

การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน

CHUNLING LI

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน

CHUNLING LI

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

A Comparative Study on Conceptual Metaphors of Humans in Thai and Chinese
Idioms

CHUNLING LI

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR MASTER DEGREE OF ARTS
IN THAI
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
BURAPHA UNIVERSITY
2024
COPYRIGHT OF BURAPHA UNIVERSITY

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ CHUNLING LI ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตตภา สารพัฒน์ก ไชย
ปัญญา)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรตี ปรีชาปัญญากุล)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตตภา สารพัฒน์ก ไชย
ปัญญา)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐา คำชู)

..... คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิหวัศ แจ่มเอี่ยม)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

62920101: สาขาวิชา: ภาษาไทย; ศศ.ม. (ภาษาไทย)

คำสำคัญ: อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์, สำนวนไทย, สำนวนจีน

CHUNLING LI : การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน. (A Comparative Study on Conceptual Metaphors of Humans in Thai and Chinese Idioms) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: จิตตภา สารพัดนึก ไชยปัญญา ปี พ.ศ. 2567.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อจัดกลุ่มความหมายของสำนวนที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน 2) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการใช้อุปลักษณ์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน 3) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน โดยศึกษาจากสำนวนไทยและสำนวนจีนที่สามารถเทียบเคียงความหมายกันได้ จำนวน 39 สำนวน ซึ่งสำนวนทั้งหมดเป็นสำนวนที่มีความหมายเกี่ยวกับคน

ผลการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาด้านการจัดกลุ่มความหมายของสำนวนที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน สามารถจัดกลุ่มความหมายเป็นทั้งหมด 12 ประเภท การใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน สามารถแบ่งประเภทของอุปลักษณ์เป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิต และ อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิต ส่วนการศึกษามโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน สรุปได้ว่า คนเป็นสิ่งมีชีวิต และ คนเป็นสิ่งไม่มีชีวิต มโนทัศน์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความคิด วัฒนธรรม ค่านิยมในสังคมไทยและสังคมจีน

62920101: MAJOR: THAI; M.A. (THAI)

KEYWORDS: Conceptual metaphor, Thai idioms, Chinese idioms

CHUNLING LI : A COMPARATIVE STUDY ON CONCEPTUAL METAPHORS OF HUMANS IN THAI AND CHINESE IDIOMS. ADVISORY COMMITTEE: CHITTAPA SARAPADNUKE CHAIPUNYA, Ph.D. 2024.

This research aims to: 1) categorize the meanings of idioms related to people in Thai and Chinese idioms, 2) study and compare the use of metaphors related to people in Thai and Chinese idioms, and 3) study and compare the conceptual metaphors related to people in Thai and Chinese idioms. The study examines 39 idioms from both Thai and Chinese that have comparable meanings, with all idioms specifically related to people.

The findings reveal that the categorization of meanings in idioms related to people in both Thai and Chinese can be divided into 12 categories. The use of metaphorical language concerning people in Thai and Chinese idioms can be divided into two major types: metaphors involving living entities and metaphors involving non-living entities. The study of conceptual metaphors concerning people in Thai and Chinese idioms concludes that people are perceived both as living and non-living entities. These conceptual metaphors reflect the thoughts, cultures, and values prevalent in Thai and Chinese societies.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีนฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือแนะนำอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตตภา สารพัฒน์ก ไชยปัญญา อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานด้านวิจัย ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ภกุล หทัยรัตนกุล อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจทานสำนวนจีนบางส่วนที่ผู้วิจัยมีข้อสงสัย ส่งผลให้การวิเคราะห์สำนวนผ่านไปด้วยดี ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและชี้แนะตลอดการศึกษาที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะกรรมการวิจัยที่ให้คำแนะนำต่างๆเกี่ยวกับงานวิจัย คำแนะนำของคณะกรรมการทุกท่านทำให้ผู้วิจัยเข้าใจหัวข้อการศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการทำงานวิจัยจนสำเร็จ ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นนักศึกษาต่างชาติสิ่งที่ไม่ได้เลยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณองค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยที่ให้การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการศึกษาของผู้วิจัยในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการสำรวจข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลต่างๆที่ต้องอาศัยการค้นคว้าข้อมูลและการสอบถามจากผู้รู้ในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยได้รับความกรุณาในการให้ข้อมูลจากทุกท่านเป็นอย่างดีจนสามารถดำเนินงานจนสำเร็จ

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัวและเพื่อนๆผู้อยู่เบื้องหลังที่ได้ให้กำลังใจคอยสนับสนุนผู้วิจัยในทุกๆด้านรวมถึงเป็นแรงผลักดันที่ดีที่ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจที่จะเดินบนเส้นทางนี้ตลอดระยะเวลาการศึกษาจนสำเร็จการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ขอบเขตของการศึกษา.....	6
วิธีการดำเนินการศึกษา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. การวิเคราะห์องค์ประกอบความหมาย (Componential analysis).....	8
2. อุปลักษณ์ (Metaphor).....	9
3. มโนทัศน์ (concept).....	10
4. ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน(cognitive semantics).....	12
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
บทที่ 3 การจัดกลุ่มความหมายของสำนวนที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน.....	16
1. ความหมายที่เกี่ยวกับกริยาอาการหรือท่าทาง 神态.....	17

2. ความหมายที่เกี่ยวกับความคิดความเข้าใจ 想法	17
3. ความหมายที่เกี่ยวกับความสามารถ 能力	18
4. ความหมายที่เกี่ยวกับคุณสมบัติหรือคุณลักษณะ 品质	19
5. ความหมายที่เกี่ยวกับสถานการณ์ 状态	20
6. ความหมายที่เกี่ยวกับสถานะ 地位	21
7. ความหมายที่เกี่ยวกับช่วงวัย 年龄	22
8. ความหมายที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัย 本性	23
9. ความหมายที่เกี่ยวกับลูก 子女	23
10. ความหมายที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ 关系	23
11. ความหมายที่เกี่ยวกับการกระทำ 行为	24
12. ความหมายที่เกี่ยวกับรูปร่าง 体型	25
บทที่ 4 การศึกษาและเปรียบเทียบการใช้อุปสรรคที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน	27
1. อุปสรรคสิ่งมีชีวิต	27
1.1 อุปสรรคมนุษย์	27
1.2 อุปสรรคสัตว์	34
1.3. อุปสรรคพืช	53
2. อุปสรรคสิ่งที่ไม่มีชีวิต	58
2.1 อุปสรรคสิ่งของ	58
2.2 อุปสรรคอาหาร	62
2.3 อุปสรรคสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ	63
บทที่ 5 อุปสรรคเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน	68
1. คนเป็นสิ่งมีชีวิต	69
1.1 คนเป็นมนุษย์	69

1.2 คนเป็นสัตว์.....	71
1.3 คนเป็นพืช.....	73
2. คนเป็นสิ่งไม่มีชีวิต.....	74
2.1 คนเป็นสิ่งของ.....	74
2.2 คนเป็นอาหาร.....	75
2.3 คนเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ.....	75
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	77
1. สรุปผลการศึกษา.....	78
1. คนเป็นสิ่งมีชีวิต.....	81
2. คนเป็นสิ่งไม่มีชีวิต.....	81
2. อภิปรายผลการศึกษา.....	82
3. ข้อเสนอแนะ.....	84
บรรณานุกรม.....	85
ภาคผนวก.....	88
ภาคผนวก ก.....	89
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	92

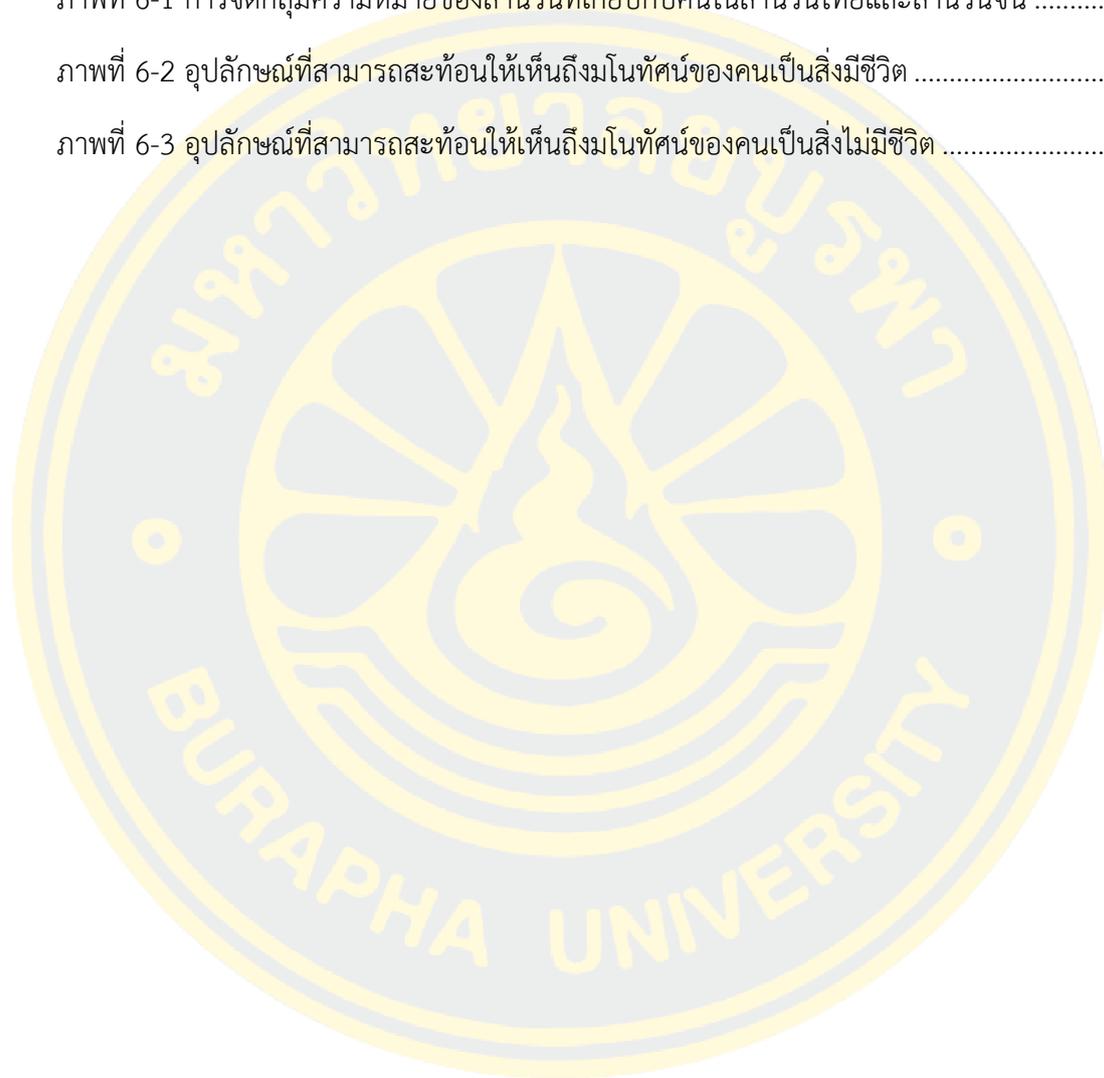
สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3-1 ความหมายที่เกี่ยวกับกริยาอาการหรือท่าทาง.....	17
ตารางที่ 3-2 ความหมายที่เกี่ยวกับความคิดความเข้าใจ.....	17
ตารางที่ 3-3 ความหมายที่เกี่ยวกับความสามารถ.....	18
ตารางที่ 3-4 ความหมายที่เกี่ยวกับคุณสมบัติหรือคุณลักษณะ.....	19
ตารางที่ 3-5 ความหมายที่เกี่ยวกับสถานการณ์.....	20
ตารางที่ 3-6 ความหมายที่เกี่ยวกับสถานะของคน.....	22
ตารางที่ 3-7 ความหมายที่เกี่ยวกับช่วงวัย.....	22
ตารางที่ 3-8 ความหมายที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัย.....	23
ตารางที่ 3-9 ความหมายที่เกี่ยวกับลูก.....	23
ตารางที่ 3-10 ความหมายที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์.....	23
ตารางที่ 3-11 ความหมายที่เกี่ยวกับการกระทำ.....	24
ตารางที่ 3-12 ความหมายที่เกี่ยวกับรูปร่าง.....	25
ตารางที่ 4-1 อุปลักษณ่มนุษย์ที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณเหมือนกันในสำนวนไทยและและสำนวนจีน.....	27
ตารางที่ 4-2 อุปลักษณ่มนุษย์ที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณแตกต่างกันในสำนวนไทยและและสำนวนจีน...	31
ตารางที่ 4-3 อุปลักษณสัตว์ที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณเหมือนกันทั้งในสำนวนไทยและและสำนวนจีน....	34
ตารางที่ 4-4 อุปลักษณสัตว์ที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณแตกต่างกันในสำนวนไทยและและสำนวนจีน.....	39
ตารางที่ 4-5 อุปลักษณพืชที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณเหมือนกันทั้งในสำนวนไทยและและสำนวนจีน.....	54
ตารางที่ 4-6 อุปลักษณพืชที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณแตกต่างกันในสำนวนไทยและและสำนวนจีน.....	57
ตารางที่ 4-7 อุปลักษณสิ่งของที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณเหมือนกันทั้งในสำนวนไทยและและสำนวนจีน	59
ตารางที่ 4-8 อุปลักษณสิ่งของที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณแตกต่างกันในสำนวนไทยและและสำนวนจีน ..	60
ตารางที่ 4-9 อุปลักษณาหารที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณเหมือนกันทั้งในสำนวนไทยและและสำนวนจีน	62

ตารางที่ 4-10 อุปลักษณะสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณะเหมือนกันทั้งในสำนวนไทยและสำนวนจีน	64
ตารางที่ 4-11 อุปลักษณะปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณะแตกต่างกันในสำนวนไทยและสำนวนจีน.....	65
ตารางที่ 5-1 อุปลักษณะอวัยวะที่นำมาใช้กล่าวถึงคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน	69
ตารางที่ 5-2 อุปลักษณะส่วนของร่างกายที่นำมาใช้กล่าวถึงคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน	70
ตารางที่ 5-3 อุปลักษณะลักษณะทางกายภาพที่นำมาใช้กล่าวถึงคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน	70
ตารางที่ 5-4 อุปลักษณะเด็กที่นำมาใช้กล่าวถึงคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน.....	70
ตารางที่ 5-5 การใช้อุปลักษณะมนุษย์สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนในสังคมไทยและสังคมจีนต่างมองว่าคนเป็นสัตว์.....	71
ตารางที่ 5-6 การใช้อุปลักษณะมนุษย์สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนในสังคมไทยและสังคมจีนต่างมองว่าคนเป็นพืช	73
ตารางที่ 5-7 อุปลักษณะมนุษย์สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนในสังคมไทยและสังคมจีนต่างมองว่าคนเป็นสิ่งของ.....	74
ตารางที่ 5-8 การใช้อุปลักษณะมนุษย์สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนในสังคมไทยและสังคมจีนต่างมองว่าคนเป็นอาหาร.....	75
ตารางที่ 5-9 การใช้อุปลักษณะมนุษย์สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนในสังคมไทยและสังคมจีนต่างมองว่าคนเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ.....	76
ตารางที่ 6-1 ประเภทของอุปลักษณะและถ้อยคำที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณะคนที่พบในสำนวนไทยและ	78
ตารางที่ 6-2 เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของถ้อยคำที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณะ	80

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 6-1 การจัดกลุ่มความหมายของสำนวนที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน	77
ภาพที่ 6-2 อุปลักษณ์ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของคนเป็นสิ่งมีชีวิต	81
ภาพที่ 6-3 อุปลักษณ์ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของคนเป็นสิ่งไม่มีชีวิต	81

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกได้ เพราะมีภาษา ภาษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของชีวิตมนุษย์ นอกจากนั้นภาษายังเป็นเครื่องมือสะท้อนความคิดและความรู้สึกที่มนุษย์ต้องการแสดงออกให้ผู้อื่นรับรู้ เมื่อมนุษย์ต้องการถ่ายทอดความต้องการของตนให้ผู้อื่นรับรู้ ก็จะต้องเลือกสรรถ้อยคำที่มีความหมายสื่อความให้ตรงกับความคิดของตน ซึ่งถ้อยคำที่มนุษย์เลือกสรรมาแสดงความคิดของตนจะมีทั้งความหมายตรงและความหมายแฝง ความหมายตรง หมายถึง ความหมายที่ใช้ตามปกติในภาษา ความหมายแฝง หมายถึง ความหมายเชิงเปรียบเทียบ ดังตัวอย่าง คำว่า “หิน” ความหมายตรง หมายถึง ก้อนหิน แต่ความหมายแฝง หมายถึง เรื่องที่ยาก ไม่ง่าย อาการหนักเหมือนยกหิน เป็นต้น ในชีวิตประจำวันนอกจากผู้พูดใช้ภาษาที่สื่อความหมายตรงแล้วยังมีการใช้ภาษาที่สื่อความหมายแฝงอยู่เสมอ ซึ่งการใช้ภาษาในการสื่อความหมายแฝงรูปแบบหนึ่ง คือ อุปลักษณ์

Lakoff and Johnson (2523, P 7) อธิบายถึงอุปลักษณ์ว่า อุปลักษณ์ไม่ได้จำกัดแค่เรื่องของภาษาและ การใช้ภาษาสำหรับเป็นเครื่องมือในการสร้างความงามในงานประพันธ์เท่านั้น แต่อุปลักษณ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับมโนทัศน์ (Cognition) ของมนุษย์ทุกคน เป็นส่วนที่ช่วยกำกับระบบความคิดและวิธีการมองโลกของคนในสังคม ซึ่งการคิด การมองโลก และการใช้ภาษาของคนในสังคมจะมีอุปลักษณ์อยู่ตลอดเวลา ความคิดของเลคอฟ และจอห์นสัน ได้นำไปสู่มโนทัศน์ใหม่ในการศึกษาอุปลักษณ์ กล่าวคือ อุปลักษณ์ไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของภาษา และการใช้ภาษา แต่เป็นเรื่องของปรากฏการณ์ระดับมโนทัศน์ เขาจึงอธิบายอุปลักษณ์ตามแนวคิดใหม่นี้ว่าเป็น “อุปลักษณ์ระดับมโนทัศน์ (Conceptual metaphor)” (Huang, 2555)

Lakoff and Johnson (2523, P 8) ยังได้อธิบายต่อไปอีกว่าอุปลักษณ์ระดับมโนทัศน์ (Conceptual metaphor) มีรูปปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงระบบวิธีการคิด หรือมโนทัศน์ของคนที่มองเห็นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของ สิ่งซึ่งดูเผินๆอาจมีลักษณะทางกายภาพแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น อุปลักษณ์ “Time is Money” หรือ “เวลาเป็นเงินทอง” ด้วยลักษณะทางกายภาพของเวลา (time) น่าจะเกี่ยวข้องกับช่วงจังหวะ การนัดหมาย ฤกษ์ โอกาส หรืออื่นๆในลักษณะของเวลา ขณะที่ลักษณะทางกายภาพของเงินทอง (money) เกี่ยวข้องกับสิ่งมีค่า หายาก เป็นที่ต้องการ ไม่น่าเกี่ยวข้องกับเวลาได้ เพราะอุปลักษณ์ระดับมโนทัศน์

เกี่ยวข้องกับระบบมโนทัศน์ มิใช่เพียงการใช้คำหนึ่งคำใดเท่านั้น (Lakoff, 1980) ดังนั้น มโนทัศน์ ที่ว่า “Time is money (เวลาเป็นเงินทอง)” แสดงให้เห็นว่า เวลาในสังคมของผู้ใช้ภาษาอังกฤษนั้น ถือว่าเวลามีค่าเท่ากับเงินทอง ดังจะสะท้อนออกจากการใช้คำต่างๆในบริบทของเวลา ดังนั้น สิ่งสำคัญของการใช้อุปลักษณ์คือ ไม่ได้แยกสิ่งสองสิ่งออกจากกัน แต่เป็นการเชื่อมต่อหรือการทำให้สิ่งสองสิ่งนั้นมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ โครงสร้างของอุปลักษณ์นั้นจะเป็นการขยายวง ความหมายจากวงความหมายต้นทาง (source domain) ไปยังความหมายปลายทาง (target domain) (Huang, 2558, หน้าที่ 8) (นภกรินทร์ สำภาพล & ศิริพร ภัคดิมาสก, 2563)

จากการทบทวนวรรณกรรมของนักวิชาการชาวต่างชาติ จะเห็นได้ว่า อุปลักษณ์ในระดับถ้อยคำหรือเรียกว่าอุปลักษณ์เชิงภาษา หมายถึง ถ้อยคำหรือภาษาที่เป็นการเปรียบเทียบซึ่งผู้ใช้ภาษาสื่อสารกันทั่วไปในชีวิตประจำวัน และอุปลักษณ์ระดับมโนทัศน์คือศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างภาษากับความคิดพื้นฐานของมนุษย์ และการใช้ภาษาสะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิด หรือกระบวนการรับรู้ของคนในแต่ละสังคมที่ได้รับจากประสบการณ์ต่างๆ (Huang, 2558, หน้าที่ 9)

การเปรียบเทียบนอกจากจะใช้ภาษาโดยทั่วไปในชีวิตประจำวันแล้ว ในสำนวนต่าง ๆ ก็มีการเปรียบเทียบด้วยเช่นเดียวกัน สำนวนเป็นถ้อยคำที่เรียบเรียงเป็นข้อความ หรือคำพูดที่เป็นชั้นเชิงไม่ตรงตามรูปแบบภาษา เป็นถ้อยคำหรือคำพูดที่มีลักษณะเฉพาะตัว มีความหมายเป็นนัยแฝงอยู่ ซึ่งมีความหมายแตกต่างไปจากความหมายเดิมของคำ ๆ นั้น หรืออาจจะมีมีความหมายคล้ายกับความหมายเดิมของคำที่นำมาประสมกัน แต่ก็ไม่เหมือนกับความหมายเดิมทีเดียว สำนวนมักมีความหมายในเชิงอุปมาเปรียบเทียบ ต้องอาศัยการตีความจึงจะเข้าใจ อุปลักษณ์ปรากฏอย่างชัดเจนในสำนวน เช่น สำนวน “ข้ามน้ำข้ามทะเล” หมายถึง ต้องฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ กว่าจะสำเร็จผล สำนวนนี้ใช้ “น้ำ” กับ “ทะเล” เป็นถ้อยคำอุปลักษณ์หมายถึงอุปสรรคต่าง ๆ สำนวน “ปล่อยเสือเข้าป่า ปล่อยปลาลงน้ำ” หมายถึง ปล่อยให้ศัตรูไปจากกลับมาทำร้ายภายหลังอีก สำนวนนี้ใช้ “เสือ” กับ “ปลา” เป็นถ้อยคำอุปลักษณ์เป็นศัตรู (สุกัญญา รุ่งแจ้ง, 2548)

สำนวนมีการใช้อยู่ในภาษาหลักหลายภาษา ในภาษาไทยและภาษาจีนก็พบการใช้สำนวนเพื่อเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ อยู่เช่นกัน จากการสังเกตพบว่า ในสำนวนไทยกับสำนวนจีน มีสำนวนที่เกี่ยวข้องกับคน เช่น รูปลักษณ์ภายนอกของคน ความรู้สึกของคน ลักษณะนิสัยของคน การกระทำของคน และคุณธรรมของคน ดังตัวอย่าง

สำนวนไทย “ข้างเท้าหน้า ข้างเท้าหลัง” มีความหมายว่าสามเณรจะเป็นผู้นำและภรรยาเป็นผู้ตาม ในสำนวนนี้ ข้างเท้าหน้า ใช้เปรียบเทียบกับสามีและข้างเท้าหลังใช้เปรียบเทียบกับภรรยา หรือสำนวน “ชิงกีรา ช่างแข็งแรง” หมายถึงคนสองฝ่ายที่ต่างไม่ยอมกัน ในสำนวนนี้ ชิงกับช่างมีรสเผ็ดร้อนเหมือนกัน ใช้เปรียบเทียบกับคนสองฝ่ายที่ร้ายพอเท่ากัน สำนวนจีน “水性杨花” (น้ำและเกสรดอกไม้ปลิวไปเรื่อยไป) หมายถึง สาวที่มีจิตใจไม่มั่นคง ซึ่งน้ำอยู่ไม่คงที่ ดอกไม้ปลิวไปเรื่อยไปก็

ปลิวเมื่อมีลม เปรียบเทียบกับผู้หญิงที่ไม่มั่นคง

จากสำนวนไทยและสำนวนจีนที่ยกตัวอย่างมาเป็นสำนวนที่เกี่ยวข้องกับคน ซึ่งในสำนวนดังกล่าวใช้สัตว์และพืชชนิดต่าง ๆ มาอุปโลกน์เป็นคน ถ้อยคำอุปโลกน์ที่ใช้ในสำนวนไทยและสำนวนจีนมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกันในการใช้ถ้อยคำอุปโลกน์

ตัวอย่างสำนวนไทยและสำนวนจีนที่ใช้ถ้อยคำอุปโลกน์เหมือนกัน ดังนี้

ภาษาไทย	ภาษาจีน	ความหมาย
กบในกะลาครอบ	井底之蛙 กบในบ่อน้ำ	คนที่ขาดวิสัยทัศน์ มองเห็นแต่ สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเท่านั้น

ทั้งสองสำนวนนี้นำกบมาเปรียบเทียบกับคนที่มีความรู้หรือประสบการณ์น้อยแต่สำคัญตนว่ามีความรู้มากแต่ในสำนวนไทยเป็นกบที่อยู่ในกะลาครอบ แต่ในสำนวนจีนเป็นกบที่อยู่ในบ่อน้ำ ทั้งสองสำนวนสามารถถ่ายทอดความหมายของอุปโลกน์ได้ดังนี้

วงความหมายตันทาง	→	วงความหมายปลายทาง
井底之蛙 กบในกะลาครอบ		มีความรู้หรือประสบการณ์น้อย แต่สำคัญตนว่ามีความรู้มาก

[สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ]

[อยู่พื้นที่ที่ถูกจำกัด]

[ขอบเขตที่สายตามองเห็นน้อย]

สำนวนทั้งสองมีการถ่ายทอดความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างกบที่อยู่ในกะลาครอบกับคนมีความรู้หรือประสบการณ์น้อยแต่สำคัญตนว่ามีความรู้มาก เนื่องจากกบที่อยู่ในกะลาครอบหรือว่าอยู่ในบ่อน้ำจะมองเห็นเฉพาะสิ่งที่อยู่ในกะลาหรือบ่อน้ำเท่านั้น แท้จริงแล้วโลกภายนอกนั้นกว้างใหญ่มาก แต่กบกลับคิดว่าสิ่งที่ตัวเองได้เห็นในกะลาหรือในบ่อที่ตนอยู่คือโลกทั้งใบ จึงทำให้สำนวนนี้มีความหมายว่า มีความรู้หรือประสบการณ์น้อยแต่สำคัญตนว่ามีความรู้มาก

ตัวอย่างสำนวนไทยและสำนวนจีนที่ใช้ถ้อยคำอุปโลกน์แตกต่างกัน

ภาษาไทย	ภาษาจีน	ความหมาย
กระต่ายหมายจันทร์	癞蛤蟆想吃天鹅肉 คางคกอยากกินเนื้อหงส์	ชายที่หลงรักหญิงที่สูงส่งกว่าตนและ ไม่มีทางที่ความรักจะสมหวัง

ทั้งสองสำนวนนี้ นำสัตว์มาเปรียบกับชายที่หลงรักหญิงที่สูงส่งกว่าตนและไม่มีทางที่ความรักจะสมหวัง แต่ในสำนวนไทยนำกระต่ายมาเปรียบ และในสำนวนจีนนำคางคกมาเปรียบ แม้ว่าเป็นกระต่ายหมายจันทร์หรือว่าเป็นคางคกหมายเนื้อหงส์ ก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ซึ่งเปรียบกับผู้ชายที่หลงรักหญิงที่สูงส่งกว่าตนและไม่มีทางที่ความรักจะสมหวังได้ สามารถถ่ายทอดความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “กระต่าย” ที่หมายถึงพระจันทร์มาเปรียบเทียบกับผู้ชายที่หมายปองหญิงที่มีฐานะสูงส่ง

วงความหมายต้นทาง

กระต่ายหมายจันทร์

[สัตว์บกเลี้ยงลูกด้วยนม]

[ฝ่ายหนึ่งอยู่บนพื้นโลก]

[ฝ่ายหนึ่งอยู่บนท้องฟ้า]

[ห่างไกลจนเอื้อมไม่ถึง]

วงความหมายปลายทาง

ชายที่หมายปองหญิงที่มีฐานะสูงส่งกว่าตน

สำนวนจีนใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “癞蛤蟆 (คางคก)” ที่อยากกินเนื้อหงส์มาเปรียบเทียบกับผู้ชายที่หมายปองหญิงที่มีฐานะสูงส่ง

วงความหมายต้นทาง

癞蛤蟆想吃天鹅肉

คางคกอยากกินเนื้อหงส์

[สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ]

[ฝ่ายหนึ่งอยู่บนพื้นโลก]

[ฝ่ายหนึ่งอยู่บนท้องฟ้า]

[ห่างไกลจนเอื้อมไม่ถึง]

วงความหมายปลายทาง

ชายที่หมายปองหญิงที่มีฐานะสูงส่งกว่าตน

สองสำนวนนี้ นำกระต่ายและ 癞蛤蟆 (คางคก) มาเปรียบกับผู้ชาย มีการถ่ายทอดความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างกระต่ายที่หมายปองพระจันทร์และคางคกที่อยากกินเนื้อหงส์กับผู้ชายที่หมายปองหญิงที่มีฐานะสูงส่งกว่าตน ทั้งสองสำนวนจึงมีความหมายว่าผู้ชายที่หมายปองหญิงที่มีฐานะสูงส่งกว่าตน (Guangzhou University of Foreign Studies, 1990)

ตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นพบว่า สำนวนไทยใช้ “กบ” และ “กระต่าย” เป็นถ้อยคำอุปลักษณ์

ที่ใช้เปรียบเทียบกับคน และสำนวนจีนใช้ “กบ” “คางคก” “หงส์” เป็นถ้อยคำอุปมาอุปไมย ที่ใช้เปรียบเทียบกับคน การใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมยในสำนวนจีนและสำนวนไทยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสำนวนไทยและสำนวนจีนที่เกี่ยวกับคนมีความเหมือนและความแตกต่างในการใช้ในถ้อยคำอุปมาอุปไมย แสดงให้เห็นว่าคนไทยและคนจีนมีมโนทัศน์ร่วมกันแต่ต่างกันที่รายละเอียดในบางเรื่อง

ผู้วิจัยได้สำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีงานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยเชิงมโนทัศน์ระหว่างสองภาษา เช่น จิง ลู (2553) ศึกษาเรื่องกลวิธีการตั้งชื่ออาหารและอุปมาอุปไมยในภาษาไทยและภาษาจีน ซูเจิน หลิง (2553) ศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยเชิงมโนทัศน์ในข่าวเศรษฐกิจภาษาไทยและภาษาจีน ชนิกานต์ วงศ์ปิยะ (2555) ศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนที่พบในสำนวนฝรั่งเศสและสำนวนไทย และ Huang jingyun (2558) ศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยในข่าวกีฬาหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและหนังสือพิมพ์ภาษาจีน จากตัวอย่างงานวิจัยที่ยกตัวอย่างมานี้ เห็นได้ว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาอุปมาอุปไมยเชิงมโนทัศน์ระหว่างภาษาไทยกับภาษาจีน แต่ยังไม่มียงานวิจัยใดศึกษาเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน (จิง ลู 2553)

ในส่วนของคุณข้อมูลสำนวนไทยและสำนวนจีน จากการค้นคว้าข้อมูลผู้วิจัยพบว่า หนังสือ 5,000 สำนวนไทย ของ เอกรัตน์ อุดมพร เป็นหนังสือที่รวบรวมสำนวนไทย ซึ่งเอกรัตน์ อุดมพร ได้เริ่มการรวบรวมและศึกษาสำนวนไทยจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากวรรณคดี นิทานพื้นบ้าน และการใช้งานในชีวิตประจำวันของคนไทย โดยใช้เวลาและความพยายามในการค้นคว้าและเก็บรวบรวมสำนวนต่าง ๆ อย่างละเอียด หนังสือ "5000 สำนวนไทย" จึงถูกจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์สำหรับนักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ และผู้ที่สนใจในภาษาไทย ส่วนของสำนวนจีน ผู้วิจัยพบว่าพจนานุกรม 成语大词典 最新修订版 商务印书馆编 (2013) และ 中华成语词典 第2版 崇文书局辞书出版中心 (2018) เป็นพจนานุกรมที่ได้รวบรวมสำนวนจีนจำนวนมาก ทั้งสำนวนที่คนจีนใช้บ่อยและสำนวนที่ไม่ค่อยมีการใช้แล้ว พจนานุกรมจีนทั้งสองเล่มนี้เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เรียนภาษาจีน และเป็นพจนานุกรมที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ด้วยความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกหนังสือทั้งสามเล่มที่กล่าวนี้เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการวิจัย (Chongwen Bookstore Dictionary Publishing Center, 2018)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน จากหนังสือ 5,000 สำนวนไทย ของ เอกรัตน์ อุดมพร และพจนานุกรม 成语大词典 最新修订版 商务印书馆编 (2013) และ 中华成语词典 第2版 崇文书局辞书出版中心 (2018) เพื่อให้ทราบถึงความเหมือนกับความแตกต่างระหว่างอุปมาอุปไมยเชิงมโนทัศน์ในสำนวนไทยกับสำนวนจีนที่เกี่ยวกับคน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อจัดกลุ่มความหมายของสำนวนที่เกี่ยวข้องกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการใช้อุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน
3. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบอุปสรรคเชิงมนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงกลุ่มความหมายของสำนวนที่เกี่ยวข้องกับคนในภาษาไทยและภาษาจีน
2. ทำให้ทราบถึงการใช้อุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน
3. ทำให้ทราบถึงอุปสรรคเชิงมนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน
4. เป็นแนวความคิดทางเปรียบเทียบอุปสรรคเชิงมนทัศน์ในสำนวนไทยและสำนวนจีนที่เกี่ยวข้องอย่างอื่น

ขอบเขตของการศึกษา

1. หนังสือ 5,000 สำนวนไทย ของ เอกรัตน์ อุดมพร (2013)
2. สำนวนจีน จะค้นหาจากข้อมูลดังต่อไปนี้
 - 2.1 成语大词典 最新修订版 商务印书馆编 (2013)
 - 2.2 中华成语词典 第2版 崇文书局辞书出版中心 (2018)

วิธีการดำเนินการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary research) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้สำรวจหนังสือ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาจีน
2. ขั้นการรวบรวมและคัดเลือกข้อมูล
 - 2.1 ค้นคว้าและเก็บข้อมูลจากหนังสือ 5,000 สำนวนไทย ของ เอกรัตน์ อุดมพร โดยคัดเลือกเฉพาะสำนวนไทยที่มีความหมายเกี่ยวกับคน มีจำนวน 422 สำนวน
 - 2.2 นำสำนวนไทยที่มีความหมายเกี่ยวกับคน มีจำนวน 422 สำนวนมาเทียบเคียงกับสำนวนจีน เพื่อคัดเลือกสำนวนจีนที่มีความหมายเกี่ยวกับคนโดยคัดเลือกสำนวนจีนจากพจนานุกรม 成语大词典 最新修订版 商务印书馆编 (2013) และ 中华成语词典 第2

版崇文书局辞书出版中心 (2018) จากการคัดเลือกข้อมูลทำให้ได้สำนวนทั้งสิ้นจำนวน 39
สำนวนที่สามารถเทียบเคียงความหมายกันได้ระหว่างสำนวนไทยและสำนวนจีน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามหัวข้อต่อไปนี้

- 3.1 จัดกลุ่มความหมายของสำนวนที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน
 - 3.2 เปรียบเทียบการใช้อุปลักษณที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน
 - 3.3 เปรียบเทียบอุปลักษณเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน
 4. ชั้นสรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ
 5. ชั้นเสนอผลงานวิจัย
- ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

นิยามศัพท์เฉพาะ

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียง เป็นลักษณะความหมายเชิงอุปมาเปรียบเทียบ ไม่
แปลความหมายตามตัวอักษร มีความหมายที่เกี่ยวกับคน รวมทั้งลักษณะนิสัย รูปลักษณ์ภายนอก
ความคิด ฐานะ ประเมินตนเองของคนเป็นต้น ในภาษาจีน ตรงกับคำว่า“成语”

ถ้อยคำอุปลักษณ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้ในเชิงเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง

อุปลักษณที่เกี่ยวกับคน หมายถึง การใช้รูปภาพแสดงการเปรียบเทียบ เพื่อถ่ายโอน
ความหมายจากวงความหมายของคำเปรียบไปสู่การเข้าใจวงความหมายปลายทาง ซึ่งในงานวิจัยนี้วง
ความหมายปลายทางเป็นวงความหมายที่เกี่ยวกับคน

อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ หมายถึง การใช้ถ้อยคำอุปลักษณที่มีการถ่ายโยงความหมายจากวง
ความหมายต้นทางไปสู่วงความหมายปลายทาง ซึ่งสะท้อนถึงระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาชาวไทย
และชาวจีน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน เป็นการศึกษาอุปลักษณะตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน โดยมีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบความหมาย (Componential analysis)
2. อุปลักษณะ (Metaphor)
3. มโนทัศน์ (concept)
4. ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน(cognitive semantics)

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบความหมาย (Componential analysis)

ยูจิน เอ ไนดา (อ้างถึงใน จุตรพร พรหมเสนวงศ์, 2557, หน้า 11-12) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์องค์ประกอบความหมาย (componential analysis) โดยเสนอขั้นตอนในการวิเคราะห์อรรถลักษณะสรุปได้ดังนี้ (ปาลิตามลประดับเพชร, 2560)

- 1) รวบรวมสมาชิกที่มีอยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกัน เช่น คำว่า พ่อ และ คำว่า แม่
- 2) วิเคราะห์อรรถลักษณะที่มีร่วมกัน เช่น คำว่า พ่อ และ คำว่า แม่ มีอรรถลักษณะร่วมกัน คือ [มีชีวิตร] [มนุษย์] [โตแล้ว] [มีลูก]
- 3) วิเคราะห์อรรถลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น คำว่า พ่อ และ คำว่า แม่ มีอรรถลักษณะแตกต่างกันคือ คำว่า แม่ มีอรรถลักษณะ [เพศหญิง] ส่วนคำว่า พ่อ มีอรรถลักษณะ [เพศชาย]
- 4) นำเสนอผลการวิเคราะห์อรรถลักษณะโดยใช้แผนผังตาราง แผนผังต้นไม้ แผนผังวงเล็บ เป็นต้น

ในที่นี้จะประยุกต์แผนผังวงเล็บของ เพียรศิริ วงศ์วิภาณนธ์ (อ้างถึงใน จุตรพร พรหมเสนวงศ์, 2557, หน้า 11) มาอธิบายแนวคิดในการวิเคราะห์อรรถลักษณะของ ยูจิน เอ ไนดา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พ่อ	→	แม่
+ มีชีวิต		+ มีชีวิต
+ มนุษย์		+ มนุษย์
+ โตแล้ว		+ โตแล้ว
+ มีลูก		+ มีลูก
+ ชาย		- ชาย

กำหนดให้ [] หมายถึง ความหมายของคำ, + หมายถึง มีคุณสมบัติ, - หมายถึง ไม่มีคุณสมบัติ

จากตัวอย่าง จะเห็นว่ามื่อรรถลักษณะร่วมกันในความหมายของคำว่า พ่อ และคำว่า แม่ คือ [มีชีวิต], [มนุษย์], [โตแล้ว], [มีลูก] ส่วนอรรถลักษณะที่แตกต่างกันของคำว่า พ่อ และคำว่า แม่ คือ [+ ชาย], [- ชาย]

จากการศึกษาแนวคิดการวิเคราะห์องค์ประกอบความหมายสรุปได้ว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบความหมายมีขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน ได้แก่ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิเคราะห์ ในการวิจัยครั้งนี้จะใช้แนวคิดของ ยูจิน เอ ไนดา มาวิเคราะห์ความหมายของคนในสำนวนไทยและจีน

2. อุปลักษณ์ (Metaphor)

เลคอฟฟ์ และ จอห์นสัน (อ้างถึงใน จุตรพร พรหมเสนวงศ์, 2557, หน้า14-15) ได้อธิบายว่า กระบวนการอุปลักษณ์ (metaphor) เป็นการเปรียบเทียบหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นในระดับมโนทัศน์ ซึ่งเป็นภาพรวมหรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง กระบวนการเปรียบเทียบเกิดจากการถ่ายโยงความหมายของรูปภาพจากความหมายหนึ่งไปยังอีกความหมายหนึ่ง คือเป็นการถ่ายโยงความหมายจากความหมายต้นทาง (source domain) ไปสู่ความหมายปลายทาง (target domain) หรือสิ่งที่ต้องการอธิบายหรือทำความเข้าใจ

เช่น “ความรักคือการเดินทาง” (LOVE IS A JOURNEY)

ตัวอย่าง

We're at a crossroad.

This relationship is dead-end street.

จากตัวอย่าง ผู้พูดกล่าวถึงความรักของตนกับคู่รักว่ามีปัญหาเหมือนกับคนสองคนที่นั่งรถมาด้วยกันและขับมาถึงทางแยกที่ต้องตัดสินใจว่าจะเลือกเดินทางใด หรือเดินทางมาถึงทางตันที่ไม่สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ ตัวอย่างดังกล่าวสามารถแสดงการเทียบโยงความสัมพันธ์ในระดับโครงสร้างของกระบวนการอุปลักษณ์ “ความรักคือการเดินทาง” ได้ดังนี้

แผนผังแสดงการเทียบโยงความสัมพันธ์ในระดับโครงสร้างของกระบวนการอุปลักษณ์

“ความรักคือการเดินทาง”

ความหมายต้นทาง “การเดินทาง”	→	ความหมายปลายทาง “ความรัก”
เพื่อนร่วมทาง	→	คู่รัก
จุดหมายปลายทาง	→	เป้าหมายชีวิตคู่
ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง	→	ความสัมพันธ์ระหว่างคู่รัก
อุปสรรคในการเดินทาง	→	อุปสรรคความรัก

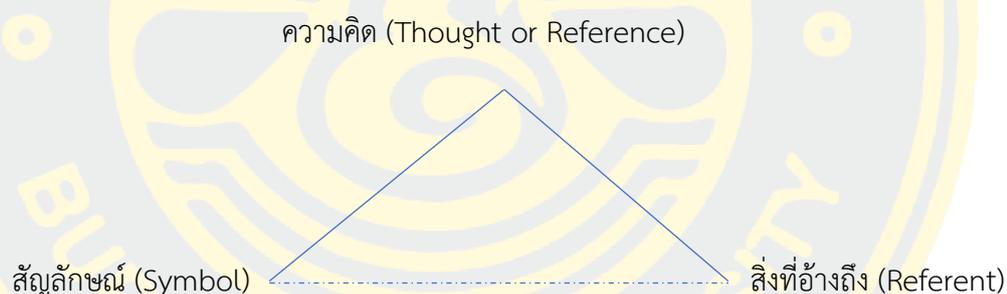
ตัวอย่าง ดังกล่าวแสดงการเชื่อมโยงความหมายระหว่าง 2 ความหมายคือ “การเดินทาง” และ “ความรัก” เพื่อนร่วมทางเปรียบได้กับคู่รัก จุดหมายปลายทางเปรียบได้กับเป้าหมายชีวิตคู่ ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางเปรียบได้กับความสัมพันธ์ระหว่างคู่รัก และอุปสรรคในการเดินทางเปรียบได้กับอุปสรรคของความรัก (อ้างถึงใน จุตรพร พรหมเสนวงศ์, 2557, หน้า 15)

3. มโนทัศน์ (concept)

ในการใช้ภาษานั้นสามารถสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้โดยการถ่ายทอดความคิดหรือประสบการณ์นั้นผ่านรูปภาพ ดังที่ เดอ โซซูร์ (อ้างถึงใน ชนิกันต์ วงศ์ปิยะ, 2555, หน้า 9-11) อธิบายเรื่องรูปภาพว่า มีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือรูปที่เป็นเสียง (sound image) และความหมายที่เป็นมโนทัศน์ (concept) ดังรูป

ความหมายที่เป็นเชิงมโนทัศน์ (concept)
 รูปภาษาที่ปรากฏเป็นเสียงในภาษา (sound image)

ความหมายของมโนทัศน์ตามความหมายของเดอ โซซูร์ ที่ให้ไว้ในทฤษฎีสัญลักษณ์ (SignTheory) คือ ภาพสะท้อนของความคิดที่มนุษย์มีต่อวัตถุต่างๆที่มนุษย์กล่าวถึง ซึ่งสอดคล้องกับ ออกเดนและริชาร์ด (อ้างถึงใน ชนิกานต์ วงศ์ปิยะ, 2555, หน้า 9) ที่กล่าวว่า ความหมายของคำ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาและความคิดที่อ้างอิงกัน โดยคำมีความหมายผ่านมโนทัศน์ ซึ่งเป็น ความคิด ความรู้ ความเข้าใจของเจ้าของภาษา ที่นำรูปภาษาที่มีความหมายตามมโนทัศน์มาอ้างอิง ภาพแท้จริงที่ปรากฏบนโลก ดังจะเห็นได้ดังรูป (ชนิกานต์ วงศ์ปิยะ, 2555)

ความคิด (Thought) หมายถึงมโนทัศน์สัญลักษณ์ (Symbol) หมายถึงรูปภาษาซึ่งอาจเป็น คำหรือประโยค และสิ่งที่อ้างอิง (referent) หมายถึงวัตถุที่อยู่ในโลก จะเห็นได้ว่าไม่มีการเชื่อมโยง ระหว่างสัญลักษณ์กับสิ่งที่อ้างอิงโดยตรงซึ่งแสดงว่ารูปภาษาอาจไม่เกี่ยวข้องกันกับโลกแห่งความเป็นจริงของมนุษย์ จึงให้เส้นประแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษากับสิ่งที่อ้างอิง (ชนิกานต์ วงศ์ปิยะ, 2555, หน้า 9)

อย่างไรก็ตามสรรพสิ่งทุกอย่างในโลกย่อมมีลักษณะหรือคุณสมบัติของสรรพสิ่งทั้งที่ เหมือนกันและแตกต่างกัน ทำให้มีการจัดกลุ่มและตัวแทนทางความคิดของกลุ่ม ซึ่งตัวแทนทาง ความคิดนี้เรียกว่า “มโนทัศน์” เช่นเมื่อได้ยินคำว่า “แมว” มโนทัศน์ของคำว่าแมวเราจะนึกถึง ลักษณะต่างๆของแมว เช่น มีสีขา มีหนวด เป็นต้น (ชนิกานต์ วงศ์ปิยะ, 2555, หน้า 10)

แจ๊คเคนดอป (ชนิกานต์ วงศ์ปิยะ, 2555, หน้า 10) ได้กล่าวถึงมโนทัศน์ว่าเป็นตัวแทน ของความคิดที่เป็นความหมายในการใช้ภาษาและอธิบายเพิ่มเติมถึงมโนทัศน์ในภาษาทั่วไปว่ามี 2

ลักษณะ ได้แก่

1. ความคิดที่มีต่อสิ่งที่มีอยู่ในโลก เช่น มโนทัศน์เรื่องมวลสารของนิวตัน ซึ่งเป็นสิ่งที่พูดถึงกันแม้จะไม่มีใครรู้หรือจับต้องได้

2. ความคิดที่มีต่อสิ่งที่อยู่ในความคิดของคน ๆ หนึ่ง เป็นของส่วนตัวของแต่ละบุคคลและเป็นผลจากจินตนาการที่แสดงออกโดยสื่อสารทางภาษา ท่าทาง วาดรูป หรือในลักษณะต่างๆ

ในขณะที่อุทุมพร มิเจริญ (ชนิกานต์ วงศ์ปิยะ, 2555, หน้า 10) กล่าวถึงมโนทัศน์ว่าเป็นความเข้าใจและความคิดขั้นสุดท้ายของคน ๆ หนึ่งที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งความเข้าใจและความคิดนั้นเป็นนามธรรมและเป็นข้อสรุปเกี่ยวกับเรื่องนั้นในระยะหนึ่งหรือตลอดไป

นอกจากนี้ยังมีมโนทัศน์ที่ได้จากรูปภาษาในเชิงเปรียบเทียบที่สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในแต่ละสังคมซึ่งมาจากรูปภาษาที่มีการสนทนาในชีวิตประจำวันเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์” ซึ่งระบบมโนทัศน์ประกอบไปด้วยการรับรู้และเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่สัมพันธ์กับประสบการณ์ที่อยู่แวดล้อมของผู้ใช้ภาษาและมีบทบาทสำคัญในการกำหนดความหมายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน (ชนิกานต์ วงศ์ปิยะ, 2555, หน้า 11)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า มโนทัศน์หมายถึงความคิดที่เกิดขึ้นที่เกิดขึ้นในใจของมนุษย์ เป็นความรู้ความเข้าใจของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งต่างๆ ในโลก อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคลและอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นรูปภาษาที่ใช้ในการเปรียบเทียบที่สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในสังคมได้จากรูปภาษาที่มีการสนทนาในชีวิตประจำวัน (ชนิกานต์ วงศ์ปิยะ, 2555, หน้า 11)

4. ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน(cognitive semantics)

Ungerer and Schmid (ซูเจิน หนง, 2553, หน้า 22-23) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการศึกษาอรรถศาสตร์ปริชานว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ (ซูเจิน หนง, 2553, หน้า 22-23)

1. มุมมองเกี่ยวกับประสบการณ์ (experiential View) คือ ประสบการณ์มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของคนนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น เมื่อให้ผู้ที่ใช้ภาษาพูดถึงลักษณะของ “รถยนต์” พบว่า นอกจากพูดถึงรถยนต์ว่าเป็นยานพาหนะ มีล้อ มีประตูแล้ว ผู้ใช้ภาษาบางคนยังพูดถึงคำว่า “รถยนต์” ว่าเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย ความรวดเร็ว บางคนอาจเชื่อมโยงรถยนต์กับอุบัติเหตุหรืออันตรายที่ตัวเองเคยประสบ การที่ผู้ใช้ภาษาแต่ละคนให้คำนิยามถึงสิ่งเดียวกันแตกต่างกัน เนื่องจากประสบการณ์ที่ได้สัมผัสไว้ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน จึงทำให้สามารถสะท้อนประสบการณ์นั้นออกมาในรูปการใช้ภาษา

2. มุมมองเกี่ยวกับความเด่นในการรับรู้ (prominence view) คือ ความเด่นมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาและรูปประโยคของมนุษย์ ตัวอย่างภาพ “หน้าคนหรือแจกัน (The face/vase illusion)” ดังต่อไปนี้

จากรูปภาพ บางคนอาจมองว่าเป็นรูปแจกัน (ภูมิหลังเป็นสีดำ) บางคนอาจมองว่าเป็นเงา ใบหน้าของสองคน (ภูมิหลังเป็นสีขาว) ในขณะที่เดียวกันเรามักจะเห็นและรับรู้ภาพใดภาพหนึ่งขึ้นอยู่กับเมื่อเทียบกับภูมิหลังแล้วภาพไหนจะเด่นกว่า แต่ละคนมองภาพเดียวกันที่แตกต่างกันนั้นเพราะประสบการณ์การรับรู้และความสนใจของคนไม่เหมือนกัน (ชูเงิน หงง, 2553, หน้าที่ 22)

3. มุมมองเกี่ยวกับความสนใจ (attentional view) คือ การจัดการและคัดเลือกใช้ข้อมูลทางภาษาขึ้นอยู่กับความใส่ใจของคน สมมติว่า เกิดอุบัติเหตุบนถนนเราอาจพูดว่า “รถชนต้นไม้” เราเลือกที่จะพูดประโยคนั้นถึงแม้ว่าจะมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ก่อนหน้านั้นเกิดขึ้นเช่น “รถคันนั้นยางแตก” หรือ “รถคันนั้นหมุน” แต่เราเลือกที่จะพูดว่า “รถชนต้นไม้” เพราะเราให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ที่สิ้นสุดของเหตุการณ์นั้น ๆ นอกจากนี้แล้วแนวคิดนี้ยังอธิบายถึงการเลือกใช้ความหมายของคำในกรอบความคิดที่ต่างกัน เช่น เรื่องของการซื้อ-ขาย ซึ่งการเรียงลำดับความในประโยคที่เกี่ยวข้องกับการซื้อ-ขายจะขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้พูดต่อเหตุการณ์นั้น ๆ ซึ่งความสนใจที่ต่างกันส่งผลต่อการเลือกใช้ภาษาหรือการเลือกใช้คำที่ต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น “มาลีขายเสื้อเก่าให้มาลีราคา 150 บาท” หรือ “มาลีซื้อเสื้อเก่าจากมาลีราคา 150 บาท” เป็นต้น (อันธกิตา ดิษฐกิจ, 2555)

สรุปได้ว่า ส่วนประกอบ 3 ประการข้างต้นต่างก็มีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน ภาษาศาสตร์ปริชานเป็นการศึกษาและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับระบบความคิด และมีแนวคิดว่าการใช้ภาษาของคนสามารถสะท้อนถึงการรับรู้และการมองโลกที่แตกต่างกันของแต่ละคน (ศุภวิทย์ วิชาญ, 2549)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิง ลู (2553) ได้ศึกษาเรื่องกลวิธีการตั้งชื่ออาหารและอุปลักษณะในภาษาไทยและภาษาจีน ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีการตั้งชื่ออาหารในภาษาไทยและภาษาจีนมี 2 รูปแบบได้แก่การตั้งชื่ออาหารแบบตรง และการตั้งชื่ออาหารแบบอุปลักษณะ การตั้งชื่ออาหารแบบตรงตามการขึ้นต้นในตำแหน่งแรกของชื่ออาหารว่ามีทั้งหมด 23 ชนิดได้แก่ ส่วนประกอบอาหาร ประเภทของอาหาร วิธีการทำอาหาร ลักษณะอาหาร เสียงภาชนะใส่อาหาร ระดับของอาหาร รสชาติ สถานที่ จำนวน กลิ่นของอาหาร สี ลักษณะพิเศษของอาหาร ขนาดของอาหาร ค่าอวยพร ชื่อเฉพาะของอาหาร ชื่อยี่ห้อของสินค้า อุปกรณ์ในการปรุงอาหาร ประโยชน์ของอาหาร วิธีการรับประทานอาหาร ระยะทาง อุณหภูมิ และมูลค่าของอาหาร การตั้งชื่ออาหารแบบอุปลักษณะในภาษาไทยและภาษาจีน สามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การตั้งชื่ออาหารแบบอุปลักษณะสมบุรณ์ และการตั้งชื่ออาหารแบบอุปลักษณะกึ่งสมบุรณ์ ซึ่งพบอุปลักษณะทั้งหมด 9 ชนิดได้แก่ อุปลักษณะสิ่งมีชีวิต อุปลักษณะธรรมชาติ อุปลักษณะสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ อุปลักษณะสิ่งของ อุปลักษณะกิริยาอาการ อุปลักษณะสิ่งก่อสร้าง อุปลักษณะสถานที่

อุปลักษณะฤดูกาล และอุปลักษณะสงคราม

ซูเจิน หงง (2553) ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ในข่าวเศรษฐกิจภาษาไทยและภาษาจีนผลการวิจัยพบว่าอุปลักษณะที่ปรากฏในข่าวเศรษฐกิจหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและภาษาจีนมี 8 ประเภทเหมือนกัน ได้แก่ อุปลักษณะสงคราม อุปลักษณะการเดินทาง อุปลักษณะสิ่งมีชีวิต อุปลักษณะเครื่องจักรเครื่องยนต์ อุปลักษณะสิ่งก่อสร้าง อุปลักษณะของเหลว อุปลักษณะการแข่งขันและอุปลักษณะปรากฏการณ์ธรรมชาติ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันในเรื่องมนทัศน์ระหว่างคนไทยและคนจีนในด้านการมองเศรษฐกิจเป็นสงคราม การเดินทาง สิ่งมีชีวิต เครื่องจักร เครื่องยนต์ สิ่งก่อสร้าง ของเหลว การแข่งขันและปรากฏการณ์ธรรมชาติ ซึ่ง 8 ประเภทดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ทางร่างกายของมนุษย์ แต่หากพิจารณารายละเอียดของอุปลักษณะแต่ละประเภทพบว่าในข่าวเศรษฐกิจภาษาจีนมีการนำรูปเกี่ยวกับกำลังภายใน ฤดูกาล อากาศมาเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจ แต่ในข่าวเศรษฐกิจภาษาไทยไม่พบรูปภาพที่แสดงอุปลักษณะเหล่านี้

ชนิกานต์ วงศ์ปิยะ (2555) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนที่พบในสำนวนฝรั่งเศสและสำนวนไทย ผลการศึกษาประเภทอุปลักษณะไม่พบความแตกต่างของการจัดประเภทอุปลักษณะในสำนวนฝรั่งเศสและสำนวนไทย โดยแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ อุปลักษณะสิ่งมีชีวิตและอุปลักษณะสิ่งไม่มีชีวิต ผลการศึกษาประเภทมนทัศน์สรุปได้ว่าผู้ใช้ภาษาของคนในสังคมฝรั่งเศสและสำนวนไทยมองคนในสังคม เป็นสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต โดยสะท้อนให้เห็นจากรูปภาพที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณะและทำให้เห็นว่าสังคมฝรั่งเศสและสังคมไทยมองโลกคล้ายคลึงกัน แต่เนื่องด้วยความแตกต่างทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ทำให้รูปภาพที่นำมาใช้เปรียบเทียบมีความแตกต่างกัน (ปัญญาพร ปริญาวาณิช, 2543)

Huang jingyun (2558) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะในข่าวกีฬาหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและหนังสือพิมพ์ภาษาจีน ผลการวิจัยพบว่า อุปลักษณะที่ปรากฏในข่าวกีฬาภาษาไทยและข่าวกีฬาภาษาจีนมีทั้งหมด 21 ประเภท กล่าวคือ อุปลักษณะที่ปรากฏในข่าวกีฬาภาษาไทยมี 18 ประเภท ในขณะที่อุปลักษณะที่ปรากฏในข่าวกีฬาภาษาจีนมี 20 ประเภทและอุปลักษณะที่ปรากฏทั้งในข่าวกีฬาภาษาไทยและข่าวกีฬาภาษาจีนมี 17 ประเภท ได้แก่ อุปลักษณะสงคราม อุปลักษณะมนุษย์ อุปลักษณะสิ่งธรรมชาติ อุปลักษณะความเชื่อ อุปลักษณะการเดินทาง อุปลักษณะการปกครอง อุปลักษณะการแสดง อุปลักษณะอาหาร อุปลักษณะการศึกษา อุปลักษณะสิ่งของ อุปลักษณะการพนัน อุปลักษณะสัตว์และพืช อุปลักษณะการแพทย์ อุปลักษณะการทำธุรกิจ อุปลักษณะที่อยู่อาศัย อุปลักษณะสี แลอุปลักษณะเทพนิยาย ส่วนอุปลักษณะที่ปรากฏในข่าวกีฬาภาษาไทยแต่ไม่พบในข่าวกีฬาภาษาจีนมีเพียง 1 ประเภท คือ อุปลักษณะสภาพการทำงาน อุปลักษณะที่ปรากฏเฉพาะในข่าวกีฬาภาษาจีนแต่ไม่พบในข่าวกีฬาภาษาไทยมี 3 ประเภท คือ อุปลักษณะกฎหมาย อุปลักษณะการเกษตร และอุปลักษณะอากาศและฤดู

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบงานวิจัยศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ เช่น การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนทีพบในสำนวนฝรั่งเศสและสำนวนไทย การศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ระหว่างภาษาไทยกับภาษาจีน โดยศึกษาจากชื่ออาหารชาวเศรษฐกิจและชาวกีฬาในหนังสือพิมพ์รายวัน แต่ยังไม่ม้งานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน ดังนั้นหากผู้วิจัยทำการศึกษาในประเด็นนี้ก็จะทำให้เข้าใจความหมายของสำนวนไทยและสำนวนจีนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จะทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในเรื่องความเหมือนและความแตกต่างระหว่างอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในสำนวนไทยกับสำนวนจีนที่เกี่ยวกับคนอื่นด้วย (นัทธนี ตูลาทร, 2533)

บทที่ 3

การจัดกลุ่มความหมายของสำนวนที่เกี่ยวข้องกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน

สำนวนเป็นถ้อยคำที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านาน สามารถสะท้อนความคิดของผู้ใช้ภาษาได้ ในงานวิจัยนี้ ได้รวบรวมสำนวนไทยและสำนวนจีนที่เกี่ยวข้องกับคน จากนั้นจึงคัดเลือกสำนวนจำนวน 39 คู่ที่ใช้รูปภาษาเหมือนกัน คล้ายคลึงกันหรือรูปร่างภาษาต่างกันแต่ความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แล้วนำมาจัดกลุ่มความหมาย ซึ่งสามารถจัดกลุ่มความหมายที่เกี่ยวข้องกับคนได้ทั้งหมด 12 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. ความหมายที่เกี่ยวกับกริยาอาการหรือท่าทาง 神态
2. ความหมายที่เกี่ยวกับความคิดความเข้าใจ 想法
3. ความหมายที่เกี่ยวกับความสามารถ 能力
4. ความหมายที่เกี่ยวกับคุณสมบัติหรือคุณลักษณะ 品质
5. ความหมายที่เกี่ยวกับสถานการณ์ 状态
6. ความหมายที่เกี่ยวกับสถานะ 地位
7. ความหมายที่เกี่ยวกับช่วงอายุ 年龄
8. ความหมายที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัย 本性
9. ความหมายที่เกี่ยวกับลูก 子女
10. ความหมายที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ 关系
11. ความหมายที่เกี่ยวกับการกระทำ 行为
12. ความหมายที่เกี่ยวกับรูปร่าง 体型

จากการจัดกลุ่มความหมายของสำนวนที่เกี่ยวข้องกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน พบว่า กลุ่มความหมายแต่ละประเภท มีรายละเอียดดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. ความหมายที่เกี่ยวกับกริยาอาการหรือท่าทาง 神态

ความหมายที่เกี่ยวกับกริยาอาการหรือท่าทาง หมายถึง ความหมายของสำนวนที่แสดงถึงกริยาอาการ หรือลักษณะท่าทางต่าง ๆ ของคน

ตารางที่ 3-1 ความหมายที่เกี่ยวกับกริยาอาการหรือท่าทาง

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	งงเป็นไก่ตาแตก	งงจนทำอะไรไม่ถูกเหมือนไก่ถูกต่อสู้อย่างตาจนแตก
	呆若木鸡 งงเหมือนไก่ตาแตก	呆得像木雕的鸡一样，形容因恐惧、惊讶或困惑而发愣的样子。 อุปมาว่าตกใจจนเพราะหวาดกลัวหรือนึกไม่ถึง
2	เลือดขึ้นหน้า	โกรธมากจนหน้าแดง โมโห
	脸红筋暴 หน้าแดงและเส้นเอ็น นูน	形容着急或者发怒时面部红涨，青筋暴起的样子。 บรรยายถึงโกรธมากจนหน้าแดง โมโห
3	ลิงโลด	กระโดดโลดเต้นด้วยความดีใจเต็มที่
	欢呼雀跃 ไฮโยไฮร้อง กระโดด เหมือนนกกระจอก	像麻雀一样跳跃着，形容十分高兴、欢乐。 บรรยายถึงดีใจมาก.
4	กระต่ายตื่นตูม	อาการที่ตื่นตกใจง่ายโดยไม่ทันสำรวจให้ถ่องแท้ก่อน
	惊弓之鸟 นกตื่นธนู	被弓箭吓怕了的鸟，比喻受过惊吓，遇到一点情况就惶恐不安的人。 อุปมาว่าคนที่ตกใจง่ายเพราะเคยตกใจมาก่อน

2. ความหมายที่เกี่ยวกับความคิดความเข้าใจ 想法

ความหมายที่เกี่ยวกับความคิดความเข้าใจ หมายถึง ความหมายของสำนวนที่แสดงถึงความรู้สึกนึกคิดหรือความเข้าใจของคนในสิ่งที่ตัวเองรู้หรือสัมผัสได้

ตารางที่ 3-2 ความหมายที่เกี่ยวกับความคิดความเข้าใจ

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	กบในกะลาครอบ	คนอ่อนต่อโลก คนไม่ค่อยรู้อะไรมาก คนไม่ค่อยมีประสบการณ์
	井底之蛙	井底看天的青蛙，比喻眼界狭隘、见识短

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
	กบในกะลาครอบ	浅的人。 กบมองดูท้องฟ้าจากได้บ่อ เทียบกับคนที่ขาดวิสัยทัศน์และไร้ความรู้
2	กระต่ายหมายจันทร์	ชายที่หมายปองหญิงที่มีฐานะดีกว่าสูงส่งกว่าตน
	癞蛤蟆想吃天鹅肉 คางคกอยากกินเนื้อหงส์	比喻自不量力或异想天开 เทียบกับคนที่ไม่เจียมตัว หรือคนที่คิดเพ้อเจ้อ
3	คางคกได้กะลาครอบ	คนที่ไม่มีความรู้อะไรเลยหรือรู้เพียงเล็กน้อยแต่แสดงภูมิว่า ความรู้มาก
	井底蛤蟆 คางคกได้กะลาครอบ	指井底的癞蛤蟆，比喻没有见识的人。 อุปมาว่าผู้รู้เห็นน้อย
4	ตาบอดคลำช้าง	คนที่รู้อะไรด้านเดียวหรือนัยเดียวแล้วเข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างนั้น
	瞎子摸象 ตาบอดคลำช้าง	比喻片面性 คนที่รู้อะไรด้านเดียวหรือนัยเดียวแล้ว เข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างนั้น

3. ความหมายที่เกี่ยวกับความสามารถ 能力

ความหมายที่เกี่ยวกับความสามารถ หมายถึง ความหมายของสำนวนที่แสดงถึงความรู้ความสามารถของคน

ตารางที่ 3-3 ความหมายที่เกี่ยวกับความสามารถ

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	แมลงเม่าหรือจะสู้เพลิง ได้	คนเล็กคนน้อยหรือคนไม่สำคัญไม่อาจสู้ผู้ยิ่งใหญ่ได้
	蚍蜉撼树 มดขย่มต้นไม้	蚂蚁想撼动树木。比喻自不量力，妄图用极微小的力量动摇强大的事物。 คนเล็กคนน้อยหรือคนไม่สำคัญไม่อาจสู้ผู้ยิ่งใหญ่ได้
2	เสื่อเก่า	คนเก่งที่เคยมีอำนาจหรือความสามารถมาก่อน
	识途老马 ม้าแก่รู้จักทาง	比喻熟悉情况、有丰富经验的人。 ผู้ที่คุ้นเคยกับสถานการณ์และมีประสบการณ์มากมาย

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
3	คลื่นลูกใหม่	คนที่มารับช่วงทำหน้าที่ต่อจากคนที่มีหน้าที่เดิมในการทำงาน ซึ่งคนเหล่านี้จะมีอายุน้อยแต่ไฟแรง มีความสามารถสูง
	长江后浪推前浪 คลื่นหลังดันคลื่นหน้า	比喻事物的不断前进，多指新人新事代替旧人旧事。 เป็นคำอุปมาสำหรับความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องของสิ่งต่าง ๆ และมักหมายถึงคนใหม่และสิ่งใหม่ที่เข้ามาแทนคนเก่าและสิ่งเก่า

4. ความหมายที่เกี่ยวกับคุณสมบัติหรือคุณลักษณะ 品质

ความหมายที่เกี่ยวกับคุณสมบัติหรือคุณลักษณะ หมายถึง ความหมายของสำนวนที่แสดงถึง คุณสมบัติ คุณลักษณะต่าง ๆ ของคน

ตารางที่ 3-4 ความหมายที่เกี่ยวกับคุณสมบัติหรือคุณลักษณะ

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	กระดุกแข็ง	ไม่ตายง่าย ๆ
	铮铮铁骨 กระดุกแข็งเหมือนเหล็กกล้า	当当作响的硬骨头，形容人敢于斗争、坚强不屈的高尚气节。 บรรยายถึงคนที่มีคุณธรรมอันสูงส่งและกล้าต่อสู้ เข้มแข็งไม่ยอมใครง่าย ๆ
2	แกะดำ	คนที่ทำอะไรผิดไปจากหมู่พวก
	害群之马 ม้าที่เป็นอันตรายต่อฝูง	危害马群的马，比喻危害集体的人 อุปมาว่าคนที่ทำอะไรผิดไปจากหมู่พวก
3	ทองแท้ไม่แพ้ไฟ	คนดีทนทานต่อการพิสูจน์
	真金不怕火炼 ทองแท้ไม่แพ้ไฟ	真金虽经火炼，本色不变。比喻经得起任何考验。 แม้ว่าทองคำแท้จะถูกหลอมด้วยไฟ แต่สีที่แท้จริงของมันยังคงไม่เปลี่ยนแปลง อุปมาว่าสามารถทนต่อการทดสอบใดๆได้
4	ปลาช้องเดียวกัน	คนที่อยู่รวมกันหรือเป็นพวกเดียวกัน
	一丘之貉 หมาป่าอยู่ในภูเขาเดียวกัน	同一个山里的貉，原来比喻都是同类，没有差别。现在比喻都是一样的坏人 อุปมาว่าพวกคนไม่ดีเหมือนกัน

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
5	อีกาเห็นไข่	คนโลภเห็นสิ่งน่าหมายปองย่อมจะต้องหาทางเอามาเป็นของ ของตนเองจนได้
	苍蝇见血 แมลงวันเห็นเลือด	苍蝇见到血就拼命吮吸，比喻及其贪婪 อุปมาว่า ความโลภของคน
6	เป็นเด็กยังไม่สิ้นกลิ่น น้ำนม	คนที่มีอายุน้อยกว่าแต่ทำอวดรู้กว่าผู้ใหญ่
	乳臭未干 เป็นเด็กยังไม่สิ้นกลิ่น น้ำนม	嘴里还有奶腥气，讥讽人幼稚无知。比喻 人年纪轻，无经验 ยังมีกลิ่นน้ำนม อุปมาว่าคนที่มีอายุน้อย ไม่มีประสบการณ์

5. ความหมายที่เกี่ยวกับสถานการณ์ 状态

ความหมายที่เกี่ยวกับสถานการณ์ หมายถึง ความหมายของสำนวนที่แสดงถึงสถานการณ์
ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับคน

ตารางที่ 3-5 ความหมายที่เกี่ยวกับสถานการณ์

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	กระโถนทองพระโรง	ผู้ที่ใครๆก็ใช้ได้หรือผู้ที่ใครๆก็พากันมารุมใช้อยู่คน เดียวเหมือนอย่างกระโถนทองพระโรงซึ่งใครๆก็ขว้าง ลงที่นั่น
	出气筒 กระบอกที่ระบายอารมณ์	比喻无辜受气的人，也指别人发泄 的对象 อุปมาว่าคนที่ถูกระบายอารมณ์ใส่
2	กั๊ดกั๊ดเกลือกิน	มีชีวิตเป็นอยู่อย่างแร้นแค้น
	朝齋暮盐 ตอนเช้ากินผักคอง ตอนเย็นกินก้อน เกลือ	切碎的腌菜。早晨以腌菜下饭，晚 上以盐当菜。形容生活困难，贫 困。 แสดงชีวิตเป็นอยู่อย่างแร้นแค้น
3	ฝูงแพะเข้ามาอยู่ในปากเสือ	คนเล็กคนน้อยตกอยู่ในอันตรายของศัตรูที่ทรงอำนาจ
	羊入虎口	比喻弱者陷入及其危险的境地，其 后果不堪设想

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
	ฝูงแพะเข้ามาอยู่ในปากเสือ	คนเล็กคนน้อยตกอยู่ในอันตรายของศัตรูที่ทรงอำนาจ
4	ไม้สูงกว่าแม่ย่อมแพ้มบน	คนที่อวดเก่งอวดกล้าเกินไป ย่อมได้รับความลำบาก เป็นอยู่ไม่สบาย
	树大招风 ต้นไม้สูงย่อมโดนลมแรง	树长高了，容易招致风的袭击。比喻名声大了，容易惹麻烦，招嫉恨。 อุปมาว่ามีชื่อเสียง สร้างปัญหาได้ง่าย
5	ลูกไก่อยู่ในกำมือ	ผู้ที่ตกอยู่ในอำนาจ ผู้ไม่มีทางต่อสู้
	瓮中之鳖 ตะพาบในไห	比喻逃脱不了的人或者其他动物。大坛子里的甲鱼，比喻已在掌握之中，逃不了的人，多指被围困的敌人。 อุปมาว่า ผู้ไม่มีทางต่อสู้
6	หมาข้างถนน	คนไร้ญาติ
	丧家之犬 หมาไร้เรือน	失去主人，无人喂养的狗，比喻失去依靠、无处投奔、到处逃亡的人 อุปมาคนที่ไร้ญาติ ไร้ที่อยู่

6. ความหมายที่เกี่ยวกับสถานะ 地位

ความหมายที่เกี่ยวกับสถานะของคน หมายถึง ความหมายของสำนวนที่แสดงถึงสถานะความเป็นไป ความเป็นอยู่ของคน

ตารางที่ 3-6 ความหมายที่เกี่ยวกับสถานะของคน

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	นกไร้ไม้โหด	คนที่ไม่เป็นที่พึ่งพาอาศัยของใครๆ
	树倒猢猻散 ต้น (ไม้) ล้มลิงหนี	比喻有权势者倒台了，依附者也就随着散伙。 อุปมาว่า ผู้มีอำนาจล่มสลาย ผู้ที่พึ่งพาพวกก็จะแยกย้ายกันไป
2	เสือสองตัวอยู่ในถ้ำ เดียวกันไม่ได้	คนเก่งต่อคนเก่งจะมาอยู่ร่วมกันไม่ได้
	一山不容二虎 เสือสองตัวอยู่ในภูเขา เดียวกันไม่ได้	比喻两人不能相容 อุปมาว่าคนสองคนอยู่ด้วยกันไม่ได้
3	ดอกหญ้า	หญิงที่ต่ำต้อยน้อยวาสนา
	视若草芥 ดูเหมือนเป็นดอกหญ้า	形容极其轻视，看得微不足道，毫无价值。 เทียบกับคนที่ไร้ค่า ต่ำต้อย

7. ความหมายที่เกี่ยวกับช่วงวัย 年龄

ความหมายที่เกี่ยวกับช่วงวัย หมายถึง ความหมายของสำนวนที่แสดงถึงช่วงวัยต่าง ๆ ของคน

ตารางที่ 3-7 ความหมายที่เกี่ยวกับช่วงวัย

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	ขบเผาะ	เด็กหญิงที่เพิ่งเริ่มแตกเนื้อสาว
	豆蔻年华 ฤดูกระวานบาน	豆蔻：植物名，豆蔻开花的时期，指女子十三四岁 比喻情窦初开的少女 หมายถึงผู้หญิงที่มีอายุสิบสามหรือสิบสี่ปี

8. ความหมายที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัย 本性

ความหมายที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัย หมายถึง ความหมายของสำนวนที่แสดงถึงลักษณะนิสัย พฤติกรรมของคนทั้งดีและไม่ดี

ตารางที่ 3-8 ความหมายที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัย

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	หมือดกินขี้ไม่ได้	คนเลวอดที่จะทำเลวไม่ได้
	狗改不了吃屎 หมาอดกินขี้ไม่ได้	比喻人的本性难以改变(多指坏的习惯或思想) บรรยายถึง การยากที่จะเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของคน (ส่วนใหญ่หมายถึงนิสัยหรือความคิดแย่ ๆ)

9. ความหมายที่เกี่ยวกับลูก 子女

ความหมายที่เกี่ยวกับลูก หมายถึง ความหมายของสำนวนที่แสดงถึงผู้ที่เป็นลูก

ตารางที่ 3-9 ความหมายที่เกี่ยวกับลูก

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	ดวงตา	ลูก
	心肝宝贝 เหมือนหัวใจที่ได้รับการปกป้อง และรักใคร่	原比喻及其钟爱的女子, 后比喻深受父母疼爱的儿女 อุปมาว่าลูกที่เป็นที่รักของพ่อแม่

10. ความหมายที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ 关系

ความหมายที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ หมายถึง ความหมายของสำนวนที่แสดงถึงความเกี่ยวข้อง ความเกี่ยวพัน หรือความผูกพันกันของคน

ตารางที่ 3-10 ความหมายที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	เด็ดบัวไว้ใย	ตัดไมตรีโดยเหลือเยื่อใยไว้บ้าง
	藕断丝连	藕已断开, 丝还连着, 比喻表面上关

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
	รากบัวขาดย้งเหลือใย	系已断绝，而实际上仍有牵连。(多用于比喻男女之间的情意，或人与人之间的关系) อุปมาว่า คูผิวเผินแล้วได้ตัดความสัมพันธ์ไป แต่จิตใจยังมีความห่วงใย ส่วนมากใช้มาบรรยายความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิง

11. ความหมายที่เกี่ยวกับการกระทำ 行为

ความหมายที่เกี่ยวกับการกระทำ หมายถึง ความหมายของสำนวนที่แสดงถึงการกระทำของคนทั้งในทางที่ดีและไม่ดี

ตารางที่ 3-11 ความหมายที่เกี่ยวกับการกระทำ

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	พลิกฝ่ามือ	ทำได้ง่ายตาย
	易如反掌 ง่ายเหมือนพลิกฝ่ามือ	容易的像翻转一下手掌，形容毫不费力事情就能成功。 บรรยายถึงสิ่งที่ยังตายโดยที่ไม่ต้องทำอะไรก็จะสำเร็จ
2	ฟ้าร้องก่อนฝน ฟ้าร้องฝน ไม่ตก	คนที่ชอบคุยโวโอ้อวดก่อนจะลงมือทำ คนประเภทนี้คบไม่ได้
	雷声大雨点小 ฟ้าร้องตั้งแต่ฝนตกน้อย	说得好听，做得很差。声势大，行动少 คนที่ชอบคุยโวโอ้อวดก่อนจะลงมือทำ
3	แมลงเม่าบินเข้ากองไฟ	คนเล็กคนน้อยที่เข้าไปหาที่ตาย
	飞蛾扑火 แมลงเม่าบินเข้ากองไฟ	飞蛾扑到火上，比喻自寻死路，自取灭亡 อุปมาว่า รนหาที่ตาย
4	ลิงตกต้นไม้	ผู้เชี่ยวชาญในวิชาใดก็ตาม อาจพลาดพลั้งในวิชานั้นได้
	马前失蹄 ม้าล้มอย่างกะทันหัน	马前蹄站不稳而突然摔倒，比喻偶然发生差错而受挫。 เป็นการเปรียบเทียบกับความผิดพลาดและความคับข้องใจจากความผิดพลาด
5	กระเซอกันรั้ว	เก็บรักษาอะไรไว้ไม่ได้

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
	洩財如漏瓶 ใช้เงินเหมือนขวดรั่วหรือ กรวดรั่ว	钱财像漏瓶或漏斗一样不断流失，比喻 花钱如流水。 ใช้เงินเหมือนขวดรั่วหรือกรวดรั่ว การใช้จ่ายเหมือนน้ำไหล ไม่หยุด
6	กวนให้น้ำขุ่น 无风起浪 ไม่มีลมแต่กลับมีคลื่น	ทำเรื่องราวที่สงบอยู่แล้ว ให้งุ่นวายขึ้นมา 没有风却起了波浪，比喻无端生事。 เทียบกับคนที่ทำเรื่องราวสงบอยู่แล้ว ให้งุ่นวายขึ้นมาโดยที่ ไม่มีเหตุ
7	ฆ่าช้างเอางา 杀鸡取卵 ฆ่าไก่เพื่อเอาไข่	การทำลายสิ่งที่มีค่าสูงหรือมีค่ามากเพียงหวังผลเพียงน้อย นิด 杀掉鸡取出蛋。比喻只图眼前的一点好 处而损失长远利益。 อุปมาเป็นเพียงเพื่อผลประโยชน์ต่อหน้าและสูญเสีย ผลประโยชน์ระยะเวลายาวไกล
8	กระดิกนิ้ว 指手划脚 ชี้นิ้วชี้เท้าสั่งผู้อื่นให้ทำโน่น ทำนี่	สั่งให้ผู้อื่นทำได้โดยง่าย 说话时用手脚示意，形容轻率地指点、 批评或随意发号施令 พูดไปด้วย ใช้มือชี้เท้าไปด้วย เป็นการพูดจาชี้แจงวิจารณ์ หรือสั่งการแบบไม่คิดหน้าคิดหลัง

12. ความหมายที่เกี่ยวกับรูปร่าง 体型

ความหมายที่เกี่ยวกับรูปร่าง หมายถึง ความหมายของสำนวนที่แสดงถึงลักษณะรูปร่างของ
คน

ตารางที่ 3-12 ความหมายที่เกี่ยวกับรูปร่าง

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	หนังหุ้มกระดูก 皮包骨头 หนังหุ้มกระดูก	คนหรือสัตว์ที่ผอมมากจนมองเห็นแนวโครงกระดูก 形容身体极瘦 บรรยายถึงคนที่ผอมมากจนมองเห็นแนวโครงกระดูก

จากการจัดกลุ่มความหมายของสำนวนที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน พบกลุ่มความหมายเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการกระทำของคนมีสัดส่วนมากที่สุด รองลงมาคือ คุณสมบัติหรือคุณลักษณะ สถานการณ์ ลำดับต่อมาคือกริยาอาการหรือท่าทาง ความคิดความเข้าใจ ความสามารถและสถานะของคน ส่วนช่วงอายุ ลักษณะนิสัย ลูก ความสัมพันธ์และรูปร่างมีสัดส่วนน้อยที่สุด ผลจากการจัดกลุ่มความหมายดังกล่าว ทำให้เราทราบได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าสำนวนทั้ง 39 สำนวนที่เป็นตัวอย่างในการศึกษานั้นเกี่ยวกับคนในด้านใดบ้าง ส่งผลให้การวิเคราะห์การใช้อุปลักษณ์และอุปลักษณ์เชิงโน้ตศนีในบทต่อจากนี้ไป มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บทที่ 4

การศึกษาและเปรียบเทียบการใช้อุปสรรคที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและ สำนวนจีน

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและเปรียบเทียบการใช้อุปสรรคที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน พบสำนวนที่ใช้อุปสรรคเกี่ยวกับคน 39 คู่ สามารถแบ่งประเภทของอุปสรรคได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ อุปสรรคสิ่งมีชีวิต และ อุปสรรคสิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งแต่ละประเภทสามารถจำแนกออกได้ดังนี้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546a)

1. อุปสรรคสิ่งมีชีวิต

อุปสรรคสิ่งมีชีวิต หมายถึง อุปสรรคที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตมาเปรียบเทียบกับคน ในสำนวนไทยและสำนวนจีนพบอุปสรรคสิ่งมีชีวิต เช่น มนุษย์ สัตว์ พืช มีรายละเอียดดังนี้ (George Lakoff & Mark Johnson, 2015)

1.1 อุปสรรคมนุษย์

อุปสรรคมนุษย์ หมายถึง อุปสรรคที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ในลักษณะต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับคน จากการศึกษาพบทั้งการใช้ถ้อยคำอุปสรรคมนุษย์ที่เหมือนกันและการใช้ถ้อยคำอุปสรรคที่แตกต่างกันในสำนวนไทยกับสำนวนจีน

การใช้ถ้อยคำอุปสรรคมนุษย์ที่เหมือนกันในสำนวนไทยและและสำนวนจีน ดังนี้

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2559)

ตารางที่ 4-1 อุปสรรคมนุษย์ที่ใช้ถ้อยคำอุปสรรคเหมือนกันในสำนวนไทยและและสำนวนจีน

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำอุปสรรคที่พบ	สำนวนจีน	ถ้อยคำอุปสรรคที่พบ	ความหมายของถ้อยคำอุปสรรค
1	เลือดขึ้นหน้า	หน้า	脸红筋暴 หน้าแดงและเส้น เอ็นนูน	脸 (หน้า)	น. ส่วนของศีรษะตั้งแต่หน้าผาก ลงมาจดคาง (ราชบัณฑิตยสถาน 2554, หน้าที่ 1246)

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำ อุปสรรค ที่พบ	สำนวนจีน	ถ้อยคำ อุปสรรค ที่พบ	ความหมายของถ้อยคำอุป สรรค
2	ตาบอดคลำ ช้าง	ตาบอด	瞎子摸象 ตาบอดคลำช้าง	瞎子 (ตาบอด)	น. ตามืด, ตามองไม่เห็น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 490)
3	กระดูกแข็ง	กระดูก	铮铮铁骨 กระดูกแข็งเหมือน เหล็กกล้า	骨 (กระดูก)	น. โครงร่างกายมีมีลักษณะแข็ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 34)
4	หนังหุ้ม กระดูก	หนังกระดูก	皮包骨头 หนังหุ้มกระดูก	皮 (หนัง) 骨头 (กระดูก)	น. ส่วนของร่างกายที่หุ้มเนื้ออยู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 1285) น. โครงร่างกายมีมีลักษณะแข็ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 34)
5	พลิกฝ่ามือ	ฝ่ามือ	易如反掌 ง่ายเหมือนพลิก ฝ่ามือ	掌(ฝ่ามือ)	น. พื้นของมือและเท้า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 796)
6	เป็นเด็กยังไม่ สิ้นกลิ่น น่านม	เด็ก	乳臭未干 เป็นเด็กยังไม่สิ้น กลิ่นน่านม	乳臭未 干(เด็ก)	น. คนที่มีอายุน้อย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 442)

ตัวอย่างที่ 1

สำนวนไทย เลือดขึ้นหน้า สำนวนจีน 脸红筋暴 (หน้าแดงและเส้นเอ็นนูน) ทั้งสอง
สำนวนใช้ถ้อยคำอุปสรรค “หน้า” มาเปรียบเทียบกับคน สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายทอดความหมาย
ของอุปสรรคได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

เลือดขึ้นหน้า/脸红筋暴 หน้าแดงและเส้นเอ็นนูน →

วงความหมายปลายทาง

โกรธมากจนหน้าแดง โมโห

[ส่วนประกอบของร่างกาย]

[อารมณ์]

[ควบคุมไม่อยู่]

ทั้งสองสำนวนนี้มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน โดยแสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างอาการเลือดขึ้นหน้าจนทำให้หน้าแดง กับ อารมณ์โกรธของคน เนื่องจากเมื่อคนมีอารมณ์โกรธมากจนควบคุมอารมณ์ไม่ได้ เลือดจะสูบฉีดอย่างแรงจนทำให้หน้ามีสีแดง เหมือนมีเลือดจำนวนมากอยู่ในใบหน้า

ตัวอย่างที่ 2

สำนวนไทย ตาบอดคลำช้าง เทียบกับสำนวนจีนว่า 瞎子摸象 (ตาบอดคลำช้าง) ทั้งสองสำนวน ได้ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ตาบอด” มาเปรียบเทียบกับคน สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

ตาบอดคลำช้าง/瞎子摸象 ตาบอดคลำช้าง

[ลักษณะทางกายภาพ]

[มองไม่เห็น]

[ไม่รู้จากทุกด้าน]

วงความหมายปลายทาง

คนที่มีความรู้ด้านเดียว

ทั้งสองสำนวนนี้มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน โดยแสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างตาบอด กับ คนที่มีความรู้ด้านเดียว เนื่องจากลักษณะของคนตาบอดคือไม่สามารถมองเห็น แต่สามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ ผ่านการสัมผัส การดมกลิ่น หรือการฟัง จึงไม่สามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นได้ในทุกแง่ทุกมุม ดังนั้นทั้งสำนวนไทยและสำนวนจีนจึงใช้ถ้อยคำ ตาบอด ซึ่งเป็นลักษณะของคนมาเปรียบเทียบกับคนที่รู้อะไรด้านเดียวหรือนัยเดียวแล้วเข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างนั้น

ตัวอย่างที่ 3

สำนวนไทย กระดูกแข็ง สำนวนจีน 铮铮铁骨 (กระดูกแข็งเหมือนเหล็กกล้า) ทั้งสองสำนวนใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “กระดูก” มาเปรียบเทียบกับ ความแข็งแกร่งของคน และเมื่อมีคำว่า “แข็ง” มาขยายคำว่า กระดูก ยิ่งแสดงถึงความแข็งแกร่งของคนที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

กระดูกแข็ง / 铮铮铁骨 กระดูกแข็งเหมือนเหล็กกล้า

[โครงร่างกาย]

[มีลักษณะแข็ง]

วงความหมายปลายทาง

ไม่ตายง่าย ๆ

[เข้มแข็งและทรหด]

ทั้งสองสำนวนนี้มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างกระดูกแข็ง กับ คนที่ไม่ตายง่าย ๆ ซึ่งคนที่ไม่ตายง่ายจะเป็นคนเข้มแข็งและทรหดอดทน จึงทำให้สำนวนนี้มีความหมายว่า ไม่ตายง่าย ๆ

ตัวอย่างที่ 4

สำนวนไทย หนังหุ้มกระดูก สำนวนจีน 皮包骨头 (หนังหุ้มกระดูก) ทั้งสองสำนวนใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “หนัง” และ “กระดูก” มาเปรียบเทียบกับคนที่ผอมมาก สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้ (Xiao & Gong, 2020)

วงความหมายต้นทาง

หนังหุ้มกระดูก/皮包骨头 หนังหุ้มกระดูก

[ส่วนประกอบของร่างกาย]

[ส่วนที่ใช้หุ้มเนื้อ]

[ร่างกายที่ไม่มีเนื้อ]

วงความหมายปลายทาง

คนที่ผอมมากจนมองเห็น
แนวโครงกระดูก

ทั้งสองสำนวนนี้มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างหนังหุ้มกระดูกกับคนที่ผอมมาก เนื่องจากคนปกติที่มีสุขภาพดีจะมีกล้ามเนื้อ หนังหุ้มเนื้อ จึงมองไม่เห็นกระดูก ดังนั้นหากหนังหุ้มกระดูกก็แสดงว่าผอมมาก จึงทำให้สำนวนนี้มีความหมายว่า คนที่ผอมมากจนมองเห็นแนวโครงกระดูก

ตัวอย่างที่ 5

สำนวนไทย พลิกฝ่ามือ สำนวนจีน 易如反掌 (ง่ายเหมือนพลิกฝ่ามือ) ทั้งสองสำนวนใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ฝ่ามือ” ประกอบกับกริยา “พลิก” มาเปรียบเทียบกับกรกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งของคน สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

พลิกฝ่ามือ/易如反掌 ง่ายเหมือนพลิกฝ่ามือ

[อวัยวะ]

[ใช้หยิบสิ่งของ]

[ไม่ต้องใช้ความพยายาม]

วงความหมายปลายทาง

ทำได้ง่ายตาย

ทั้งสองสำนวนนี้มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างการพลิกฝ่ามือซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย ไม่ต้องออกแรงหรือใช้ความพยายามกับการ

กระทำของคนที่บางสิ่งทำต่าง ๆ ได้โดยง่าย จึงทำให้สำนวนนี้มีความหมายว่า ทำได้อย่างง่ายดาย

ตัวอย่างที่ 6

ในสำนวนไทย เป็นเด็กยังไม่สิ้นกลิ่นนํ้านม ในสำนวนจีน 乳臭未干 (เป็นเด็กยังไม่สิ้นกลิ่นนํ้านม) ทั้งสองสำนวนใช้ถ้อยคำอุปลักษณณ์ “เด็ก” และเป็นเด็กที่ยังกินนมอยู่ สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณณ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

เป็นเด็กยังไม่สิ้นกลิ่นนํ้านม

乳臭未干 เป็นเด็กยังไม่สิ้นกลิ่นนํ้านม

[คนที่มีอายุน้อย]

[ยังกินนม]

[ไม่มีความรู้ในสิ่งต่างๆรอบตัว]

วงความหมายปลายทาง

คนที่มีอายุน้อยกว่าแต่ทำอวดรู้กว่าผู้ใหญ่

ทั้งสองสำนวนนี้มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคนแสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างเด็กที่ยังกินนมอยู่กับคนอายุน้อยที่ทำอวดรู้กว่าผู้ใหญ่ เนื่องจากเด็กเล็กที่ยังกินนมอยู่ เป็นคนที่ยังไม่มีความรู้ในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว แสดงว่ายังเป็นเด็กน้อยที่ใช้ชีวิตอยู่บนโลกนี้น้อยมาก ไม่มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิต ซึ่งต่างกับผู้ใหญ่ที่อยู่มานานมีประสบการณ์ต่าง ๆ มากมายในการใช้ชีวิต ทำให้ผู้ใหญ่มีความเข้าใจโลกมากกว่าเด็กเหล่านั้น สำนวนนี้จึงมีความหมายว่า คนที่มีอายุน้อยกว่าแต่ทำอวดรู้กว่าผู้ใหญ่

จากการศึกษาพบการใช้อุปลักษณณ์มนุษย์ที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณณ์แตกต่างกันในสำนวนไทยและสำนวนจีน ดังนี้

ตารางที่ 4-2 อุปลักษณณ์มนุษย์ที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณณ์แตกต่างกันในสำนวนไทยและและสำนวนจีน

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำอุปลักษณณ์ที่พบ	ความหมายของถ้อยคำอุปลักษณณ์	สำนวนจีน	ถ้อยคำอุปลักษณณ์ที่พบ	ความหมายของถ้อยคำอุปลักษณณ์
1	กระตักนิ้ว	นิ้ว	น. ส่วนสุดของมือหรือเท้าแต่ละข้าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 632)	指手划脚 ชี้นิ้วชี้เท้าสั่ง ผู้อื่นให้ทำโน่น	手(มือ) 脚(เท้า)	น. ส่วนสุดของมือหรือเท้าแต่ละข้าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 632)

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำ อุปสรรค ที่พบ	ความหมายของถ้อยคำ อุปสรรค	สำนวนจีน	ถ้อยคำ อุปสรรคที่ พบ	ความหมายของ ถ้อยคำอุปสรรค
				ทำนี่		น. ส่วนของร่างกาย ตั้งแต่ข้อเท้าลงไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 165)
2	ดวงตา	ตา	น. ส่วนหนึ่งของร่างกาย คนและสัตว์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 489)	心肝宝贝 เหมือนหัวใจที่ ได้รับการ ปกป้องและ รักใคร่	心 (หัวใจ)	น. อวัยวะภายใน สำหรับฉีดเลือดให้ หมุนเวียนเลี้ยง ร่างกาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 1325)

ตัวอย่างที่ 1

สำนวนไทย กระจกนิ้ว เทียบกับสำนวนจีนว่า 指手划脚 (ชี้นิ้วชี้เท้าสั่งผู้อื่นให้ทำโน่นทำนี่) ทั้งสองสำนวนใช้เปรียบเทียบกับการกระทำของคน ที่สั่งให้ผู้อื่นทำสิ่งที่ตนต้องการ โดยใช้สิ่งเปรียบซึ่งเป็นอวัยวะร่างกายของคนมาเปรียบเทียบเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันที่สำนวนไทยใช้นิ้วมือ ส่วนสำนวนจีนใช้มือกับเท้า สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปสรรคนี้ได้ดังนี้

สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปสรรค “นิ้ว” ร่วมกับคำกริยา กระจก มาเปรียบเทียบกับคนที่สั่งให้ผู้อื่นทำสิ่งที่ตนต้องการโดยไม่ลงมือทำเอง ดีแต่กระจกนิ้วชี้ให้คนอื่นทำแทนตน

วงความหมายต้นทาง

กระจกนิ้ว

[อวัยวะ]

[เคลื่อนไหวอย่างง่ายดาย]

[สั่งคนอื่นตามที่ตนต้องการ]

วงความหมายปลายทาง

สั่งให้ผู้อื่นทำสิ่งที่ตนต้องการ

สำนวนนี้มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างการกระจกนิ้วมีสิ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย กับการสั่งให้คนอื่นทำตามที่ต้องการโดยไม่ต้องลงมือทำเองซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายกว่าการลงมือทำเอง

ส่วนสำนวนจีน 指手划脚 (ชี้นิ้วชี้เท้าสั่งผู้อื่นให้ทำโน่นทำนี่) ใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ “手” (มือ) และ “脚” (เท้า) มาเปรียบกับคนที่สั่งให้ผู้อื่นทำสิ่งที่ตนต้องการโดยไม่ลงมือทำเอง ใช้มือไปชี้หรือใช้เท้าไปชี้ให้คนอื่นทำ

วงความหมายต้นทาง

指手划脚(ชี้นิ้วชี้เท้าสั่งผู้อื่นให้ทำโน่นทำนี่)

[อวัยวะ]

[เคลื่อนไหวอย่างง่ายดาย]

[สั่งคนอื่นตามที่ต้องการ]

สำนวนนี้มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างการชี้มือและเท้าซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายกับการสั่งให้คนอื่นทำตามที่ต้องการโดยไม่ต้องลงมือทำเองก็เป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายเช่นกัน

ตัวอย่างที่ 2

สำนวนไทย ดวงตา เทียบกับสำนวนจีน 心肝宝贝 (เหมือนหัวใจที่ได้รับการปกป้องและรักใคร่) ทั้งสองสำนวนใช้เปรียบเทียบปลุก สิ่งที่ใช้เปรียบเทียบเป็นอวัยวะสำคัญในร่างกายของคนเหมือนกัน ต่างกันที่สำนวนไทยใช้ตา ส่วนสำนวนจีนใช้หัวใจ

สำนวนไทย “ดวงตา” ใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ “ตา” เปรียบเทียบกับลูก สำนวนนี้สามารถถ่ายโยงความหมายของอุปสรรคณ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

ดวงตา

[อวัยวะ]

[ใช้ในการมอง]

[สำคัญมาก]

สำนวนนี้มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างดวงตาซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญของคนกับลูกซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับพ่อแม่

สำนวนจีน 心肝宝贝(เหมือนหัวใจที่ได้รับการปกป้องและรักใคร่) ใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ “心” (หัวใจ) มาเปรียบเทียบกับลูก สำนวนนี้สามารถถ่ายโยงความหมายของอุปสรรคณ์ได้ดังนี้

วงความหมายปลายทาง

สั่งให้ผู้อื่นทำสิ่งที่ตนต้องการ

วงความหมายปลายทาง

ลูก

วงความหมายต้นทาง

วงความหมายปลายทาง

心肝宝贝 เหมือนหัวใจที่ได้รับการปกป้องและรักใคร่ → ลูก

[อวัยวะ]

[ใช้สับฉีดยาให้หมูนเวียนในร่างกาย]

[สำคัญมาก]

สำนวนนี้มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างหัวใจซึ่งเป็นอวัยวะภายในที่สำคัญของคนกับลูกซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับพ่อแม่

1.2 อุปลักษณีสัตว์

อุปลักษณีสัตว์ หมายถึง อุปลักษณที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ในลักษณะต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับคน จากการศึกษาพบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณีสัตว์ที่เหมือนกันและการใช้ถ้อยคำอุปลักษณที่แตกต่างกันในสำนวนไทยกับสำนวนจีน

การใช้ถ้อยคำอุปลักษณีสัตว์ที่เหมือนกันในสำนวนไทยกับสำนวนจีน ดังนี้

ตารางที่ 4-3 อุปลักษณีสัตว์ที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณเหมือนกันทั้งในสำนวนไทยและและสำนวนจีน

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำอุปลักษณที่พบ	สำนวนจีน	ถ้อยคำอุปลักษณที่พบ	ความหมายของถ้อยคำอุปลักษณ
1	งงเป็นไก่ตาแตก	ไก่	呆若木鸡 งงเหมือนไก่ตาแตก	鸡 (ไก่)	น.ชื่อสัตว์ปีกจำพวกนก มีหลายวงศ์ บินได้ในระยะสั้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 161)
2	กบในกะลาครอบ	กบ	井底之蛙 กบในกะลาครอบ	蛙 (กบ)	น.ชื่อสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกหลายชนิด(ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 4)
3	คางคกใต้กะลาครอบ	คางคก	井底蛤蟆 คางคกใต้กะลาครอบ	蛤蟆 (คางคก)	น.ชื่อสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกในสกุลBufo วงศ์ Bufonidae (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 254)
4	ฝูงแพะเข้ามายุ่งใน	แพะเสื่อ	羊入虎口 ฝูงแพะเข้ามายุ่งใน	羊 (แพะ) 虎 (เสือ)	แพะ: น.ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม(ราชบัณฑิตยสถาน,

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำ อุปสรรคที่พบ	สำนวนจีน	ถ้อยคำ อุปสรรคที่พบ	ความหมายของถ้อยคำ อุปสรรค
	ปากเสือ		อยู่ในปากเสือ		2554, หน้าที่ 451) เสือ: น.ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ในวงศ์felidae รูปร่างลักษณะ คล้ายแมวแต่ตัวโตกว่ามาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 1266)
5	หมาข้าง ถนน	หมา	丧家之犬 หมาไร้เรือน	犬(หมา)	หมา: น.ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วย นมหลายชนิดหลายสกุลในวงศ์ Canidae (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 396)
6	เสือสองตัว อยู่ในถ้ำ เดียวกัน ไม่ได้	เสือ	一山不容 二虎 เสือสองตัวอยู่ ในภูเขา เดียวกันไม่ได้	虎(เสือ)	เสือ: น.ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ในวงศ์felidae รูปร่างลักษณะ คล้ายแมวแต่ตัวโตกว่ามาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 1266)
7	แมลงเม่า บินเข้ากอง ไฟ	แมลงเม่า	飞蛾扑火 แมลงเม่าบิน เข้ากองไฟ	飞蛾(แมลง เม่า)	น.เรียกปลวกทุกชนิดในระยะที่ มีปีกเพื่อบินออกผสมพันธุ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 920)

ตัวอย่างที่ 1

สำนวนไทย งงเป็นไก่ตาแตก และสำนวนจีน 呆若木鸡 (งงเหมือนไก่ตาแตก) ทั้งสอง
สำนวนใช้ถ้อยคำอุปสรรค “ไก่” เปรียบเทียบกับอาการของคน สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายทอด
ความหมายของอุปสรรคนี้ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

งงเป็นไก่ตาแตก/呆若木鸡 งงเป็นไก่ตาแตก

[สัตว์ปีก]

วงความหมายปลายทาง

อาการมึนงงมากจนทำ
อะไรไม่ถูก

[มีเด็ยยาว]

[ถูกเด็ยจนตาแตก]

[มองอะไรไม่เห็น]

สำนวนทั้งสองมีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างไก่อที่ถูกเด็ยแทงตาจนแตกกับคนที่มึนงจนทำอะไรไม่ถูก เนื่องจากการชนไก่อจะใช้เด็ยเป็นอาวุธแทงตาฝ่ายตรงข้าม ไก่อที่ถูกเด็ยแทงจนตาแตกเลือดจะกลบตาจนมองอะไรไม่เห็น มึนงจนทำอะไรไม่ถูก จึงทำให้สำนวนนี้มีความหมายว่า อาการมึนงจนทำอะไรไม่ถูก

ตัวอย่างที่ 2

สำนวนไทย กบในกะลาครอบ สำนวนจีน 井底之蛙 (กบในกะลาครอบ) ทั้งสองสำนวนใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “กบ” มาเปรียบเทียบกับ การขาดความรู้หรือประสบการณ์ของคน สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

กบในกะลาครอบ
井底之蛙 กบในกะลาครอบ
[สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ]
[อยู่พื้นที่ที่ถูกจำกัด]
[ขอบเขตที่สายตามองเห็นน้อย]

วงความหมายปลายทาง

ความรู้หรือประสบการณ์
น้อยแต่สำคัญตนว่ามีรู้มาก

สำนวนทั้งสองมีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างกบที่อยู่ในกะลาครอบกับคนมีความรู้หรือประสบการณ์น้อยแต่สำคัญตนว่ามีรู้มาก เนื่องจากกบที่อยู่ในกะลาครอบหรืออยู่ในบ่อน้ำจะมองเห็นเฉพาะสิ่งที่อยู่ในกะลาหรือบ่อน้ำเท่านั้น แท้จริงแล้วโลกภายนอกนั้นกว้างใหญ่มาก แต่กบกลับคิดว่าสิ่งที่ตัวเองได้เห็นในกะลาหรือในบ่อที่ตนอยู่คือโลกทั้งใบ จึงทำให้สำนวนนี้มีความหมายว่า มีความรู้หรือประสบการณ์น้อยแต่สำคัญตนว่ามีรู้มาก

ตัวอย่างที่ 3

สำนวนไทย คางคกใต้กะลาครอบ สำนวนจีน 井底蛤蟆 (คางคกใต้กะลาครอบ) ทั้งสองสำนวนใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “คางคก” มาเปรียบเทียบกับ การขาดความรู้ของคน สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

คางคกใต้กะลาครอบ

วงความหมายปลายทาง

คนที่ไม่มีความรู้อะไรเลยหรือรู้เพียง

井底蛤蟆 คางคกใต้กะลาครอบ

เล็กน้อยแต่แสดงภูมิว่าความรู้มาก

[สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ]

[อยู่พื้นที่ที่ถูกจำกัด]

[ขอบเขตที่สายตามองเห็นน้อย]

สำนวนทั้งสองมีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่ สอดคล้องกันระหว่างคางคกที่อยู่ใต้กะลาครอบกับคนมีความรู้หรือประสบการณ์น้อยแต่แสดงภูมิว่า ความรู้มาก เนื่องจากคางคกที่อยู่ใต้กะลาครอบ จะไม่เห็นโลกที่อยู่ข้างนอกเป็นอย่างไร แต่คิดไปว่าสิ่ง ที่ตนได้รู้ได้เห็นทั้งหมดนั้นคือโลกที่กว้างใหญ่ ทำให้สำนวนนี้มีความหมายว่า คนที่ไม่มีความรู้อะไรเลย หรือรู้เพียงเล็กน้อยแต่แสดงภูมิว่าความรู้มาก

ตัวอย่างที่ 4

สำนวนไทย ผุงแพะเข้ามาอยู่ในปากเสือ สำนวนจีน 羊入虎口 (ผุงแพะเข้ามาอยู่ในปาก เสือ) ทั้งสองสำนวนใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “แพะ” มาเปรียบเทียบกับคนผู้น้อยตกอยู่ในอันตราย ได้นำ ถ้อยคำอุปลักษณ์ “เสือ” มาเปรียบเทียบกับศัตรูที่ทรงอำนาจ สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยง ความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

ผุงแพะเข้ามาอยู่ในปากเสือ

羊入虎口 ผุงแพะเข้ามาอยู่ในปากเสือ

[สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม]

[แข็งแรงน้อยกว่าเสือ]

[ตกอยู่ในอันตราย]

วงความหมายปลายทาง

คนผู้มีกำลังน้อย ตกอยู่ใน

อันตรายจากศัตรูที่ทรงอำนาจ

สำนวนทั้งสองมีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่ สอดคล้องกันระหว่างแพะที่โดนเสือกัดกินกับคนที่มีกำลังน้อยกว่าได้รับอันตรายจากคนที่แข็งแรง หรือมีอำนาจมากกว่า เนื่องจากแพะเป็นสัตว์ที่เชื่อง ส่วนเสือเป็นสัตว์ที่ดุร้ายและมีพลังกำลัง เมื่อแพะ ถูกเสือกัดจึงตกอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นอันตราย ทำให้สำนวนนี้มีความหมายว่า คนผู้มีกำลังน้อยตก อยู่ในอันตรายจากศัตรูที่ทรงอำนาจ

ตัวอย่างที่ 5

สำนวนไทย หมาข้างถนน สำนวนจีน 丧家之犬 (หมาไร้เรือน) ทั้งสองสำนวนใช้ถ้อยคำ อุปลักษณ์ “หมา” มาเปรียบเทียบกับคนไร้ญาติ สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุป ลักษณ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

หมาข้างถนน/ 丧家之犬 หมาไร้เรือน

[สัตว์เลี้ยง]

[ไม่มีเจ้าของ]

[ไม่มีที่พึ่งพิง]

วงความหมายปลายทาง

คนไร้ญาติ

สำนวนทั้งสองมีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างสุนัขที่ไม่มีคนเลี้ยงกับคนที่ไม่มีญาติมิตร เนื่องจากในสังคมไทยสุนัขที่ไม่มีเจ้าของมักอยู่ข้างถนน ส่วนในสังคมจีนสุนัขที่ไม่มีบ้าน คือสุนัขที่ไม่มีคนเลี้ยงดู ทั้งสุนัขข้างถนนและสุนัขที่ไร้บ้านต่างเป็นสุนัขที่ไม่มีคนดูแลเอาใจใส่ ไม่มีคนคอยช่วยเหลือ สำนวนนี้จึงมีความหมายว่าคนไร้ญาติ หรือคนที่ไม่มีที่พึ่งพิง

ตัวอย่างที่ 6

สำนวนไทย เสือสองตัวอยู่ในถ้ำเดียวกันไม่ได้ สำนวนจีน 一山不容二虎 (เสือสองตัวอยู่ในภูเขาเดียวกันไม่ได้) ทั้งสองสำนวนใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “เสือ” มาเปรียบเทียบกับคนเก่ง สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

เสือสองตัวอยู่ในถ้ำเดียวกันไม่ได้

一山不容二虎 เสือสองตัวอยู่ในภูเขาเดียวกันไม่ได้

[สัตว์ป่า]

[ราชาแห่งป่า]

[อยู่ร่วมกันไม่ได้]

วงความหมายปลายทาง

คนเก่งกับคนเก่ง

จะอยู่ร่วมกันไม่ได้

สำนวนทั้งสองมีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างเสือที่เป็นราชาแห่งป่าไม่สามารถอยู่ร่วมกันในที่เดียวได้กับคนเก่งที่ไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้เช่นกัน เนื่องจากเสือเป็นสัตว์ดุร้าย เป็นที่เกรงกลัวของสัตว์อื่น ๆ ในป่า เสือเป็นเหมือนเป็นผู้นำของพวกมัน ผู้นำมีได้เพียงหนึ่งเดียว ถ้ามีสองยอมต้องเกิดการแข่งขันกัน ไม่ยอมกันเพื่อต้องการเป็นที่หนึ่ง สำนวนนี้จึงมีความหมายว่า คนเก่งต่อคนเก่งจะอยู่ร่วมกันไม่ได้

ตัวอย่างที่ 7

สำนวนไทย แมลงเม่าบินเข้ากองไฟ สำนวนจีนว่า 飞蛾扑火 (แมลงเม่าบินเข้ากองไฟ) ทั้งสองสำนวนได้ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “แมลงเม่า” มาเปรียบเทียบกับคนที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งที่คิดว่าดี สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

แมลงเม่าบินเข้ากองไฟ

飞蛾扑火 แมลงเม่าบินเข้ากองไฟ

วงความหมายปลายทาง

คนที่หลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งคิดว่า

เป็นสิ่งดีจึงเข้าไปเกี่ยวข้อง

จนทำให้ตัวเองได้รับอันตราย

[สัตว์จำพวกปลวก]

[มีปีก]

[ชอบบินเล่นไฟ]

สำนวนทั้งสองมีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างแมลงเม่าที่บินเข้าไปเล่นไฟกับคนที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งที่คิดว่าดี เนื่องจากแมลงเม่าเป็นแมลงที่ชอบบินเข้าเล่นกับแสงไฟ จึงทำให้ถูกความร้อนจากไฟเผาจนตาย สำนวนนี้จึงมีความหมายว่า คนที่หลงคิดว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งดี จึงได้เข้าไปเกี่ยวข้องจนตัวเองได้รับอันตราย

จากการศึกษาพบว่า อุปลักษณีสัตว์ที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณแตกต่างกันในสำนวนไทยและและสำนวนจีน ดังนี้

ตารางที่ 4-4 อุปลักษณีสัตว์ที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณแตกต่างกันในสำนวนไทยและและสำนวนจีน

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำอุปลักษณที่พบ	ความหมายของถ้อยคำอุปลักษณ	สำนวนจีน	ถ้อยคำอุปลักษณที่พบ	ความหมายของถ้อยคำอุปลักษณ
1	ลิงโลด	ลิง	น.ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมหลายสกุลในอันดับ Primates (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 1059)	欢呼雀跃 ไชโยให้ร้อง กระโดดเหมือน นกกระจอก	雀 (นกกระจอก)	น.ชื่อสัตว์มีกระดูกสันหลังเลือดอุ่น มี ๒ เท้า ๒ ปีก และมีขนปกคลุมร่างกาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 603)
2	กระต่ายหมายจันทร์	กระต่าย	กระต่าย: น.ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในวงศ์ Leporidae (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 37)	癞蛤蟆想 吃天鹅肉 คางคกอยาก กินเนื้อหงส์	癞蛤蟆 (คางคก)	คางคก: น.ชื่อสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกในสกุลBufo วงศ์ Bufonidae (ราชบัณฑิตยสถาน,

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำ อุปลักษณ์ ที่พบ	ความหมายของถ้อยคำ อุปลักษณ์	สำนวนจีน	ถ้อยคำ อุปลักษณ์ ที่พบ	ความหมายของ ถ้อยคำอุปลักษณ์
						2554, หน้าที่ 254)
3	แมลงเม่า หรือจะสู้ เพลิงได้	แมลงเม่า	แมลงเม่า: น.เรียกปลวก ทุกชนิดในระยะที่มีปีก เพื่อบินออกผสมพันธุ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 720)	蚍蜉撼树 มดขย่มต้นไม้	蚍蜉乎 (มด)	蚍蜉乎: น.ชื่อแมลง หลายชนิดใน วงศ์Formicidae (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 277)
4	เสือเก่า	เสือ	เสือ: น.ชื่อสัตว์เลี้ยงลูก ด้วยนมในวงศ์felidae รูปร่างลักษณะคล้าย แมวแต่ตัวโตกว่ามาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 1266)	识途老马 ม้าแก่รู้จักทาง	马 (ม้า)	น.ชื่อสัตว์เลี้ยงลูก ด้วยนมชนิด Equus caballus(linn.) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 900)
5	แกะดำ	แกะ	น.ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วย นมในสกุลOvis (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 156)	害群之马 ม้าที่เป็น อันตรายต่อฝูง	马 (ม้า)	น.ชื่อสัตว์เลี้ยงลูก ด้วยนมชนิด Equus caballus (linn.) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 900)
6	ปลาช้อง เดียวกัน	ปลา	น.ชื่อสัตว์น้ำเลือดเย็นมี กระดูกสันหลังร่างกาย แบ่งเป็นส่วนหัว ลำตัว และหาง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 723)	一丘之貉 หมาป่าอยู่ใน ภูเขาเดียวกัน	貉 (หมาป่า)	น.ชื่อหมาในวงศ์ canidae มีถิ่น กำเนิดเกือบทั่วทุก ภูมิภาคของโลก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า1026)
7	อีกาเห็นไข่	อีกา	น.ชื่อนกขนาดกลาง ชนิดCorvus macrorhynchos Wagler	苍蝇见血 แมลงวันเห็น เลือด	苍蝇 (แมลงวัน)	น.ชื่อแมลงหลาย ชนิด หลายสกุล หลายวงศ์ ในอันดับ

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำ อุปสรรคณ์ ที่พบ	ความหมายของถ้อยคำ อุปสรรคณ์	สำนวนจีน	ถ้อยคำ อุปสรรคณ์ ที่พบ	ความหมายของ ถ้อยคำอุปสรรคณ์
			(ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 109)			Diptera (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 926)
8	กระต่ายตื่น ตุ้ม	กระต่าย	น.ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วย นมในวงศ์Leporidaev (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 37)	惊弓之鸟 นกตื่นธนู	鸟 (นก)	น.ชื่อสัตว์มีกระดูก สันหลังเลือดอุ่น มี ๒เท้า ๒ ปีก และมี ขนปกคลุมร่างกาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 603)
9	ลูกไก่อยู่ใน กำมือ	ลูกไก่	น.ชื่อสัตว์ปีกจำพวกนก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 161)	瓮中之鳖 ตะพาบในไห	鳖 (ตะพาบ)	น.ชื่อเต้าน้ำจืด กระดองอ่อน หลาย ชนิดหลายสกุล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 478)
10	หมูดกินขี้ ไม่ได้	หมู	น.ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วย นมหลายหลายชนิด ใน วงศ์Suidae (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 1305)	狗改不了 吃屎 หมาอดกินขี้ ไม่ได้	狗 (หมา)	น.หมา(มักใช้เป็น ทางการ) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 1245)
11	ลิงตกต้นไม้	ลิง	น.ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วย นมหลายสกุลในอันดับ Primates (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 1059)	马前失蹄 ม้าล้มอย่าง กะทันหัน	马 (ม้า)	น.ชื่อสัตว์เลี้ยงลูก ด้วยนมชนิด Equus caballus (linn.) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 900)
12	ฆ่าช้างเอางา	ช้าง	น.ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วย	杀鸡取卵 ฆ่าไก่เพื่อเอาไข่	鸡 (ไก่)	น.ชื่อสัตว์เลี้ยงลูก

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำ อุปลักษณ์ ที่พบ	ความหมายของถ้อยคำ อุปลักษณ์	สำนวนจีน	ถ้อยคำ อุปลักษณ์ ที่พบ	ความหมายของ ถ้อยคำอุปลักษณ์
			นม เป็นสัตว์บกที่ใหญ่ ที่สุดใน วงศ์Elephantidae (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 373)			ด้วยนมชนิด Equus caballus (linn.) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 900)

ตัวอย่างที่ 1

สำนวนไทย ลิงโลด เทียบกับสำนวนจีน 欢呼雀跃 (ไชโยโห่ร้อง กระโดดเหมือนนกกระจอก) ทั้งสองสำนวนใช้สิ่งเปรียบเทียบซึ่งเป็นสัตว์มาเปรียบเทียบเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันที่สำนวนไทยใช้สัตว์คือ ลิง ส่วนสำนวนจีนใช้สัตว์ คือ นกกระจอก เป็นสิ่งเปรียบเทียบ สำนวนทั้งสองสามารถถ้อยความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

สำนวนไทย “ลิงโลด” ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ลิง” ใช้ร่วมกับกริยา “โลด” มาเปรียบเทียบกับความดีใจของคน แสดงท่าทางความดีใจอย่างมาก

วงความหมายต้นทาง

ลิงโลด
[สัตว์]
[กระโดดให้ตัวลอยสูงขึ้น]
[ดีใจอย่างมาก]

วงความหมายปลายทาง

กระโดดโลดเต้นด้วยความดีใจอย่างมาก

สำนวนจีน 欢呼雀跃 (ไชโยโห่ร้องกระโดดเหมือนนกกระจอก) ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “雀” (นกกระจอก) ใช้ร่วมกับกริยา 跃 (กระโดด) มาเปรียบเทียบกับความดีใจอย่างมากของคน

วงความหมายต้นทาง

欢呼雀跃 ไชโยโห่ร้อง กระโดดเหมือนนกกระจอก
[สัตว์]
[กระโดดให้ตัวลอยสูงขึ้น]
[ตื่นเต้นดีใจ]

วงความหมายปลายทาง

กระโดดโลดเต้นด้วยความ
ตื่นเต้นดีใจ

สำนวนทั้งสองมีการถ้อยความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างลักษณะการกระโดดลอยตัวขึ้นสูงของสัตว์กับการกระโดดของคนด้วยความ

ตื่นเต้นดีใจ ส่วนนวนนี้จึงหมายถึงการกระโดดโลดเต้นด้วยความตื่นเต้นดีใจ

ตัวอย่างที่ 2

สำนวนไทย กระต่ายหมายจันทร์ เทียบกับสำนวนจีน 癞蛤蟆想吃天鹅肉 (คางคกอยากกินเนื้อหงส์) ทั้งสองสำนวนใช้สิ่งเปรียบเทียบซึ่งเป็นสัตว์มาเปรียบเทียบเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันที่สำนวนไทยใช้สัตว์คือ กระต่าย ส่วนสำนวนจีนใช้สัตว์ คือ คางคก เป็นสิ่งเปรียบเทียบ สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “กระต่าย” ที่หมายถึงพระจันทร์มาเปรียบเทียบกับผู้ชายที่หมายปองหญิงที่มีฐานะสูงส่ง

วงความหมายต้นทาง

กระต่ายหมายจันทร์

[สัตว์บกเลี้ยงลูกด้วยนม]

[ฝ่ายหนึ่งอยู่บนพื้นโลก]

[ฝ่ายหนึ่งอยู่บนท้องฟ้า]

[ห่างไกลจนเอื้อมไม่ถึง]

สำนวนจีนใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “癞蛤蟆 (คางคก)” ที่อยากกินเนื้อหงส์มาเปรียบเทียบกับผู้ชายที่หมายปองหญิงที่มีฐานะสูงส่ง

วงความหมายต้นทาง

癞蛤蟆想吃天鹅肉 คางคกอยากกินเนื้อหงส์

[สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ]

[ฝ่ายหนึ่งอยู่บนพื้นโลก]

[ฝ่ายหนึ่งอยู่บนท้องฟ้า]

[ห่างไกลจนเอื้อมไม่ถึง]

สองสำนวนนี้นำกระต่ายและ 癞蛤蟆 (คางคก) มาเปรียบกับผู้ชาย มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างกระต่ายที่หมายปองพระจันทร์และคางคกที่อยากกินเนื้อหงส์กับผู้ชายที่หมายปองหญิงที่มีฐานะสูงส่งกว่าตน ทั้งสองสำนวนจึงมีความหมายว่าผู้ชายที่หมายปองหญิงที่มีฐานะสูงส่งกว่าตน

วงความหมายปลายทาง

ชายที่หมายปองหญิงที่มีฐานะสูงส่งกว่าตน

วงความหมายปลายทาง

ชายที่หมายปองหญิงที่มีฐานะสูงส่งกว่าตน

ตัวอย่างที่ 3

สำนวนไทย แมลงเม่าหรือจะสู้เพลิงได้ เทียบกับสำนวนจีนว่า 蚩蚩撼树 (มดขย่มต้นไม้) ทั้งสองสำนวนใช้สิ่งเปรียบเทียบซึ่งเป็นสัตว์มาเปรียบเทียบเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันที่สำนวนไทยใช้สัตว์คือ แมลงเม่า ส่วนสำนวนจีนใช้สัตว์ คือ มด เป็นสิ่งเปรียบเทียบ สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายทอดความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “แมลงเม่า” ซึ่งแมลงเม่าไม่สามารถทนต่อความร้อนของเพลิงได้ จะถูกเพลิงเผาไหม้ไปในที่สุด เปรียบเทียบกับคนที่มีพลังกำลังหรือมีความสำคัญน้อยไม่สามารถสู้กับผู้ยิ่งใหญ่ได้

วงความหมายต้นทาง

แมลงเม่าหรือจะสู้เพลิงได้

[สัตว์จำพวกปลวก]

[มีปีก]

[ชอบบินเล่นไฟ]

[สู้ความร้อนของเปลวไฟไม่ได้]

สำนวนจีน “蚩蚩撼树 (มดขย่มต้นไม้)” ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “蚩蚩 (มด)” “มด” แมลงที่ตัวเล็กมากแม้จะมีจำนวนมากเท่าใดก็ไม่สามารถเขย่าต้นไม้ได้ มาเปรียบเทียบกับคนที่มีพลังกำลังหรือมีความสำคัญน้อย ไม่สามารถทำให้ผู้ยิ่งใหญ่ล้มได้

วงความหมายต้นทาง

蚩蚩撼树 มดขย่มต้นไม้

[แมลงชนิดหนึ่ง]

[มีกำลังน้อย]

[ทำให้ต้นไม้ขยับไม่ได้]

สองสำนวนนี้นำแมลงเม่าและ 蚩蚩 (มด) มาเปรียบกับคนที่มีพลังกำลังน้อย มีการถ่ายทอดความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างแมลงเม่าที่บินเข้าไปเล่นไฟจะตายและมดก็ไม่สามารถเคลื่อนย้ายต้นไม้ใหญ่ได้กับคนที่มีพลังกำลังน้อยไม่สู้กับคนที่มีความสำคัญมากกว่าหรือคนที่ยิ่งใหญ่กว่าได้ ทั้งสองสำนวนใช้เปรียบเทียบคนที่ไม่มีความสำคัญหรือมีกำลังน้อยไม่อาจสู้ผู้ยิ่งใหญ่หรือทำให้ผู้ยิ่งใหญ่กว่าได้รับความเดือดร้อนได้

วงความหมายปลายทาง

คนที่มีพลังกำลังน้อย
ไม่อาจสู้ผู้มีกำลังมากกว่าได้

วงความหมายปลายทาง

คนที่มีพลังกำลังน้อย
ไม่อาจสู้ผู้มีกำลังมากกว่าได้

ตัวอย่างที่ 4

สำนวนไทย เสือเก่า เทียบกับสำนวนจีน 识途老马 (ม้าแก่รู้จักทาง) ทั้งสองสำนวนใช้สิ่งเปรียบซึ่งเป็นสัตว์มาเปรียบเทียบเช่นเดียวกัน แต่ต่างที่สำนวนไทยใช้สัตว์คือ เสือ ส่วนสำนวนจีนใช้สัตว์ คือ ม้า เป็นสิ่งเปรียบ สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายทอดโยงความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

สำนวนไทยมีใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “เสือ” ร่วมกับคำกริยา “เก่า” มาเปรียบเทียบกับคนที่เคยมีอำนาจหรือความสามารถ

วงความหมายต้นทาง

เสือเก่า

[สัตว์ป่า]

[เคยมีอำนาจ]

[มีประสบการณ์มากมาย]

วงความหมายปลายทาง

คนเก่งที่เคยมีอำนาจ
หรือความสามารถมาก่อน

สำนวนจีน 识途老马 (ม้าแก่รู้จักทาง) ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “马 (ม้า)” โดยมีคำว่า “แก่” มาขยาย แสดงให้เห็นว่าเป็นม้าที่มีประสบการณ์มากจึงรู้จักทางมากกว่าม้าหนุ่ม

วงความหมายต้นทาง

识途老马 ม้าแก่รู้จักทาง

[สัตว์ที่ใช้เป็นพาหนะ]

[อยู่มานาน]

[มีประสบการณ์มากมาย]

วงความหมายปลายทาง

คนเก่งที่เคยมีอำนาจ
หรือความสามารถมาก่อน

สองสำนวนนี้ นำ เสือ และ 马 (ม้า) มาเปรียบเทียบกับคนที่เก่งเคยมีอำนาจหรือความสามารถมาก่อน มีการถ่ายทอดโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่าง เสือเก่าที่เคยมีอำนาจเหนือสัตว์ป่าชนิดอื่น มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตมากมาย และม้าแก่ซึ่งเคยวิ่งมาทั้งชีวิต มีประสบการณ์และรู้จักเส้นทางมากมาย กับคนเก่งที่เคยมีอำนาจหรือความสามารถมาก่อน

ตัวอย่างที่ 5

สำนวนไทย แกะดำ เทียบกับสำนวนจีน 害群之马 (ม้าที่เป็นอันตรายต่อฝูง) ทั้งสองสำนวนใช้เปรียบเทียบคนที่ทำอะไรผิดไปจากหมู่พวก โดยใช้สิ่งเปรียบซึ่งเป็นสัตว์มาเปรียบเทียบเช่นเดียวกัน แต่ต่างที่สำนวนไทยใช้สัตว์คือ แกะ ส่วนสำนวนจีนใช้สัตว์ คือ ม้า เป็นสิ่งเปรียบ

สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “แกะ” ที่มีสีดำ ซึ่งเป็นแกะที่มีสีผิดไปจากแกะทั่วไปซึ่งมีสีขาว มาเปรียบเทียบกับคนที่ทำอะไรผิดไปจากกลุ่มหรือคนส่วนใหญ่

วงความหมายต้นทาง

แกะดำ

[สัตว์]

[คนมีสีดำ]

[แตกต่างจากกลุ่ม]

สำนวนจีน 害群之马 (ม้าที่เป็นอันตรายต่อฝูง) ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “马 (ม้า)” มา

เปรียบเทียบกับคนที่ทำอะไรผิดไปจากพวก

วงความหมายปลายทาง

คนที่ทำอะไรผิดไปจากหมู่พวก

วงความหมายต้นทาง

害群之马 ม้าที่เป็นอันตรายต่อฝูง

พวก

[สัตว์]

[ปกติรักฝูง]

[ทำสิ่งผิดปกติไปจากกลุ่ม]

สองสำนวนนี้นำแกะและ 马 (ม้า) เปรียบกับคนที่ทำอะไรผิดไปจากหมู่พวก มีการถ่ายโยง

ความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างแกะดำที่อยู่ในฝูงแกะขาว ซึ่งถือเป็นสิ่งผิดปกติเนื่องจากโดยทั่วไปแกะมีสีขาว และม้าที่ทำให้เกิดอันตรายต่อฝูง เนื่องจากม้ามักจะอยู่กันเป็นฝูงและสามัคคีกัน หากมีม้าหนึ่งตัวจะทำร้ายม้าในกลุ่ม ทำให้ทั้งกลุ่มเกิดอันตราย ถือว่าม้าตัวนี้ทำผิดไปจากกลุ่ม กับคนที่ทำอะไรผิดไปจากหมู่พวก

วงความหมายปลายทาง

คนที่ทำอะไรผิดไปจากหมู่

ตัวอย่างที่ 6

สำนวนไทย ปลาช้องเดียวกันเทียบกับ สำนวนจีน 一丘之貉 (หมาป่าอยู่ในภูเขาเดียวกัน) ทั้งสองสำนวนใช้เปรียบเทียบคนที่อยู่รวมกันหรือเป็นพวกเดียวกัน แต่ต่างกันที่สำนวนไทยใช้สัตว์คือ ปลา ส่วนสำนวนจีนใช้สัตว์ คือ หมาป่า เป็นสิ่งเปรียบเทียบ

สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ปลา” ที่อยู่ในช้องเดียวกันมาเปรียบเทียบกับคนที่อยู่รวมกันหรือเป็นพวกเดียวกัน เนื่องจากช้องเป็นภาชนะสำหรับใส่ปลาที่จับได้ เมื่อปลาตัวหนึ่งเน่าตัวอื่นก็จะเหม็นไปด้วย

วงความหมายต้นทาง

ปลาช้องเดียวกัน

[สัตว์น้ำ]

[อยู่รวมในที่เดียวกัน]

[เกี่ยวข้องใกล้ชิดกัน]

สำนวนจีน 一丘之貉 (หมาป่าอยู่ในภูเขาเดียวกัน) ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “貉 (หมา

ป่า)” ที่อาศัยในภูเขาลูกเดียวกัน มาเปรียบเทียบกับคนที่อยู่รวมกัน เนื่องจากหมาป่าเป็นสัตว์ป่าดุร้าย มักอยู่รวมกันเป็นฝูง ถ้าหมาป่าที่อยู่ในภูเขาลูกเดียวกัน ย่อมเป็นหมาป่าฝูงเดียวกัน

วงความหมายปลายทาง

คนที่อยู่รวมกันหรือเป็นพวกเดียวกัน

วงความหมายต้นทาง

一丘之貉 หมาป่าอยู่ในภูเขาเดียวกัน

[สัตว์ป่า]

[อยู่รวมในที่เดียวกัน]

[เกี่ยวข้องใกล้ชิดกัน]

สองสำนวนนี้นำปลาและ 貉 (หมาป่า) มาเปรียบเทียบกับคนที่อยู่รวมกันหรือเป็นพวกเดียวกัน

มีการถ้อยความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่าง “ปลา” ที่อยู่ในช่องเดียวกัน และหมาป่าที่อยู่ในภูเขาลูกเดียวกัน กับคนที่อยู่รวมกันเป็นพวกเดียวกัน

วงความหมายปลายทาง

คนที่อยู่รวมกันหรือเป็นพวกเดียวกัน

ตัวอย่างที่ 7

สำนวนไทย อีกาเห็นไข่ เทียบกับสำนวนจีน 苍蝇见血 (แมลงวันเห็นเลือด) ทั้งสองสำนวนใช้เปรียบเทียบคน โดยใช้สิ่งเปรียบซึ่งเป็นสัตว์มาเปรียบเทียบเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันที่สำนวนไทยใช้สัตว์คือ อีกา ส่วนสำนวนจีนใช้สัตว์ คือ แมลงวัน เป็นสิ่งเปรียบเทียบ สำนวนทั้งสองสามารถถ้อยความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “อีกา” มาเปรียบเทียบกับคน และนำไข่มาเปรียบเทียบกับสิ่งนำหมายปอง เนื่องจากอีกาชอบฉกไข่นกตัวอื่น เมื่อเห็นไข่ของนกตัวอื่นก็อยากได้มาเป็นของตัวเอง

วงความหมายต้นทาง

อีกาเห็นไข่ →

[นกชนิดหนึ่ง]

[ชอบแย่งไข่ของนกตัวอื่น]

วงความหมายปลายทาง

คนโลกเห็นสิ่งน่าหมายปองย่อมจะต้องหาทางเอามาเป็นของของตนเองจนได้

สำนวนจีน 苍蝇见血 (แมลงวันเห็นเลือด) ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “苍蝇 (แมลงวัน) มาเปรียบเทียบกับคน และนำ 血 (เลือด) มาเปรียบเทียบกับสิ่งน่าหมายปอง เนื่องจาก 苍蝇 (แมลงวัน) เป็นแมลงที่ชอบกินอาหารทุกชนิดเพื่อตูดกินโดยเฉพาะเลือด หากที่ใดมีเลือดก็จะเห็นฝูงแมลงวันบินโฉบเข้ามาตอมเลือดเป็นจำนวนมาก

วงความหมายต้นทาง

苍蝇见血 แมลงวันเห็นเลือด →

[แมลงชนิดหนึ่ง]

[ชอบตูดกินเลือด]

วงความหมายปลายทาง

คนโลกเห็นสิ่งน่าหมายปองย่อมจะต้องหาทางเอามาเป็นของของตนเองจนได้

สองสำนวนนี้นำอีกาและ 苍蝇 (แมลงวัน) เปรียบกับคนโลก มีการถ้ายองความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างอีกาชอบไข่ และแมลงวันชอบเลือด เนื่องจากเมื่อพวกมันเห็นสิ่งที่พวกมันชื่นชอบที่สุด พวกมันจะตัดสินใจทำทุกอย่างเพื่อได้สิ่งนั้น กับคนที่เห็นสิ่งที่ต้องการอย่างมาก ไม่ว่าจะใช้วิธีใดก็ตามต้องทำให้ได้สิ่งนั้นมา

ตัวอย่างที่ 8

สำนวนไทย กระต่ายตื่นตูม เทียบกับสำนวนจีน 惊弓之鸟 (นกตื่นธนู) ทั้งสองสำนวนใช้เปรียบเทียบคนที่มีอาการที่ตื่นตกใจง่ายโดยไม่ทันสำรวจให้ถ่องแท้ก่อน ทั้งสองสำนวนใช้สิ่งเปรียบซึ่งเป็นสัตว์มาเปรียบเทียบเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันที่สำนวนไทยใช้สัตว์คือ กระต่าย ส่วนสำนวนจีนใช้สัตว์ คือ นก เป็นสิ่งเปรียบเทียบ สำนวนทั้งสองสามารถถ้ายองความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “กระต่าย” มาเปรียบเทียบกับอาการที่ตื่นตกใจง่ายของคน เนื่องจากมีเรื่องเล่าว่า ในป่ามีกระต่ายตัวหนึ่ง นอนใต้ต้นมะตูม และคิดเล่น ๆ ว่าถ้าโลกกลมจะทำอย่างไร ขณะนั้นผลมะตูมสุกก็หล่นลงมา กระต่ายตกใจคิดว่าโลกกลมจริง ๆ จึงวิ่งหนีไป สัตว์อื่นเห็นแล้วก็วิ่งตาม

วงความหมายต้นทาง

กระต่ายตื่นตูม
[สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม]
[ตื่นตกใจง่าย]

วงความหมายปลายทาง

อาการที่ตื่นตกใจง่ายโดยไม่ทันสำรวจให้ถ่องแท้ก่อน

สำนวนจีน 惊弓之鸟(นกตื่นธนู) มีการใช้ถ้อยคำ“鸟 “นก” มาเปรียบเทียบกับอาการที่ตื่นตกใจง่ายของคน มีเรื่องเล่าว่าในสมัยก่อนมีชายคนหนึ่งยิงธนูเก่งมาก เขาบอกคนอื่นว่าเขาสามารถยิงนกได้โดยไม่ต้องใช้ลูกธนู คนอื่นไม่เชื่อและเห็นว่าเขาเพ็งดึงเชือกธนูและนกที่บินอยู่หน้าเขาก็ตกลงมาที่พื้น ต่อมาเขาอธิบายว่าไม่ใช่เพราะว่าเขาเป็นคนยิงธนูเก่ง แต่เขารู้ว่านกนั้นธนู เพียงได้ยินเสียงดึงเชือกก็คิดไปว่าเขาจะยิงนกนั้น

วงความหมายต้นทาง

惊弓之鸟 นกตื่นธนู

[สัตว์ปีก]

[ตื่นตกใจง่าย]

วงความหมายปลายทาง

อาการที่ตื่นตกใจง่าย
โดยไม่ทันสำรวจให้ถ่องแท้ก่อน

สองสำนวนนี้ นำกระต่ายและ 鸟 (นก) มาเปรียบเทียบกับคนที่ตื่นตกใจง่าย มีการถ้อยความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างกระต่ายที่คิดว่าโลกกลมจริงๆ เมื่อลูกผลมะตูมตก และนกที่เพียงได้ยินเสียงดึงเชือกธนูก็คิดว่าตัวเองจะถูกยิง โดยไม่ได้ดูให้แน่ใจเสียก่อนก็คิดว่าเป็นอย่างนั้น จึงทำให้ตกใจ กับคนที่มีอาการตื่นตกใจง่ายโดยไม่ทันสำรวจให้ถ่องแท้ก่อนว่าที่จริงแล้วเกิดอะไรขึ้น

ตัวอย่างที่ 9

สำนวนไทย ลูกไก่อยู่ในกำมือ เทียบกับสำนวนจีน 瓮中之鳖(ตะพาบในไห) ทั้งสองสำนวนใช้เปรียบเทียบคนที่ตกอยู่ในอำนาจของผู้อื่น หรือผู้ที่ไม่มีทางต่อสู้อื่น ทั้งสองสำนวนใช้สิ่งเปรียบเทียบซึ่งเป็นสัตว์มาเปรียบเทียบเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันที่สำนวนไทยใช้สัตว์คือ ลูกไก่ ส่วนสำนวนจีนใช้สัตว์ คือ ตะพาบ เป็นสิ่งเปรียบเทียบ

สำนวนทั้งสองสามารถถ้อยความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ไก่” เปรียบเทียบกับคนที่ตกอยู่ในอำนาจใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ ผู้ที่ไม่มีทางต่อสู้อื่น เนื่องจากลูกไก่ที่เพิ่งเกิดใหม่ยังอ่อนแอ หากถูกจับอยู่ในกำมือของคนก็ไม่มีแรงจะหนีไปไหนได้

วงความหมายต้นทาง

ลูกไก่อยู่ในกำมือ

[สัตว์ปีก]

[อ่อนแอ]

[ตกอยู่ในอันตราย]

[หนีไม่ได้]

วงความหมายปลายทาง

ผู้ที่ตกอยู่ในอำนาจ ผู้ไม่มีทางต่อสู้

สำนวนจีน 瓮中之鳖 (ตะพานในไห) ใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมย “鳖 (ตะพาน)” เปรียบเทียบกับคนที่ตกอยู่ในอำนาจของผู้อื่น หรือผู้ที่ไม่มีทางต่อสู้ เนื่องจากตะพานเป็น สัตว์เลื้อยคลานที่เดินช้ามาก คลานขึ้นที่สูงก็ลำบาก ไหเป็นเครื่องปั้นดินเผาที่เก็บน้ำหรือเหล้า มี ลักษณะปากเล็กขวดใหญ่ หากตะพานน้ำตกลงไปอยู่ในไห ไม่มีทางที่จะออกมาได้เอง

วงความหมายต้นทาง

瓮中之鳖 ตะพานในไห

[สัตว์เลื้อยคลาน]

[ตกอยู่ในอันตราย]

[หนีไม่ได้]

วงความหมายปลายทาง

ผู้ที่ตกอยู่ในอำนาจ ผู้ไม่มีทางต่อสู้

สองสำนวนนี้นำลูกไก่และ 鳖 (ตะพาน) มาเปรียบเทียบกับคนที่ตกอยู่ในอำนาจของคนอื่น คนที่ ไม่มีทางต่อสู้ มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกัน ระหว่างลูกไก่ที่ถูกจับอยู่ในมือ เตาที่ถูกกักตัวในไห ถึงแม้ว่าพยายามที่จะหนีไปก็ไม่สามารถทำได้ กับ คนที่ตกอยู่ในอำนาจของคนอื่น การที่จะต่อสู้เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก

ตัวอย่างที่ 10

สำนวนไทย หมูดกินขี้ไม่ได้ เทียบกับสำนวนจีน 狗改不了吃屎 (หมาอดกินขี้ไม่ได้) ทั้งสองสำนวนใช้เปรียบเทียบคนชั่วที่อดทำชั่วไม่ได้ ทั้งสองสำนวนใช้สิ่งเปรียบเทียบซึ่งเป็นสัตว์มา เปรียบเทียบเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันที่สำนวนไทยใช้สัตว์คือ หมู ส่วนสำนวนจีนใช้สัตว์ คือ หมา เป็น สิ่งเปรียบเทียบ สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปมาอุปไมยได้ดังนี้

สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมย “หมู” เปรียบเทียบกับคนชั่ว เนื่องจากในสมัยก่อนคนไทย เลี้ยงหมูแบบให้หาอาหารกินเองและหมูมักชอบกินอุจจาระและของสกปรกเป็นอาหาร จนถึงปัจจุบัน แม้คนที่เลี้ยงหมูจะให้หาอาหารหมูกิน แต่ด้วยธรรมชาติของหมู ในบางครั้งหมูก็อดกินขี้ของตัวเองไม่ได้

วงความหมายต้นทาง

หมอดกินชี้ไม่ได้

[สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม]

[ชอบกินอาหารสกปรก]

วงความหมายปลายทาง

คนชั่วอดที่จะทำชั่วไม่ได้

สำนวนจีน 狗改不了吃屎(หมอดกินชี้ไม่ได้) ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “狗 (หมา) มาเปรียบเทียบกับคนชั่ว เนื่องจากการกินอุจจาระเป็นพฤติกรรมตามธรรมชาติของสุนัข ดังนั้นในบางครั้งที่คนไม่ให้อาหาร สุนัขก็มักจะกินอุจจาระ

วงความหมายต้นทาง狗改不了吃屎 หมอดกินชี้ไม่ได้

[สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม]

[ชอบกินอาหารสกปรก]

วงความหมายปลายทาง

คนชั่วอดที่จะทำชั่วไม่ได้

สองสำนวนนี้นำหมูและ 狗 (หมา) มาเปรียบเทียบกับคนชั่วอดที่จะทำชั่วไม่ได้ มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างหมูและหมาเป็นสัตว์ที่ไม่สามารถควบคุมตัวเองที่จะกินอาหารที่ชอบได้ เนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่ติดเป็นนิสัยแล้ว กับคนที่ไม่ดีซึ่งกระทำสิ่งที่ไม่ดีจนเป็นนิสัยแล้ว ไม่สามารถควบคุมตัวเองไม่ให้ทำสิ่งที่เลวร้ายได้

ตัวอย่างที่ 11

สำนวนไทย ลิงตกต้นไม้ เทียบกับสำนวนจีน 马前失蹄 (ม้าล้มอย่างกะทันหัน) ทั้งสองสำนวนใช้เปรียบเทียบกับคนที่มีความเชี่ยวชาญในสิ่งใดก็ตาม อาจพลาดพลั้งในสิ่งนั้นได้ ทั้งสองสำนวนใช้สิ่งเปรียบซึ่งเป็นสัตว์มาเปรียบเทียบเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันที่สำนวนไทยใช้สัตว์คือ ลิง ส่วนสำนวนจีนใช้สัตว์ คือ ม้า เป็นสิ่งเปรียบ

สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ลิง” มาเปรียบเทียบกับผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากลิงส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามต้นไม้ จึงมีทักษะการปีนต้นไม้สูง แต่บางครั้งความผิดพลาดก็เกิดขึ้นและทำให้ลิงตกต้นไม้ได้

วงความหมายต้นทาง

ลิงตกต้นไม้

[สัตว์]

[ปีนต้นไม้เก่ง]

[มีโอกาสพลาดได้]

วงความหมายปลายทาง

ผู้เชี่ยวชาญในวิชาใดก็ตามอาจพลาดพลังในวิชานั้นได้

สำนวนจีน 马前失蹄 (ม้าล้มอย่างกะทันหัน) ใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมย “马 (ม้า) มาเปรียบเทียบกับคนที่มีความเชี่ยวชาญ เนื่องจากม้าเป็นสัตว์วิ่งเก่งและวิ่งได้เร็ว แต่ก็กับหน้าม้าก็มีโอกาสเหยียบพลาดทำให้ม้าล้มได้

วงความหมายต้นทาง

马前失蹄 ม้าล้มอย่างกะทันหัน

[สัตว์]

[วิ่งเก่ง วิ่งเร็ว]

[มีโอกาสพลาดได้]

วงความหมายปลายทาง

ผู้เชี่ยวชาญในวิชาใดก็ตามอาจพลาด

พลังในวิชานั้นได้

สองสำนวนนี้นำลิงและ 马 (ม้า) มาเปรียบกับผู้เชี่ยวชาญในสิ่งใดก็ตาม อาจพลาดพลังในวิชานั้นได้ มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างลิงซึ่งเป็นสัตว์ที่ปีนต้นไม้เก่ง แต่ก็อาจจะมีช่วงเวลาที่พลาดตกลงมาจากต้นไม้บ้าง และม้าเก่งในการวิ่งแต่ก็อาจจะมีช่วงเวลาที่หกล้มลงไปบ้าง กับคน ถึงแม้ว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็สามารถที่จะทำผิดพลาดได้ในบางช่วงเวลา

ตัวอย่างที่ 12

สำนวนไทย ฆ่าช้างเอางา เทียบกับสำนวนจีน 杀鸡取卵 (ฆ่าไก่เพื่อเอาไข่) ทั้งสองสำนวนใช้เปรียบเทียบคนที่ทำลายสิ่งที่มีค่าสูงหรือมีค่ามากเพื่อหวังผลเพียงเล็กน้อย ทั้งสองสำนวนใช้สิ่งเปรียบซึ่งเป็นสัตว์มาเปรียบเทียบเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันที่สำนวนไทยใช้สัตว์คือ ช้าง ส่วนสำนวนจีนใช้สัตว์ คือ ไก่ เป็นสิ่งเปรียบ สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปมาอุปไมยได้ดังนี้

สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมย “ช้าง” มาเปรียบเทียบกับสิ่งที่มีค่ามาก และนำมาเปรียบเทียบกับผลเล็กน้อย เพราะการฆ่าช้างเพื่อหวังเพียงงาช้างมีค่าน้อยมากเมื่อเทียบกับคุณค่าของช้างเป็นทั้งตัว

วงความหมายต้นทาง

ฆ่าข้างเอางา

วงความหมายปลายทางการทำลายสิ่งที่มีค่าสูงหรือ
มีค่ามากเพื่อหวังผลเพียงน้อยนิด

[สัตว์ขนาดใหญ่มีค่า]

[เป็นส่วนหนึ่งของสัตว์]

[สัตว์ทั้งตัวมีค่ามากกว่า]

สำนวนจีน 杀鸡取卵 (ฆ่าไก่เพื่อเอาไข่) ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “鸡 (ไก่)” มาเปรียบเทียบกับสิ่งที่มีค่ามาก และนำ 卵 (ไข่) มาเปรียบเทียบกับผลเล็กน้อย ในสังคมจีนมีเรื่องเล่าว่ามีหญิงชราคนหนึ่งเลี้ยงไก่หนึ่งตัว ไก่ตัวนี้ออกไข่เป็นทองคำทุกวัน หลังจากที่หญิงชราได้ไข่ทองคำทุกวันก็ไม่ต้องทำอะไรเลยและมีชีวิตที่ดี แต่หญิงชราเป็นคนโลภมากและต้องการได้ไข่ทองคำเพิ่มโดยเร็วที่สุด แต่ไก่ตัวนี้ออกไข่ทองคำได้เพียงวันละหนึ่งฟองเท่านั้น หญิงชราคิดว่าเพราะไก่ออกไข่ทองคำหมายความว่ายังมีไข่ทองคำอยู่ในท้องของมันอีกมากมาย ดังนั้นเพื่อที่จะเอาไข่ทองคำออกให้หมด หญิงชราจึงฆ่าไก่ ผ่าท้องไก่ออกและเห็นว่าข้างในไม่มีไข่ทองคำแม้แต่ใบเดียว แต่ไก่ตัวนี้ก็ตายไปแล้ว จะไม่มีไข่ทองคำอีก

วงความหมายต้นทาง

杀鸡取卵 ฆ่าไก่เพื่อเอาไข่

วงความหมายปลายทางการทำลายสิ่งที่มีค่าสูงหรือ
มีค่ามากเพื่อหวังผลเพียงน้อยนิด

[สัตว์ปีก]

[เป็นส่วนหนึ่งของสัตว์]

[สัตว์ทั้งตัวมีค่ามากกว่า]

สองสำนวนนี้นำข้างและ 鸡 (ไก่) มาเปรียบกับการกระทำของคน มีการถ้อยคำอุปลักษณ์ไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างงาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของข้างและไข่เป็นเฉพาะส่วนหนึ่งของไก่เท่านั้น การฆ่าข้างเพื่อเอางาและการฆ่าไก่เพื่อเอาไข่ เป็นสิ่งที่ไม่คุ้มค่า กับคนที่ทำลายสิ่งที่มีค่าสูงหรือมีค่ามากเพื่อหวังผลเพียงน้อยนิด

1.3. อุปลักษณ์พีช

อุปลักษณ์พีช หมายถึง อุปลักษณ์ที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับพีชในลักษณะต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับคน จากการศึกษาพบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เหมือนกันและการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แตกต่างกันในสำนวนไทยกับสำนวนจีน

การใช้อุปลักษณ์พีชที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เหมือนกันทั้งในสำนวนไทยและสำนวนจีน

ดังนี้

ตารางที่ 4-5 อุปลักษณะพืชที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณะเหมือนกันทั้งในสำนวนไทยและและสำนวนจีน

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำอุปลักษณะที่พบ	สำนวนจีน	ถ้อยคำอุปลักษณะที่พบ	ความหมายของถ้อยคำอุปลักษณะ
1	ไม้สูงกว่าแม่ ย่อมแพ้ลม บน	(ต้น) ไม้	树大招风 ต้นไม้สูงย่อมโดนลม แรง	树 (ต้นไม้)	น.คำรวมเรียกพืชทั่วไป โดยกรกตมีราก ลำต้น กิ่ง ก้าน และใบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 931)
2	ดอกหญ้า	ดอกหญ้า	视若草芥 ดูเหมือนเป็นดอก หญ้า	草芥 (ดอกหญ้า)	น.ชื่อเรียกไม้ล้มลุกหลาย ชนิดหลายสกุลในวงศ์ Gramineae (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 1280)
3	เด็ดบัวไว้ใย	บัว	藕断丝连 รากบัวขาดยังเหลือ ใย	藕 (บัว)	น.ชื่อเรียกไม้น้ำหลายชนิด หลายสกุลและหลายวงศ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 664)
4	นกไร้ไม้โหด	(ต้น) ไม้	树倒猢猻散 ต้น (ไม้) ล้มถึงหนี	树 (ต้นไม้)	น.คำรวมเรียกพืชทั่วไป โดยกรกตมีราก ลำต้น กิ่ง ก้าน และใบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้าที่ 931)

ตัวอย่างที่ 1

สำนวนไทย ไม้สูงกว่าแม่ย่อมแพ้ลมบน สำนวนจีนว่า 树大招风 (ต้นไม้สูงย่อมโดนลมแรง) ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ไม้” หรือ “ต้นไม้” ที่มีความสูงมากมาเปรียบเทียบกับคนที่อยู่ในตำแหน่งสูง เมื่อต้นไม้ที่ยิ่งสูงยังมีสิ่งที่มาทิ่มแทงได้น้อย จึงมักจะถูกลมพัดได้ง่าย เพราะไม่มีไม้อื่นช่วยบังลม จนบางครั้งต้นไม้สูงอาจโค่นล้มเพราะลมแรง สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายทอดโยงความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

ไม้สูงกว่าแม่ย่อมแพ้ลมบน

树大招风 ต้นไม้สูงย่อมโดนลมแรง

[พีช]

[ต้นสูงอยู่โดดเดี่ยว]

[ถูกลมพัดได้ง่าย]

สองสำนวนนี้ นำไม้มาเปรียบเทียบกับคนที่มีตำแหน่งสูงแต่ขาดคนช่วยเหลือ ย่อมได้รับความลำบาก มีการถ่ายทอดความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างต้นไม้ที่ยิ่งสูง ก็ยังล้มได้ง่ายเมื่อมีลมแรงพัดมา กับคนที่อยู่ในตำแหน่งสูงที่อยู่โดดเดี่ยวไม่มีคนคอยช่วย ย่อมได้รับความลำบากในการทำกิจการงานต่าง ๆ

วงความหมายปลายทาง

คนที่มีตำแหน่งสูงแต่ขาด

คนช่วยเหลือ ย่อมได้รับความลำบาก

ตัวอย่างที่ 2

สำนวนไทย ดอกหญ้า สำนวนจีน 视若草芥 (ดูเหมือนเป็นดอกหญ้า) ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ดอกหญ้า” มาเปรียบเทียบกับคนที่ต่ำต้อย เนื่องจากดอกหญ้าที่ขึ้นอยู่ริมทาง คนเดินผ่านไปมาโดยไม่ก้มลงมอง บางคนเหยียบย่ำ สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายทอดโยงความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

ดอกหญ้า/视如草芥 ดูเหมือนเป็นดอกหญ้า

[ดอกไม้ที่อยู่ริมทาง]

[อยู่ในที่ต่ำ]

[ไม่มีค่า]

สองสำนวนนี้ นำหญ้ามาเปรียบเทียบกับคนที่ต่ำต้อย ไม่มีค่า มีการถ่ายทอดความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างดอกหญ้าที่ขึ้นอยู่ข้างทางไม่เหมือนดอกไม้สวยงามที่อยู่บนต้นไม้ จึงแต่คนมองข้ามบางครั้งคนเดินเหยียบย่ำ ไม่มีใครนำมาเชยชม กับคนที่ต่ำต้อยน้อยวาสนา ไม่มีคนมองเห็นคุณค่า

วงความหมายปลายทาง

หญิงที่ต่ำต้อยน้อยวาสนา

ตัวอย่างที่ 3

สำนวนไทย เต็ดบัวไว้ใย สำนวนจีน 藕断丝连 (รากบัวขาดยังเหลือใย) ใช้ถ้อยคำอุป
ลักษณะ “บัว” หรือ “รากบัว” มาเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์ของคน เนื่องจากเมื่อเราหักก้านบัว
หรือรากบัวจะมีใยบัวเป็นสายติดอยู่ไม่ขาดจากกัน จึงทำให้สำนวนนี้มีความหมายว่า ตัดไมตรีโดย
เหลือเยื่อใยไว้บ้าง สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณะได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

เด็ดบัวไว้ใย/藕断丝连 รากบัวขาดยังเหลือใย

[พีชน้ำ]

[ก้านมีเส้นใย]

[ยังมีความสัมพันธ์]

วงความหมายปลายทาง

ตัดไมตรีโดยเหลือเยื่อใยไว้บ้าง

สองสำนวนนี้ นำบัวมาเปรียบเทียบกับความผูกพันของคน มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวง
ความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างก้านหรือรากบัวเมื่อถูกตัดก็ยังมีใยบัวอยู่
ติดกันมากมาย กับความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ที่ไม่สามารถตัดให้ขาดจากกันได้ ยังคงเหลือเยื่อใย
ต่อกันอยู่

ตัวอย่างที่ 4

สำนวนไทย นกไร้ไม้โหด สำนวนจีน 树倒猢猻散 (ต้นไม้ล้มลิงหนี) ใช้ถ้อยคำอุป
ลักษณะ “ต้นไม้” เปรียบเทียบกับคน ในสำนวนไทย “ไม้โหด” เป็นลักษณะต้นไม้ที่ไม่มีใบจึงไม่มีนกมา
อาศัยอยู่ ในสำนวนจีน เมื่อต้นไม้ล้มลิงที่เคยอาศัยอยู่บนต้นไม้ก็ไม่สามารถอาศัยอยู่ได้ จึงหนีไปอาศัย
ที่ต้นไม้อื่น ทั้งสองสำนวนมีความหมายว่า ไม่สามารถเป็นที่พึ่งพาอาศัยแก่ใครได้แล้ว สำนวนทั้งสอง
สามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณะได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

นกไร้ไม้โหด/树倒猢猻散 ต้นล้มลิงหนี

[พีช]

[ไม่มีใบไม่มีผล / หักโคน]

[สัตว์อยู่อาศัยไม่ได้]

วงความหมายปลายทาง

ที่ไม่สามารถเป็นที่พึ่งพาอาศัยแก่
ใครได้แล้ว

สองสำนวนนี้ นำไม้มาเปรียบเทียบกับคนที่ไม่สามารถเป็นที่พึ่งพาอาศัยของใครได้ มีการถ่ายโยง
ความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างนกหรือลิงมักมีต้นไม้
เป็นบ้าน เมื่อไม้โหดจึงไม่มีนกอาศัย และไม้ล้มลิงจึงหนีไปจากไม้นั้น กับคนที่ไม่สามารถเป็นที่พึ่งพา
อาศัยของใครได้อีก

จากการศึกษาพบว่า อุปลักษณะพืชที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณะแตกต่างกันในสำนวนไทยและและ
สำนวนจีน ดังนี้

ตารางที่ 4-6 อุปลักษณะพืชที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณะแตกต่างกันในสำนวนไทยและและสำนวนจีน

ลำดับ	สำนวน ไทย	ถ้อยคำ อุปลักษณะที่พบ	ความหมายของ ถ้อยคำอุปลักษณะ	สำนวนจีน	ถ้อยคำ อุปลักษณะที่พบ	ความหมายของ ถ้อยคำอุปลักษณะ
1	ขบเผาะ	ขบเผาะ	ว.เรียกผลมะม่วง อ่อนๆขนาดหัวแม่มือ ว่า มะม่วงขบเผาะ หมายเอาเสียงเวลา เอาฟันขบดังเผาะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า ๑๖๘)	豆蔻年华 ฤดูกระวาน	豆蔻 (กระวาน)	น.ชื่อไม้ล้มลุก ชนิด Amomum testaceum Ridl (ราชบัณฑิตย สถาน, 2554, หน้า ๕๕)

ตัวอย่างที่ 1

สำนวนไทย ขบเผาะ เทียบกับสำนวนจีนว่า 豆蔻年华 (ฤดูกระวาน) ทั้งสองสำนวนใช้
เปรียบเทียบกับ เด็กผู้หญิงที่เพิ่งเริ่มแตกเนื้อสาว ใช้สิ่งเปรียบซึ่งเป็นพืชมาเปรียบเทียบกับเด็กหญิงที่
เพิ่งแตกเนื้อสาวเช่นเดียวกัน แม้จะใช้พืชต่างชนิดกันก็ตาม สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายทอดความหมาย
ของอุปลักษณะได้ดังนี้

สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ “ขบเผาะ” ซึ่งมีความหมายว่า เรียกผลมะม่วงอ่อน ๆ
ขนาดหัวแม่มือ ว่า มะม่วงขบเผาะ หมายเอาเสียงเวลาเอาฟันขบดังเผาะ ในสำนวนนี้นำขบเผาะมา
เปรียบเทียบกับเด็กหญิงที่เพิ่งเริ่มแตกเนื้อสาว เพราะว่าขบเผาะเป็นมะม่วงอ่อนที่ยังไม่สุกงอม เริ่มโต
เป็นลูกใหญ่

วงความหมายต้นทาง

ขบเผา

[พีช]

[กำลังโต]

วงความหมายปลายทาง

เด็กหญิงที่เพิ่งเริ่มแตกเนื้อสาว

สำนวนจีนใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “豆蔻(กระวาน) มาเปรียบเทียบกับเด็กหญิงที่เพิ่งเริ่มแตกเนื้อสาว เนื่องจากกระวานที่กำลังจะบานจะเป็นดอกสีขาวและปลายดอกออกเป็นสีชมพู เหมือนสีผิวเด็กหญิง ในสมัยก่อน กวีใช้กระวานเป็นอุปมาอุปมัยของเด็กหญิงอายุ 13 ปีในบทกลอน

วงความหมายต้นทาง豆蔻年华 ถูกระวาน

[พีช]

[กำลังโต]

วงความหมายปลายทาง

เด็กหญิงที่เพิ่งเริ่มแตกเนื้อสาว

สองสำนวนนี้นำขบเผาและ 豆蔻(กระวาน) มาเปรียบกับเด็กหญิงที่เพิ่งเริ่มแตกเนื้อสาว มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างมะม่วงที่ยังไม่สุกมีรสชาติกรอบและกระวานที่กำลังจะบานมีสีชมพู กับเด็กหญิงที่เพิ่งเริ่มแตกเนื้อสาว

2. อุปลักษณฺ์สิ่งที่ไม่มีชีวิต

อุปลักษณฺ์สิ่งที่ไม่มีชีวิต หมายถึง อุปลักษณฺ์ที่เกิดจากการนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีชีวิตมาเปรียบเทียบกับคน ในสำนวนไทยและสำนวนจีนพบอุปลักษณฺ์สิ่งที่ไม่มีชีวิต เช่น สิ่งของ อาหารสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 อุปลักษณฺ์สิ่งของ

อุปลักษณฺ์สิ่งของ หมายถึง อุปลักษณฺ์ที่เกิดจากการนำรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน จากการศึกษาพบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณฺ์ที่เหมือนกันและการใช้ถ้อยคำอุปลักษณฺ์ที่แตกต่างกันในสำนวนไทยกับสำนวนจีน ดังตัวอย่าง

การใช้อุปลักษณฺ์สิ่งของที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณฺ์เหมือนกันทั้งในสำนวนไทยและและสำนวนจีนพบจำนวน 1 คำ ดังนี้

ตารางที่ 4-7 อุปลักษณฺ์สิ่งของที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณฺ์เหมือนกันทั้งในสำนวนไทยและและสำนวนจีน

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำ อุปลักษณฺ์ที่ พบ	สำนวนจีน	ถ้อยคำ อุปลักษณฺ์ที่ พบ	ความหมายของถ้อยคำ อุปลักษณฺ์
1	ทองแท้ไม่ แพ้ไฟ	ทอง	真金不怕火炼 ทองแท้ไม่แพ้ไฟ	金 (ทอง)	น.ธาตุแท้ชนิดหนึ่งเนื้อ แน่นมาก สีเหลืองสุก ปลั่ง เป็นโลหะมีค่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 549)

ตัวอย่างที่ 1

สำนวนไทย ทองแท้ไม่แพ้ไฟ สำนวนจีนว่า 真金不怕火炼 (ทองแท้ไม่แพ้ไฟ) ทั้งสองสำนวนมีความหมายว่า คนดีทนทานต่อการพิสูจน์ จากทั้งสองสำนวนนี้มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณฺ์ “ทอง” ซึ่งมีความหมายว่า ธาตุแท้ชนิดหนึ่งเนื้อแน่นมาก สีเหลืองสุกปลั่ง เป็นโลหะมีค่า มาใช้เปรียบเทียบกับคนดี เนื่องจากทองคำมีความคงตัวทางเคมีและไม่มีการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติที่เห็นได้ชัดเจน แม้ในอุณหภูมิสูงหรือแม้แต่ที่จุดหลอมเหลว กล่าวคือ ทองคำแท้จะไม่เปลี่ยนสีเมื่อถูกเผาและไม่จางลงหลังจากหลอม จึงเปรียบได้กับคนดีที่ทนทานต่อการพิสูจน์ สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณฺ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

ทองแท้ไม่แพ้ไฟ/真金不怕火炼 ทองแท้ไม่แพ้ไฟ
[เป็นโลหะมีค่ามั่งคั่ง]

วงความหมายปลายทาง

คนดีทนทานต่อการพิสูจน์

สองสำนวนนี้นำทองมาเปรียบกับคนดีที่ทนทานต่อการพิสูจน์ มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างทองซึ่งเป็นโลหะที่เสถียรมาก ไม่เปลี่ยนแปลงเนื่องจากสภาพแวดล้อมเช่นความร้อนสูง กับคนที่ดีก็เช่นกันเพราะคนดีคือคนที่ยึดมั่นในความดี ก็จะสามารถผ่านพ้นอุปสรรคหรืออันตรายต่าง ๆ ไปได้

จากการศึกษาพบว่า อุปลักษณฺ์สิ่งของที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณฺ์แตกต่างกันในสำนวนไทยและและสำนวนจีนพบจำนวน 2 คำ ดังนี้

ตารางที่ 4-8 อุปลักษณะสิ่งของที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณะแตกต่างกันในสำนวนไทยและและสำนวนจีน

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำอุปลักษณะที่พบ	ความหมายของถ้อยคำอุปลักษณะ	สำนวนจีน	ถ้อยคำอุปลักษณะที่พบ	ความหมายของถ้อยคำอุปลักษณะ
1	กระโถนห้องพระโรง	กระโถน	น.ภาชนะสำหรับบัววนหรือทิ้งของต่างๆที่ไม่ต้องการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 40)	出气筒 กระบอกที่ระบายอารมณ์	筒(กระบอก)	น.ไม้ไผ่ที่ตัดเป็นท่อน, ของอื่น ๆ ที่มีรูปคล้ายคลึงเช่นนั้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 46)
2	กระเซอกันรั้ว	กระเซอ	น.ภาชนะสานคล้ายกระจาดขนาดเล็ก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 28)	洩財如漏瓶 ใช้เงินเหมือนขวดรั้ว	瓶(ขวด)	น.ภาชนะกลางใน โดยมากทำด้วยแก้ว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 584)

ตัวอย่างที่ 1

สำนวนไทย กระโถนห้องพระโรง เทียบกับสำนวนจีนว่า 出气筒 (กระบอกที่ระบายอารมณ์) สำนวนทั้งสองมีความหมายว่า ผู้ที่ใคร ๆ ก็ใช้ได้หรือผู้ที่ใคร ๆ ก็พากันมารุมใช้อยู่คนเดียว สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณะได้ดังนี้

สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ “กระโถน” มาเปรียบเทียบกับคนที่ใคร ๆ ก็สามารถใช้ได้ เนื่องจากในสมัยก่อนกระโถนห้องพระโรงเป็นภาชนะที่วางไว้ในห้องโถงใหญ่ในพระราชวังสำหรับให้คนบัววนน้ำลายหรือน้ำหมาก

วงความหมายต้นทาง

กระโถนห้อง

[ภาชนะ]

[ใช้ทิ้งของที่ไม่ต้องการ]

[ใครก็สามารถใช้ได้]

วงความหมายปลายทาง

ผู้ที่ใครก็ใช้ได้หรือผู้ที่ใครก็พากันมารุมใช้

ส่วนสำนวนจีนใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ 出气筒 (กระบอก) มาเปรียบเทียบกับคนที่ใครก็สามารถใช้ได้ เนื่องจากชาวจีนนิยมใช้กระบอกไม้ไผ่เป่าลมเพื่อไฟลูกไหม้เผาฟืนเพื่อก่อไฟทำอาหาร การจุดไฟโดยการเป่าลมผ่านกระบอกไม้ไผ่เป็นเรื่องที่เห็นได้ทั่วไป เป็นเรื่องปกติในสังคมจีนซึ่งใครก็

สามารถทำได้ กระจกบอกรุ่นที่ไม่ได้ที่ใครก็สามารถใช้เป่าลมก่อก่อไฟได้จึงถูกนำมาเป็นสิ่งเปรียบกับคนที่ใครก็สามารถใช้ได้ การเป่าลมมีลักษณะเหมือนกับการระบายอารมณ์

วงความหมายต้นทาง

出气筒 กระจกบอกรุ่นระบายอารมณ์
[ไม้ไฟตัดเป็นท่อน]

[อุปกรณ์ก่อก่อไฟ]

[ใครก็สามารถใช้ได้]

วงความหมายปลายทาง

ผู้ทีใครก็ใช้ได้หรือผู้ที่ใครก็พากันมารุมใช้

สองสำนวนนี้นำกระโถนและ 出气筒 (กระจกบอกรุ่น) มาเปรียบกับผู้ที่ใครก็ใช้ได้หรือผู้ที่ใครก็พากันมารุมใช้ มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างกระโถนท้องกับกระจกบอกรุ่น อันหนึ่งใช้สำหรับพ่นน้ำลาย อีกอันใช้สำหรับพ่นลม กับคนที่ใครก็ใช้ได้หรือผู้ที่ใครก็พากันมารุมใช้ หรือพร้อมรับใช้คำสั่งของผู้อื่นตลอดเวลา จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าทั้งสองสำนวนใช้สิ่งเปรียบคือสิ่งของเช่นเดียวกัน แต่ใช้สิ่งของที่ต่างชนิดกัน สำนวนไทยใช้ กระโถนเป็นสิ่งเปรียบ ส่วนสำนวนจีนใช้ กระจกบอกรุ่น เป็นสิ่งเปรียบ

ตัวอย่างที่ 2

สำนวนไทย กระจเขอกันรั้ว เทียบกับสำนวนจีนว่า สำนวนจีน 洩財如漏瓶 (ใช้เงินเหมือนขวดรั้ว) สำนวนทั้งสองมีความหมายว่า ไม้รู้จักเก็บหอมรอมริบ สูญสุมร้าย เก็บรักษาอะไรไว้ไม่ได้ สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ "กระจเขอ" ที่มีรอยรั้วที่กันภาชนะ มีรอยแตกหรือมีรูซึ่งเกิดจากความชำรุดทำให้ของที่ใส่ในกระจเขอรั้วออกมา มาเปรียบเทียบกับคนที่เก็บเงินไม่อยู่

วงความหมายต้นทาง

กระจเขอกันรั้ว

[ภาชนะสาน]

[เกิดการชำรุด]

[เก็บของไว้ไม่ได้]

วงความหมายปลายทาง

ไม้รู้จักเก็บหอมรอมริบ สูญสุมร้าย

สำนวนจีน 洩財如漏瓶 (ใช้เงินเหมือนขวดรั้ว) มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ "瓶(ขวด) ที่มีรอยรั้ว ไม้สามารถเก็บน้ำหรือของเหลวไว้ได้ มาเปรียบเทียบกับคนที่ใช้เงินอย่างไม่มีขีดจำกัด

วงความหมายต้นทาง

洩財如漏瓶 (ใช้เงินเหมือนขวดรั่ว

[ภาชนะทำจากแก้ว]

[เกิดการชำรุด]

[เก็บน้ำไว้ไม่ได้]

สองสำนวนนี้นำกระเซอและ“并瓦(ขวด) มาเปรียบกับคนที่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย มีการถាយโยง

ความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างกระเซอที่มีรอยรั่วและขวดที่มีรอยรั่ว กับคนเก็บเงินไม่อยู่ ใช้เงินแบบไม่มีขีดจำกัด จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าทั้งสองสำนวนใช้สิ่งเปรียบคือสิ่งของเช่นเดียวกัน แต่ใช้สิ่งของที่ต่างชนิดกัน สำนวนไทยใช้ กระเซอ เป็นสิ่งเปรียบ ส่วนสำนวนจีนใช้ ขวด เป็นสิ่งเปรียบ

2.2 อุปลักษณะอาหาร

อุปลักษณะอาหาร หมายถึง อุปลักษณะที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่เกี่ยวข้องกับอาหารมาเปรียบเทียบกับคน จากการศึกษาพบการใช้อุปลักษณะอาหารที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกันในสำนวนไทยและและสำนวนจีน

การใช้อุปลักษณะอาหารที่ใช้ถ้อยคำเหมือนกันทั้งในสำนวนไทยและและสำนวนจีน ดังนี้

ตารางที่ 4-9 อุปลักษณะอาหารที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณะเหมือนกันทั้งในสำนวนไทยและและสำนวนจีน

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำอุป ลักษณะที่พบ	สำนวนจีน	ถ้อยคำอุป ลักษณะที่พบ	ความหมายของถ้อยคำอุป ลักษณะ
1	กัดก้อน เกลือกิน	เกลือ	朝齋暮盐 ตอนเช้ากินผักดอง ตอนเย็นกินก้อน เกลือ	盐 เกลือ	น.วัตถุที่มีรสเค็ม ใช้ประกอบอาหารเป็นต้น โดยทั่วไปได้มาจากน้ำทะเล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 145)

ตัวอย่างที่ 1

สำนวนไทย กัดก้อนเกลือกิน สำนวนจีนว่า 朝齋暮盐 (ตอนเช้ากินผักตอง ตอนเย็นกินก้อนเกลือ) ทั้งสองสำนวนใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “เกลือ” มาเปรียบเทียบกับคนที่มีชีวิตอยู่อย่างแร้นแค้น เนื่องจากในสังคมไทยเกลือเป็นเครื่องปรุงที่มีในทุกครัวเรือน คนที่ลำบากยากจนไม่มีเงินซื้อข้าวหรืออาหารก็กัดเกลือกินหรือใช้เกลือโรยข้าวกินเพื่อประทังชีวิต ในสังคมจีนสมัยโบราณ การถนอมอาหารเพื่อให้เก็บผักไว้ได้นาน คนจีนจึงนำผักมาดองกับเกลือ เมื่อเวลาผ่านไปคนที่มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีได้กินผักสด แต่คนยากจนยังคงใช้วิธีนี้เพื่อถนอมอาหาร ส่วนบางคนที่แร้นแค้นจนไม่มีผักกินก็ยังกินเกลือแทนกับข้าว จากทั้งสองสำนวนเกลือจึงเป็นสิ่งเปรียบแทนความลำบากและความแร้นแค้นของคน สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

กัดก้อนเกลือกิน/朝齋暮盐 ตอนเย็นกินก้อนเกลือ
[เครื่องปรุงรส]
[มีทุกครัวเรือน]
[กินเมื่อไม่มีอาหารอื่นให้กิน]

วงความหมายปลายทาง

→ มีชีวิตเป็นอยู่อย่างแร้นแค้น

สองสำนวนนี้ นำกินเกลือมาเปรียบกับชีวิตของคนอยู่อย่างแร้นแค้น มีการถ่ายโยงความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างเกลือที่เป็นเครื่องปรุงรส หาง่าย ราคาไม่แพงเหมือนอาหารอื่นคนจึงนำมากินเมื่อไม่มีเงินซื้ออาหารกินกับคนที่มีความยากลำบากในการใช้ชีวิต มีความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้น

2.3 อุปลักษณ์สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

อุปลักษณ์สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หมายถึงอุปลักษณ์ที่เกิดจากการนำรูปภาพาที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางธรรมชาติมาเปรียบเทียบกับคน จากการศึกษาพบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เหมือนกันและการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แตกต่างกันในสำนวนไทยกับสำนวนจีน

อุปลักษณ์สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เหมือนกันทั้งในสำนวนไทยและสำนวนจีน ดังนี้

ตารางที่ 4-10 อุปลักษณฺ์สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณฺ์เหมือนกันทั้งในสำนวนไทยและสำนวนจีน

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำอุปลักษณฺ์ที่พบ	สำนวนจีน	ถ้อยคำอุปลักษณฺ์ที่พบ	ความหมายของถ้อยคำอุปลักษณฺ์
1	คลื่นลูกใหม่	คลื่น	长江后浪推前浪 คลื่นหลังดันคลื่นหน้า	浪 (คลื่น)	น.เป็นน้ำในทะเลหรือแม่น้ำลำคลองเป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 239)
2	ฟ้าร้องฝนไม่ตก	ฟ้าร้อง	雷声大雨点小 ฟ้าร้องดังแต่ฝนตกน้อย	雷声 (ฟ้าร้อง)	น.ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากอิเล็คตรอนจำนวนมากเคลื่อนที่ระหว่างเมฆกับพื้นโลก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 259)

ตัวอย่างที่ 1

สำนวนไทย คลื่นลูกใหม่ สำนวนจีน 长江后浪推前浪 (คลื่นหลังดันคลื่นหน้า) สำนวนทั้งสองมีความหมายว่า คนที่มารับช่วงทำหน้าที่ต่อจากคนที่ทำหน้าที่เดิมในการทำงาน ซึ่งคนเหล่านี้จะมีอายุน้อยแต่ไฟแรง มีความสามารถสูง สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายทอดความหมายของอุปลักษณฺ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

คลื่นลูกใหม่/长江后浪推前浪 คลื่นหลังดันคลื่นหน้า

[สิ่งเกิดใหม่]

[มีพลังแรง]

สองสำนวนนี้นำคลื่นมาเปรียบกับชีวิตของคนที่มารับช่วงทำหน้าที่ต่อจากคนที่ทำหน้าที่เดิมในการทำงาน ซึ่งคนเหล่านี้จะมีอายุน้อยแต่ไฟแรง มีความสามารถสูง มีการถ่ายทอดความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่าง “คลื่นลูกใหม่” และ “คลื่นหลัง” กับ

วงความหมายปลายทาง

→ คนที่มารับช่วงทำหน้าที่ต่อจากคนที่ทำหน้าที่เดิมในการทำงาน

คนที่มารับช่วงทำหน้าที่ต่อจากคนที่ทำหน้าที่เดิมในการทำงาน เนื่องจากคลื่นลูกใหม่หรือคลื่นลูกหลังย่อมเกิดภายหลัง และมีพลังแรงมากกว่าคลื่นลูกก่อน

ตัวอย่างที่ 2

สำนวนไทย ฟ้ำร้องฝนไม่ตก สำนวนจีนว่า 雷声大雨点小 (ฟ้ำร้องตั้งแต่ฝนตกน้อย) สำนวนทั้งสองมีความหมายว่า คนที่ชอบคุยโวโอ้อวดก่อนจะลงมือทำ โดยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ฟ้ำร้อง” มาเปรียบเทียบกับคนที่ชอบคุยโวโอ้อวดก่อนจะลงมือทำ สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายทอดความหมายของอุปลักษณ์ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

ฟ้ำร้องฝนไม่ตก/雷声大雨点小 ฟ้ำร้องตั้งแต่ฝนตกน้อย

[ปรากฏการณ์ธรรมชาติ]

[ไม่เป็นตามคาด]

สองสำนวนนี้นำฟ้ำร้องมาเปรียบกับคนที่ชอบคุยโวโอ้อวดก่อนจะลงมือทำ คนประเภทนี้คบไม่ได้ มีการถ่ายทอดความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างเสียงฟ้ำร้องที่มักเกิดก่อนที่ฝนจะตก โดยทั่วไปยิ่งฟ้ำร้องดังฝนก็จะยิ่งตกหนัก แต่ในบางครั้งมีฟ้ำร้องแต่ไม่มีฝนตกหรือฟ้ำร้องหนักแต่ฝนตกเพียงเล็กน้อย กับคนที่มักคุยโอ้อวดตนเองแต่ไม่ลงมือทำ หรือก่อนจะลงมือทำงานใด ๆ มักจะคุยโวแต่เมื่อลงมือทำแล้วสิ่งที่ทำได้กลับไม่เป็นอย่างที่คุยโอ้อวดไว้

การใช้อุปลักษณ์ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์แตกต่างกันในสำนวนไทยและสำนวนจีน ดังนี้

วงความหมายปลายทาง

→ คนที่ชอบคุยโวโอ้อวดแต่ไม่ลงมือทำ

ตารางที่ 4-11 อุปลักษณ์ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์แตกต่างกันในสำนวนไทยและสำนวนจีน

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบ	ความหมายของถ้อยคำอุปลักษณ์	สำนวนจีน	ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบ	ความหมายของถ้อยคำอุปลักษณ์
1	กวนให้น้ำขุ่น	น้ำ	น.สารประกอบซึ่งมีองค์ประกอบเป็นธาตุไฮโดรเจนและออกซิเจน	无风起浪 ไม่มีลมแต่กลับมีคลื่น	浪 (คลื่น)	น.เป็นน้ำในทะเลหรือแม่น้ำลำคลองเป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน,

ลำดับ	สำนวนไทย	ถ้อยคำอุปสรรคณ์ที่พบ	ความหมายของถ้อยคำอุปสรรคณ์	สำนวนจีน	ถ้อยคำอุปสรรคณ์ที่พบ	ความหมายของถ้อยคำอุปสรรคณ์
			ในอัตราส่วน๑ : ๘ โดย น้ำหนัก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 625)			2554, หน้า 239)

ตัวอย่างที่ 1

สำนวนไทย กวนให้น้ำขุ่น เทียบกับสำนวนจีนว่า 无风起浪 (ไม่มีลมแต่กลับมีคลื่น) สำนวนทั้งสองมีความหมายว่า ทำเรื่องราวที่สงบอยู่แล้ว ให้งุ่นวายขึ้นมา สำนวนทั้งสองสามารถถ่ายโยงความหมายของอุปสรรคณ์ได้ดังนี้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546b)

สำนวนไทยใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ “น้ำ” มาเป็นสิ่งเปรียบกับคน กล่าวคือคนเหมือนกับน้ำที่อยู่ในภาชนะ ไม่สามารถเกิดเป็นตะกอนขึ้นมาได้ หากไม่มีคนเอามือลงไปกวน

วงความหมายต้นทาง

กวนให้น้ำขุ่น

[ปกติมีสภาพนิ่ง]

[เจตนาทำ]

[ไม่อยู่ในสภาพเดิม]

สำนวนจีนใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ “浪 (คลื่น)” มาเปรียบเทียบกับคน คลื่นที่โดยธรรมชาติจะไม่เกิดขึ้นหากผิวน้ำสงบ น้ำไม่เคลื่อนที่ เมื่อมีลมแรงพัดมาก็จะทำให้คลื่นม้วนตัวเป็นชั้น ๆ เกิดเป็นคลื่น แต่หากไม่มีลมก็จะไม่มีคลื่นเกิดขึ้นเว้นแต่มีคนเจตนาทำให้น้ำเกิดเป็นคลื่น

วงความหมายต้นทาง

无风起浪 ไม่มีลมแต่กลับมีคลื่น

[ปกติมีสภาพนิ่ง]

[เจตนาทำ]

[ไม่อยู่ในสภาพเดิม]

สองสำนวนนี้นำน้ำและ 浪 (คลื่น) มาเปรียบกับคนที่ทำเรื่องราวที่สงบอยู่แล้ว ให้งุ่นวาย

วงความหมายปลายทาง

ทำเรื่องราวที่สงบอยู่แล้ว
ให้งุ่นวายขึ้นมา

วงความหมายปลายทาง

ทำเรื่องราวที่สงบอยู่แล้ว
ให้งุ่นวายขึ้นมา

ขึ้นมา มีการถ่ายทอดความหมายไปยังวงความหมายของคน แสดงถึงลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่าง น้ำที่ขุ่นเพราะมีคนไปกววน กักับการเกิดคลื่นในทะเลที่ทั้งที่ไม่มีลม คนที่ตั้งใจทำเรื่องราวที่สงบอยู่แล้ว ให้อุ่นวายขึ้นมา ทั้งสองสำนวนใช้สิ่งเปรียบคือสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเช่นเดียวกัน แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่แตกต่างกัน สำนวนไทยใช้ น้ำ เป็นสิ่งเปรียบ ส่วนสำนวนจีนใช้ คลื่น เป็นสิ่งเปรียบ

ผลการศึกษาด้านประเภทของอุปสรรคณ์ที่เกี่ยวกับคนที่พบในสำนวนไทยและสำนวนจีน ไม่พบความแตกต่างด้านประเภทของอุปสรรคณ์ ทั้งสำนวนไทยและสำนวนจีนสามารถแบ่งอุปสรรคณ์ได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ อุปสรรคณ์สิ่งมีชีวิต และ อุปสรรคณ์สิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งอุปสรรคณ์สิ่งมีชีวิต สามารถจำแนกเป็น อุปสรรคณ์มนุษย์ อุปสรรคณ์สัตว์ อุปสรรคณ์พืช ส่วนอุปสรรคณ์สิ่งไม่มีชีวิต สามารถจำแนกเป็น อุปสรรคณ์สิ่งของ อุปสรรคณ์อาหาร อุปสรรคณ์สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

ในส่วนของการใช้อุปสรรคณ์ พบว่าแม้สำนวนจีนและสำนวนไทยมีการใช้อุปสรรคณ์ที่มีความคล้ายคลึงกันมากแต่ก็มีความต่างกันอยู่บ้าง การใช้อุปสรรคณ์ที่มีความเหมือนกันและความแตกต่างกันที่พบในสำนวนไทยและสำนวนจีนคือ อุปสรรคณ์มนุษย์ อุปสรรคณ์สัตว์ อุปสรรคณ์พืช อุปสรรคณ์สิ่งของ อุปสรรคณ์สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ส่วนอุปสรรคณ์อาหาร พบว่ามีการใช้อุปสรรคณ์ที่เหมือนกันทั้งในสำนวนไทยและสำนวนจีน

บทที่ 5

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน

การใช้อุปลักษณะที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีนไม่ใช่เป็นการใช้อุปลักษณะเพื่อการเปรียบเทียบเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาอีกด้วย จากการวิเคราะห์อุปลักษณะที่เกี่ยวกับคนในบทที่ 4 พบว่าการใช้อุปลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคน ดังนี้

การใช้ถ้อยคำอุปลักษณะที่พบสามารถสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับคน คือ คนเป็นสิ่งมีชีวิต และ คนเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้ดังนี้

1. คนเป็นสิ่งมีชีวิต
 - 1.1 คนเป็นมนุษย์
 - 1.2 คนเป็นสัตว์
 - 1.3 คนเป็นพืช
2. คนเป็นสิ่งไม่มีชีวิต
 - 2.1 คนเป็นสิ่งของ
 - 2.2 คนเป็นอาหาร
 - 2.3 คนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

1. คนเป็นสิ่งมีชีวิต

จากการศึกษาอุปลักษณะที่พบในสำนวนไทยและสำนวนจีน พบว่า มีการนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต ได้แก่ มนุษย์ สัตว์และพืช มาใช้เป็นอุปลักษณะเพื่อเปรียบกับคน ซึ่งสามารถสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ดังนี้

1.1 คนเป็นมนุษย์

คนเป็นมนุษย์ หมายความว่า นำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ในลักษณะต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับคน ทำให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ว่า คนเป็นมนุษย์ ในสำนวนไทยและสำนวนจีนที่เกี่ยวกับคน มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะที่มีความหมายเกี่ยวกับคน ได้แก่

อวัยวะของคน เช่น หน้า ตา ฝ่ามือ

ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายคน เช่น กระดูก ขน หน้

ลักษณะทางกายภาพ เช่น ตาบอด

วัย เช่น เด็ก

การใช้อุปลักษณะมนุษย์สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนในสังคมไทยและสังคมจีนต่างมองว่าคนเป็นมนุษย์ ปรากฏในสำนวนต่อไปนี้

1.1.1 คนเป็นอวัยวะ

อุปลักษณะอวัยวะที่นำมาใช้กล่าวถึงคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน ได้แก่ หน้า (脸)、ฝ่ามือ (掌)、ตา 心 (ใจ) และ นิ้ว、手 (มือ)、脚 (เท้า) แสดงให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่มองว่าคนเป็นอวัยวะ ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 5-1 อุปลักษณะอวัยวะที่นำมาใช้กล่าวถึงคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน

สำนวนไทย	สำนวนจีน
เลือดขึ้นหน้า	脸红筋暴 หน้าแดงและเส้นเอ็นนูน
พลิกฝ่ามือ	易如反掌 ง่ายเหมือนพลิกฝ่ามือ
ดวงตา	心肝宝贝 เหมือนหัวใจที่ได้รับการปกป้องและรักใคร่
กระดูกนิ้ว	指手划脚 ชี้นิ้วชี้เท้าสั่งผู้อื่นให้ทำโน่นทำนี่

1.1.2 คนเป็นส่วนของร่างกาย

อุปลักษณะส่วนของร่างกายที่นำมาใช้กล่าวถึงคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน ได้แก่ กระดูก (骨), หนัง (皮), 毛, แสดงให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่มองว่าคนเป็นส่วนของร่างกาย ดังตัวอย่าง (Pei, 2011)

ตารางที่ 5-2 อุปลักษณะส่วนของร่างกายที่นำมาใช้กล่าวถึงคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน

สำนวนไทย	สำนวนจีน
กระดูกแข็ง	铮铮铁骨 กระดูกแข็งเหมือนเหล็กกล้า
หนังหุ้มกระดูก	皮包骨 หนังหุ้มกระดูก

1.1.3 คนเป็นลักษณะทางกายภาพ

อุปลักษณะลักษณะทางกายภาพที่นำมาใช้กล่าวถึงคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน ได้แก่ ตาบอด (瞎子) แสดงให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่มองว่าคนเป็นลักษณะทางกายภาพ ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 5-3 ปลักษณะลักษณะทางกายภาพที่นำมาใช้กล่าวถึงคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน

สำนวนไทย	สำนวนจีน
ตาบอดคลำช้าง	瞎子摸象 ตาบอดคลำช้าง

1.1.4 คนเป็นเด็ก

อุปลักษณะเด็กที่นำมาใช้กล่าวถึงคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน ได้แก่ เด็ก (乳臭未干) แสดงให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่มองว่าคนเป็นเด็ก ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 5-4 อุปลักษณะเด็กที่นำมาใช้กล่าวถึงคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน

สำนวนไทย	สำนวนจีน
เป็นเด็กยังไม่สิ้นกลิ่นนํ้านม	乳臭未干 เป็นเด็กยังไม่สิ้นกลิ่นนํ้านม

ในสำนวนไทยและสำนวนจีนที่เกี่ยวกับคน มีการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวกับอวัยวะของคน ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายคน ลักษณะทางกายภาพ และวัยของคน มาเปรียบเทียบกับคน

สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น เช่น ตาที่บอดแสดงให้เห็นลักษณะของคนที่ไม่รู้อะไรด้านเดียวแล้วเข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างนั้น กระจกที่ชัดเจนมันแสดงให้เห็นนิสัยของคนที่มีความตระหนี่

1.2 คนเป็นสัตว์

คนเป็นสัตว์ หมายความว่า นำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับคน ทำให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ว่า คนเป็นสัตว์ ในสำนวนไทยและสำนวนจีนที่เกี่ยวกับคน มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ ได้แก่ ไก่ กบ, คางคก, แพะ, เสือ, หมา, แมลงเม่า, ลิง, นก, กระจ่าง, มด

การใช้อุปลักษณ์มนุษย์สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนในสังคมไทยและสังคมจีนต่างมองว่าคนเป็นสัตว์ ปรากฏในสำนวนต่อไปนี้

ตารางที่ 5-5 การใช้อุปลักษณ์มนุษย์สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนในสังคมไทยและสังคมจีนต่างมองว่าคนเป็นสัตว์

สำนวนไทย	สำนวนจีน
งเป็นไก่ตาแตก	呆若木鸡 งเป็นไก่ตาแตก
กบในกะลาครอบ	井底之蛙 กบในกะลาครอบ
คางคกใต้กะลาครอบ	井底蛤蟆 คางคกใต้กะลาครอบ
ฝูงแพะเข้ามาอยู่ในปากเสือ	羊入虎口 ฝูงแพะเข้ามาอยู่ในปากเสือ
หมาข้างถนน	丧家之犬 หมาไร้เรือน
เสือสองตัวอยู่ในถ้ำเดียวกันไม่ได้	一山不容二虎 เสือสองตัวอยู่ในถ้ำเดียวกันไม่ได้
แมลงเม่าบินเข้ากองไฟ	飞蛾扑火 แมลงเม่าบินเข้ากองไฟ
ลิงโลด	欢呼雀跃 ไฮโยให้ร้อง กระโดดเหมือนนกกระจอก
กระจ่างหมายจันทร์	癞蛤蟆想吃天鹅肉

สำนวนไทย	สำนวนจีน
	คางคกอยากกินเนื้อหงส์
แมลงเม่าหรือจะสู้เพลิงได้	蚍蜉撼树 มดขย่มต้นไม้
เสียเก่า	识途老马 ม้าแก่รู้จากทาง
แกะดำ	害群之马 ม้าที่เป็นอันตรายต่อฝูง
ปลาชิ่งเดียวกัน	一丘之貉 หมาป่าอยู่ในภูเขาเดียวกัน
อีกาเห็นไข่	苍蝇见血 แมลงวันเห็นเลือด
กระต่ายตื่นตูม	惊弓之鸟 นกตื่นธนู
ลูกไก่อยู่ในกำมือ	瓮中之鳖 ตะพาบในไห
หม้อดกิ้นชี้ไม่ได้	狗改不了吃屎 หม้อดกิ้นชี้ไม่ได้
ลิงตกต้นไม้	马前失蹄 ม้าล้มอย่างกะทันหัน
ฆ่าข้างเอางา	杀鸡取卵 ฆ่าไก่เพื่อเอาไข่

ในสำนวนไทยและสำนวนจีนที่เกี่ยวกับคน มีการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ แสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ว่า คนเป็นสัตว์ เนื่องจากคนกับสัตว์มีลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมบางอย่างที่คล้ายคลึงกัน เช่น คนบางคนมีพฤติกรรมที่หลงคิดว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งดี จึงได้เข้าไปเกี่ยวข้องจนตัวเองได้รับอันตราย เหมือนแมลงเม่าที่ชอบบินไปเล่นไฟจนถูกเปลวไฟเผาตาย อนึ่งในสำนวนไทยและสำนวนจีน พบว่ามีการใช้สัตว์เป็นสิ่งเปรียบที่แตกต่างทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของประเทศไทยและประเทศจีนมีความแตกต่างกันนั่นเอง

1.3 คนเป็นพืช

คนเป็นพืช หมายความว่า นำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับพืชต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับคน ทำให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ว่า คนเป็นพืช ในสำนวนไทยและสำนวนจีนที่เกี่ยวกับคน มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่มีความหมายเกี่ยวกับพืช ได้แก่ ไม้,หญ้า, บัว,ขบเผาะ,กระวาน

การใช้อุปลักษณ์มนุษย์สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนในสังคมไทยและสังคมจีนต่างมองว่าคนเป็นพืช ปรากฏในสำนวนต่อไปนี้

ตารางที่ 5-6 การใช้อุปลักษณ์มนุษย์สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนในสังคมไทยและสังคมจีนต่างมองว่าคนเป็นพืช

สำนวนไทย	สำนวนจีน
ไม้สูงกว่าแม่ย่อมแพ้ลมบน	树大招风 ต้นไม้สูงย่อมโดนลมแรง
ดอกหญ้า	视如草芥 ดูเหมือนเป็นดอกหญ้า
เด็ดบัวไว้ใย	藕断丝连 รากบัวขาดยังเหลือใย
นกไร้ไม้โหด	树倒猢猻散 ต้นล้มลิงหนี
ขบเผาะ	豆蔻年华 ฤดูกระวาน

ในสำนวนไทยและสำนวนจีนที่เกี่ยวกับคน มีการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวกับพืช ในการแสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า คนเป็นพืช เนื่องจากลักษณะบางประการของพืชมีความคล้ายคลึงกับลักษณะบางอย่างของคน ในสังคมไทยในสำนวนไทยใช้ลักษณะขบเผาะของมะม่วงเปรียบกับสาวแรกรุ่นที่เพิ่งแตกเนื้อสาว ในขณะที่ในสำนวนจีนใช้ดอกกระวานเปรียบเสมือนกับผิวของสาวแรกรุ่น ที่มีสีขาวอมชมพู มีสดใส และบริสุทธิ์ การนำพืชต่างชนิดกันมาเป็นสิ่งเปรียบเทียบนี้ แสดงถึงมโนทัศน์ที่แตกต่างกันของคนไทยกับคนจีน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างกันของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของคนทั้งสองชาติด้วย

2. คนเป็นสิ่งไม่มีชีวิต

จากการศึกษาอุปลักษณ์ที่พบในสำนวนไทยและสำนวนจีน พบว่ามีการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิต เช่น สิ่งของ อาหาร และสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มาใช้เป็นอุปลักษณ์เพื่อเปรียบเทียบกับคนซึ่งสามารถสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ดังนี้

2.1 คนเป็นสิ่งของ

คนเป็นสิ่งของ หมายความว่า นำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับคน ทำให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ว่า คนเป็นสิ่งของในสำนวนไทยและสำนวนจีนที่เกี่ยวกับคน มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ ได้แก่ ทอง, กระโถนกระบอก, กระเชอ, ขวด

การใช้อุปลักษณ์มนุษย์สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนในสังคมไทยและสังคมจีนต่างมองว่าคนเป็นสิ่งของ ปรากฏในสำนวนต่อไปนี้

ตารางที่ 5-7 อุปลักษณ์มนุษย์สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนในสังคมไทยและสังคมจีนต่างมองว่าคนเป็นสิ่งของ

สำนวนไทย	สำนวนจีน
ทองแท้ไม่แพ้ไฟ	真金不怕火炼 ทองแท้ไม่แพ้ไฟ
กระโถนทองพระโรง	出气筒 กระบอกที่ระบายอารมณ์
กระเชอกันรั่ว	洩財如漏瓶 ใช้เงินเหมือนขวดรั่ว

ในสำนวนไทยและสำนวนจีนที่เกี่ยวกับคน มีการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ เพื่อแสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า คนเป็นสิ่งของ เช่น ในสำนวนไทย มีการใช้กระโถนเปรียบกับผู้ที่ใครก็ใช้ได้หรือผู้ที่ใคร ๆ ก็พากันมารุมใช้อยู่คนเดียว เหมือนอย่างกระโถนทองพระโรงซึ่งเป็นภาชนะที่ใครก็สามารถบัวหรือทิ้งของต่าง ๆ ที่ไม่ต้องการลงไปได้ โดยเฉพาะน้ำหมาก เนื่องจากวัฒนธรรมการกินหมากเป็นที่นิยมในสังคมไทยสมัยก่อน แต่ในสำนวนจีนใช้กระบอกไม้ไผ่ซึ่งเป็นสิ่งที่คนจีนใช้อยู่ทั่วไปในการเป่าลมเพื่อจุดเตาไฟ มาเปรียบเทียบกับคนที่ถูกรุมใช้ จากสิ่งเปรียบที่แตกต่างกันนี้ แสดงให้เห็นมโนทัศน์ที่ต่างกันของคนไทยกับคนจีน ซึ่งแสดงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของไทยและจีน

2.2 คนเป็นอาหาร

คนเป็นอาหาร หมายความว่า นำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับอาหารมาเปรียบเทียบกับคน ทำให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ว่า คนเป็นอาหาร ในสำนวนไทยและสำนวนจีนที่เกี่ยวกับคน มีการใช้ถ้อยคำอุปสรรคที่มีความหมายเกี่ยวกับอาหารได้แก่ เกลือ

การใช้อุปสรรคมนุษย์สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนในสังคมไทยและสังคมจีนต่างมองว่าคนเป็นอาหาร ปรากฏในสำนวนต่อไปนี้

ตารางที่ 5-8 การใช้อุปสรรคมนุษย์สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนในสังคมไทยและสังคมจีนต่างมองว่าคนเป็นอาหาร

สำนวนไทย	สำนวนจีน
กัดก้อน <u>เกลือ</u> กิน	朝齋暮 <u>盐</u> ตอนเช้ากินผักดอง ตอนเย็นกินก้อน <u>เกลือ</u>

ในสำนวนไทยและสำนวนจีนที่เกี่ยวกับคน มีการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวกับอาหาร เพื่อแสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า คนเป็นอาหาร เช่น เกลือ สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของคนไทยและคนจีน ที่มองว่า เกลือเป็นเครื่องปรุงรสซึ่งนอกจากใช้ประกอบอาหารแล้วยังใช้กินในยามอดอยากยากจน สิ่งเปรียบนี้จึงแสดงให้เห็นมโนทัศน์ที่เหมือนกันทั้งคนไทยและคนจีน

2.3 คนเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

คนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หมายความว่า นำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มาเปรียบเทียบกับคน ทำให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ว่า คนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติในสำนวนไทยและสำนวนจีนที่เกี่ยวกับคน มีการใช้ถ้อยคำอุปสรรคที่มีความหมายเกี่ยวกับอาหาร ได้แก่ คลื่น, ฟ้าร้อง

การใช้อุปสรรคมนุษย์สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนในสังคมไทยและสังคมจีนต่างมองว่าคนเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ปรากฏในสำนวนต่อไปนี้

ตารางที่ 5-9 การใช้อุปลักษณมนุษย์สะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนในสังคมไทยและสังคมจีนต่างมองว่าคนเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

สำนวนไทย	สำนวนจีน
คลื่นลูกใหม่	长江后浪推前浪 คลื่นหลังดันคลื่นหน้า
ฟ้าร้องฝนไม่ตก	雷声大雨点小 ฟ้าร้องดังแต่ฝนตกน้อย
กวนให้น้ำขุ่น	无风起浪 ไม่มีลมแต่กลับมีคลื่น

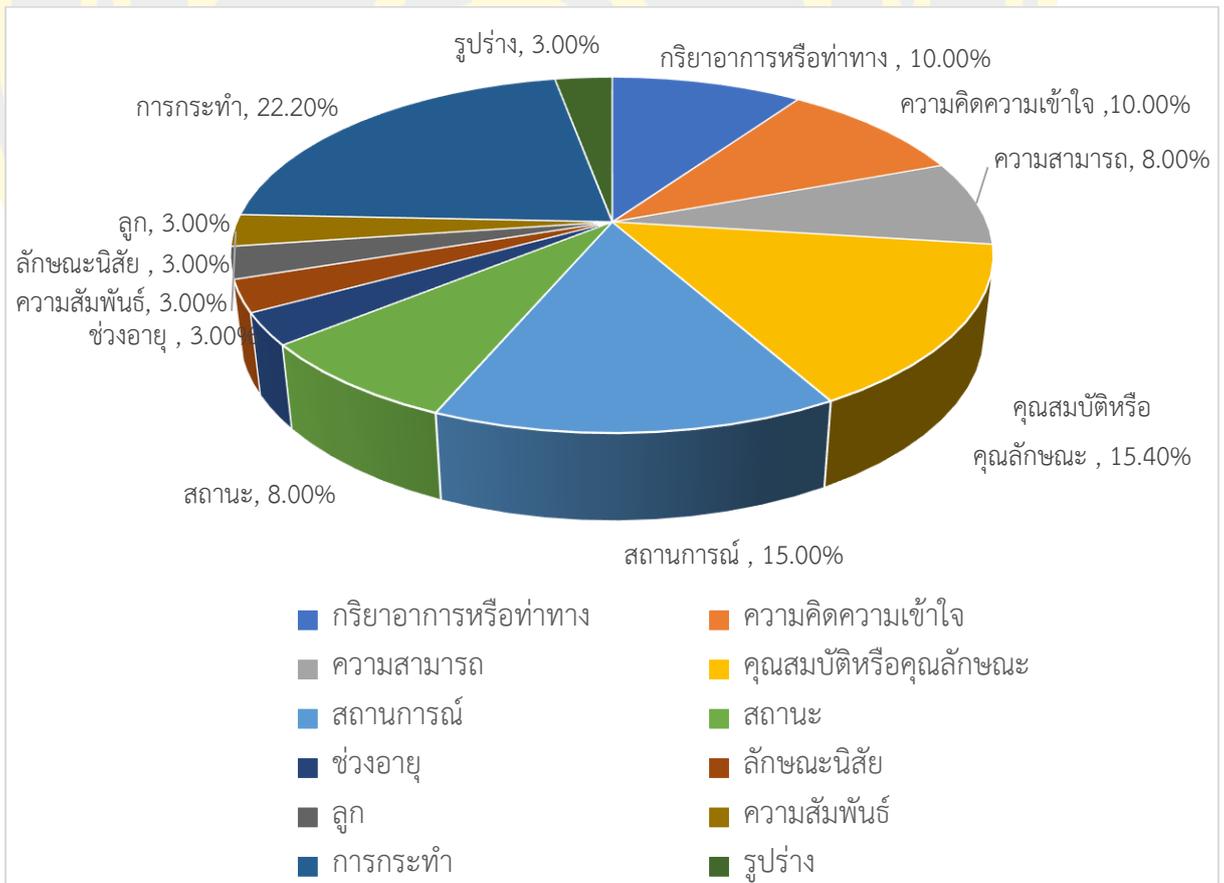
ในสำนวนไทยและสำนวนจีนที่เกี่ยวกับคน มีการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เพื่อแสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาว่า คนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ฟ้าร้อง สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของคนไทยและคนจีนที่เหมือนกัน คือ สังเกตเห็นว่าเมื่อเสียงฟ้าร้องเสียงดัง ฝนก็มักจะตกหนักด้วย แต่ในบางครั้งเสียงฟ้าร้องดังมาก แต่กลับไม่มีฝนตก เหมือนกับลักษณะหรือพฤติกรรมของคนที่มีอคติโอ้อวดตนเองก่อนจะลงมือทำงานใด ๆ แต่เมื่อลงมือทำกลับไม่เป็นอย่างที่ได้อุ้อวดไว้

ผลการศึกษาถ้อยคำที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณคนในสำนวนไทยและสำนวนจีนดังกล่าวข้างต้น สามารถแสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาทั้งในภาษาไทยและภาษาจีน ซึ่งสะท้อนระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาในสังคมไทยและสังคมจีน ตามแนวทางการศึกษาภาษาศาสตร์ปริชานได้ว่า คนเป็นสิ่งที่มีชีวิต สามารถจำแนกเป็น คนเป็นมนุษย์ คนเป็นสัตว์ คนเป็นพืช และคนเป็นสิ่งไม่มีชีวิต สามารถจำแนกเป็น คนเป็นสิ่งของ คนเป็นอาหาร คนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการเข้าใจโลกและมุมมองของคนจีนและคนไทยต่อโลกและสิ่งต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน แต่ด้วยอิทธิพลจากประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความเชื่อที่แตกต่างกัน อาจทำให้มีความแตกต่างกันในบางแง่มุม

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดกลุ่มความหมายของสำนวนที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน เปรียบเทียบการใช้อุปลักษณะและมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก หนังสือ 5,000 สำนวนไทย ของ เอกรัตน์ อุดมพร และ 成语大词典 最新修订版 商务印书馆编 (2013) และ 中华成语词典 第2版 崇文书局辞书出版中心 (2018) ผู้วิจัยได้คัดเลือกสำนวนจำนวน 39 สำนวน โดยพิจารณาจากความหมายของสำนวนที่เกี่ยวกับคนเป็นหลัก (Editorial Committee of Idiom Dictionary, 2013) (เอกรัตน์ อุดมพร, 2556) ผลการศึกษาด้านการจัดกลุ่มความหมายของสำนวนที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน สามารถจัดกลุ่มความหมายเป็นทั้งหมด 12 ประเภท ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 6-1 การจัดกลุ่มความหมายของสำนวนที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน

1. สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาด้านประเภทของอุปลักษณที่เกี่ยวกับคนที่พบในสำนวนไทยและสำนวนจีนสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ อุปลักษณสิ่งมีชีวิต และ อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งจำแนกเป็นอุปลักษณย่อยได้ดังนี้

1. อุปลักษณสิ่งมีชีวิต
 - 1.1 อุปลักษณมนุษย์
 - 1.2 อุปลักษณสัตว์
 - 1.3 อุปลักษณพืช
2. อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต
 - 2.1 อุปลักษณสิ่งของ
 - 2.2 อุปลักษณอาหาร
 - 2.3 อุปลักษณสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

ตารางที่ 6-1 ประเภทของอุปลักษณและถ้อยคำที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณคนที่พบในสำนวนไทยและสำนวนจีน

ประเภทของอุปลักษณ		ถ้อยคำที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณ	
อุปลักษณใหญ่	อุปลักษณย่อย	สำนวนไทย	สำนวนจีน
สิ่งมีชีวิต	มนุษย์	หน้า ตาบอด กระดูก หนัง ฝ่า เด็ก	脸 (หน้า) 瞎子 (ตาบอด) 骨 (กระดูก) 皮 (หนัง) 掌 (ฝ่า) 孩 (เด็ก) 毛 (ขน) 心 (หัวใจ) 手 (มือ)
	สัตว์	ไก่ กบ คางคก แพะ	鸡 (ไก่) 蛙 (กบ) 蛤蟆 (คางคก) 羊 (แพะ)

ประเภทของอุปสรรค		ถ้อยคำที่นำมาใช้เป็นอุปสรรค	
อุปสรรคใหญ่	อุปสรรคย่อย	สำนวนไทย	สำนวนจีน
		เสือ หมา แมลงเม่า ลิง กระต่าย ปลา หมู อีกา ช้าง	虎 (เสือ) 犬 (หมา) 飞蛾 (แมลงเม่า) 雀 (นกกระจอก) 蚂蚁 (มด) 貉 (หมาป่า) 苍蝇 (แมลงวัน) 鳖 (ตะพาบ)
	พืช	ไม้ หญ้า บัว ขบเผาะ	树 (ไม้) 草 (หญ้า) 藕 (บัว) 豆蔻 (กระวาน)
สิ่งไม่มีชีวิต	สิ่งของ	ทอง กระโถน	金 (ทอง) 出气筒 (กระบอก)
	อาหาร	เกลือ	盐 (เกลือ)
	สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ	คลื่น ฟ้าร้อง น้ำ	浪 (คลื่น) 雷声 (ฟ้าร้อง)

จากการวิเคราะห์และเปรียบเทียบอุปสรรคในสำนวนไทยและสำนวนจีนพบว่าการจัดประเภทของอุปสรรคเหมือนกัน แต่ถ้อยคำที่นำมาใช้เป็นอุปสรรคแต่ละประเภทมีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ดังนั้นตารางที่ 2 เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของถ้อยคำที่นำมาใช้เป็นอุปสรรค ดังนี้

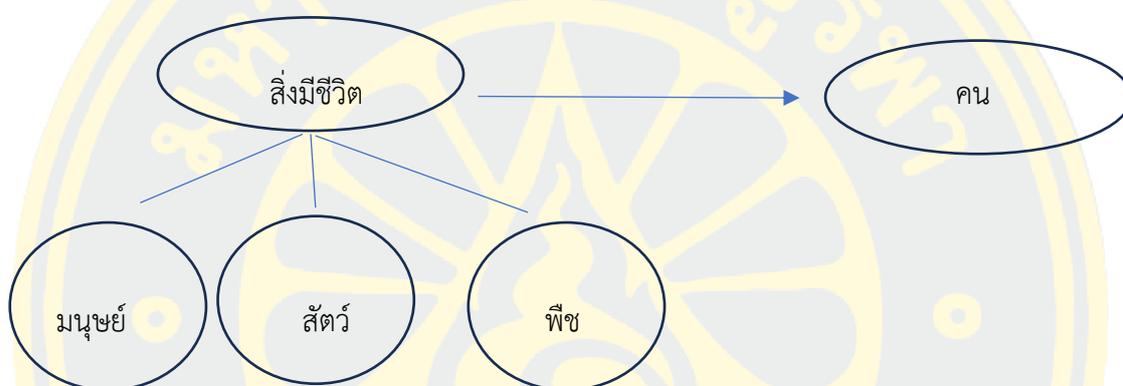
ตารางที่ 6-2 เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของถ้อยคำที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณ

ประเภทของอุปลักษณ		ถ้อยคำที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณ			
อุปลักษณใหญ่	อุปลักษณย่อย	เหมือนกัน		แตกต่างกัน	
		ไทย	จีน	ไทย	จีน
สิ่งมีชีวิต	มนุษย์	หน้า ตาบอด กระดูก หนัง ฝ่ามือ ก้น เด็ก	脸 (หน้า) 瞎子 (ตาบอด) 骨 (กระดูก) 皮 (หนัง) 掌 (ฝ่ามือ) 孩 (เด็ก)	ตา นิ้วมือ	心 (หัวใจ) 手 (มือ) 脚 (เท้า)
	สัตว์	ไก่ กบ คางคก แพะ เสือ หมา แมลงเม่า	鸡 (ไก่) 蛙 (กบ) 蛤蟆 (คางคก) 羊 (แพะ) 虎 (เสือ) 犬 (หมา) 飞蛾 (แมลง เม่า)	ลิง กระต่าย แมลงเม่า เสื่อ กา แกะ ปลา อีกา ลูกไก่ หมู ช้าง	癞蛤蟆 (คางคก) 蚂蚁 (มด) 马 (ม้า) 雀 (นกกระจอก) 貉 (แรคคูน) 苍蝇 (แมลงวัน) 鳖 (ตะพาบ) 鸡 (ไก่)
	พืช	ไม้ หญ้า บัว	树 (ไม้) 草 (หญ้า) 藕 (บัว)	ขบแพะ	豆蔻 (กระวาน)
สิ่งไม่มีชีวิต	สิ่งของ	ทอง	金 (ทอง)	กระโถน	出气筒 (กระบอก)
	อาหาร	เกลือ	盐 (เกลือ)	-	-
	สิ่งที่เกิดขึ้นเอง ตามธรรมชาติ	คลื่น ฟ้าร้อง	浪 (คลื่น) 雷声 (ฟ้าร้อง)	น้ำ	浪 (คลื่น)

ผลการศึกษาล้อยคำที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณคนในสำนวนไทยและสำนวนจีนดังกล่าวข้างต้น สามารถแสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาทั้งในภาษาไทยและภาษาจีน ซึ่งสะท้อนระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาในสังคมไทยและสังคมจีนที่มีต่อคนในสังคมได้ดังนี้

1. คนเป็นสิ่งมีชีวิต

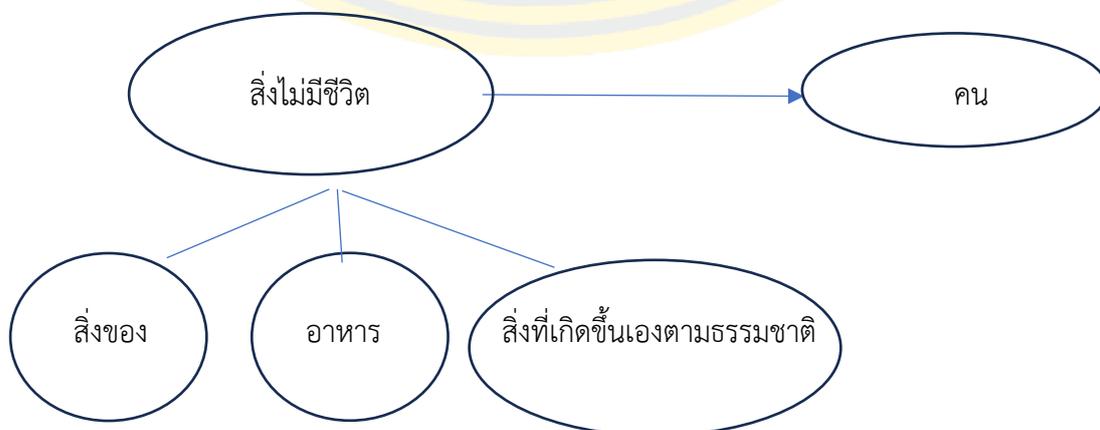
จากการศึกษาพบว่า อุปลักษณที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของคนเป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณมนุษย์ อุปลักษณสัตว์ อุปลักษณพืช ดังภาพประกอบดังนี้

ภาพที่ 6-2 อุปลักษณที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของคนเป็นสิ่งมีชีวิต

2. คนเป็นสิ่งไม่มีชีวิต

จากการศึกษาพบว่า อุปลักษณที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของคนเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณสิ่งของ อุปลักษณอาหาร อุปลักษณสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ดังภาพประกอบดังนี้

ภาพที่ 6-3 อุปลักษณที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของคนเป็นสิ่งไม่มีชีวิต

2. อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน มีประเด็นที่ควรพิจารณา ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า การใช้ถ้อยคำอุปลักษณะที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ อุปลักษณะสิ่งมีชีวิต ซึ่งจำแนกได้เป็น อุปลักษณะมนุษย์ อุปลักษณะสัตว์ และอุปลักษณะพืช อุปลักษณะสิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งจำแนกได้เป็น อุปลักษณะสิ่งของ อุปลักษณะอาหาร อุปลักษณะสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ คนเป็นสิ่งมีชีวิต ซึ่งจำแนกได้เป็น คนเป็นมนุษย์ คนเป็นสัตว์ คนเป็นพืช คนเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งจำแนกได้เป็น คนเป็นสิ่งของ คนเป็นอาหาร คนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

การใช้อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารของคนในสังคมไทยและสังคมจีน และมีผลต่อวิวัฒนาการของวัฒนธรรมแต่ละชุมชน ดังนั้น การศึกษาแนวคิดอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์จึงสามารถช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมและความเชื่อของคนในสังคมไทยและจีนได้มากยิ่งขึ้น

การใช้ถ้อยคำอุปลักษณะที่เกี่ยวกับคนในสำนวนไทยและสำนวนจีน ไม่มีความแตกต่างกันมาก ถ้อยคำที่นำมาใช้เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นสิ่งมีชีวิต เกี่ยวกับมนุษย์ เกี่ยวกับสัตว์ และเกี่ยวกับพืช ซึ่งถ้อยคำที่เกี่ยวกับมนุษย์ มีทั้งที่เกี่ยวกับอวัยวะมนุษย์ ส่วนของร่างกายมนุษย์ ส่วนถ้อยคำที่เกี่ยวกับสัตว์ที่มักจะใช้ทั้งในสำนวนไทยและสำนวนจีน เช่น แมลงเม่า ช้าง เสือ ลิง กบ คางคก ถ้อยคำที่เกี่ยวกับพืช เช่น ต้นไม้ หญ้า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในบางภูมิภาคของประเทศจีนมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ใกล้เคียงกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย จึงส่งผลให้ถ้อยคำอุปลักษณะที่เกี่ยวกับสัตว์และพืชที่เหมือนกันปรากฏอยู่ทั้งในสำนวนไทยและสำนวนจีน

ส่วนถ้อยคำที่มีความหมายเป็นสิ่งไม่มีชีวิตที่ปรากฏทั้งในสำนวนไทยและสำนวนจีน เช่น “ทอง” ถ้อยคำอุปลักษณะที่เหมือนกันนี้แสดงให้เห็นว่า จีนและไทยมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่ทั้งสองชนชาติให้คุณค่า ถ้อยคำเกี่ยวกับอาหาร เช่น “เกลือ” เป็นแร่ธาตุซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญที่ใช้ในการปรุงอาหารและการถนอมอาหารของทั้งสองสังคม ถ้อยคำเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น “ฟ้า ร้อง” เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่คนไทยและคนจีนให้ความสำคัญ จากการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมรอบตัว การให้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งการใช้ชีวิตของคนในสังคมไทยและจีนมีความคล้ายคลึงกันในหลายเรื่อง จึงส่งผลให้คนจีนและคนไทยมีมุมมองต่อโลกและเรื่องราวต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า ในสำนวนไทยและสำนวนจีนมีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าคนไทยและคนจีนมีมโนทัศน์ที่แตกต่างกันในบางเรื่อง ทั้งนี้อาจ

เนื่องจากประสบการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการใช้รูปภาษาที่แสดงอุปลักษณ์ ดังเห็นได้จากสำนวนไทย "กระโถนท้องพระโรง" ปรากฏการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งของ คือ "กระโถน" ซึ่งเป็นภาชนะสำหรับบัวหรือทังของต่าง ๆ ที่ไม่ต้องการ ในสมัยก่อนกระโถนท้องพระโรงเป็นภาชนะที่วางไว้ในห้องโถงใหญ่ในพระราชวังสำหรับให้ใคร ๆ สามารถบัวนํ้าลายหรือนํ้าหมากทิ้งลงไปได้ แต่ในสำนวนจีน "กระบอกที่ระบายอารมณ์" ปรากฏการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งของ คือ "กระบอก(ไม้ไผ่)" ที่คนจีนใช้เป็นอุปกรณ์ในการเป่าลมเพื่อจุดเตาไฟซึ่งเป็นสิ่งที่พบได้อยู่ทั่วไปในสังคมจีน ถ้อยคำที่ใช้ไทยในการเปรียบแสดงมโนทัศน์ที่ต่างกัน ในสังคมไทยกับสังคมจีน เนื่องด้วยสังคมไทยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสถาบันกษัตริย์ คนที่มีโอกาสเข้าไปรับใช้เจ้านายที่ท้องพระโรงในพระราชวังจึงนำเอาสิ่งที่เห็นมาเป็นสิ่งเปรียบ ส่วนสังคมจีนในอดีตแม้จะมีสถาบันกษัตริย์แต่ปัจจุบันไม่มีแล้ว คนจีนจึงมักนำสิ่งใกล้ตัวที่เห็นได้ในชีวิตประจำวันมาเป็นสิ่งเปรียบ

นอกจากนี้ยังพบว่าสำนวนที่หมายถึง เด็กผู้หญิงที่เพิ่งเริ่มแตกเนื้อสาว ในสำนวนจีนมีคำว่า "豆蔻年华" มาจากบทกวี "ฉันทังสามารถเปิดใจและยิ้มได้ พอดีกับช่วงวัยที่สวยงาม" 豆蔻 (กระวาน) เป็นพืชชนิดหนึ่ง ผลจะมีกลิ่นหอมเข้มข้นและออกสีเป็นชมพูเมื่อสุก จึงเป็นสัญลักษณ์ของความสวยงามและความอ่อนเยาว์ ทำให้สามารถใช้เป็นเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่กำลังสวยงามในวัยแรกสาว เหตุที่สำนวนนี้ใช้กระวานเป็นคำเปรียบอาจเนื่องมาจากลักษณะของกระวานในบางช่วงเวลาเหมือนลักษณะของหญิงสาว ซึ่งกวีจีนมองเห็นสิ่งนั้นจึงนำมาใช้ในบทกวีของคน และเกิดเป็นสำนวนที่คนจีนใช้กันต่อมา ส่วนในสำนวนไทยมีคำว่า "ขบเผาะ" ใช้เปรียบเทียบกับเด็กหญิงที่เพิ่งเริ่มแตกเนื้อสาว คนไทยเรียกผลมะม่วงอ่อน ๆ ขนาดหัวแม่มือว่า มะม่วงขบเผาะ เนื่องจากเป็นมะม่วงอ่อนที่เมื่อใช้ฟันขบจะมีเสียงดังเผาะ เหตุที่สำนวนนี้ใช้มะม่วงเป็นคำเปรียบอาจเนื่องมาจากมะม่วงเป็นผลไม้ที่พบมากในประเทศไทย ในอดีตแทบทุกบ้านจะปลูกมะม่วงไว้ คนไทยจึงสังเกตเห็นลักษณะของมะม่วงอ่อนที่เหมือนกับลักษณะของหญิงสาววันแรกรุ่ง จึงปรากฏสำนวนนี้ในสังคมไทย

ข้อสังเกตจากการใช้คำในสำนวนจีนที่มีคำว่า "指手划脚" ซึ่งใช้มือและเท้าเปรียบเทียบกับคนที่ชอบสั่งให้ผู้อื่นทำสิ่งที่ตนต้องการ แสดงให้เห็นว่าในวัฒนธรรมจีน การใช้เท้าชี้ไปที่คนหรือสิ่งของถือว่าการกระทำปกติที่คนทั่วไปมักทำกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวัฒนธรรมจีนไม่มีข้อห้ามเกี่ยวกับเท้ามากเท่ากับวัฒนธรรมไทย ในสังคมไทย เท้าถือว่าเป็นส่วนที่ต่ำที่สุดของร่างกาย จึงไม่ควรใช้เท้าชี้หรือสัมผัสกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคนหรือสิ่งของ โดยเฉพาะสิ่งที่คนไทยให้ความเคารพหรือถือว่าเป็นของสูง เช่น หนังสือเรียน พระพุทธรูป หรือรูปเคารพต่าง ๆ นอกจากนี้การวางเท้าบนโต๊ะหรือเก้าอี้ที่สูงกว่าพื้นเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ข้อควรปฏิบัติเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญในการแสดงความเคารพต่อวัฒนธรรมไทยและการดำรงชีวิตร่วมกับคนไทยในสังคมไทย จากความแตกต่างทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับเท้าที่กล่าวมานี้จึงทำให้คำที่ใช้ในสำนวนไทยและสำนวนจีนมีความแตกต่างกัน

การสร้างและพัฒนาการของสำนวนของทั้งไทยและจีนล้วนเกิดขึ้นในระยะเวลาที่ยาวนาน

โดยได้รับอิทธิพลจากประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้จากถ้อยคำอุปมาอุปไมยที่ต่างกันในสำนวนไทยและสำนวนจีน ที่สะท้อนถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่ต่างกันอย่างคนจีนและคนไทย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์หรือการมองโลกที่ต่างกันอย่างคนไทยและคนจีนอีกด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาและเปรียบเทียบสำนวนที่เกี่ยวกับคนในภาษาอื่น เพื่อให้เห็นความเหมือนและความแตกต่าง และได้เข้าใจสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ความเชื่อระหว่างผู้ใช้ภาษามากขึ้น

บรรณานุกรม

- Chongwen Bookstore Dictionary Publishing Center. (Ed.) (2018) *Chinese Idiom Dictionary*. Wuhan: Chongwen Bookstore.
- Editorial Committee of Idiom Dictionary. (Ed.) (2013) *Idiom Dictionary*. Beijing: Commercial Press.
- George Lakoff, & Mark Johnson. (2015). *Metaphors We Live* (W. He, Trans.). Hangzhou: Zhejiang University Press.
- Guangzhou University of Foreign Studies. (Ed.) (1990) *พจนานุกรมไทย-จีน*. Beijing: Commercial Press.
- Huang, J. (2558). *การศึกษาเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยในข่าวกีฬาหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและหนังสือพิมพ์ภาษาจีน*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Lakoff, J. (1980). *Metaphor We live*: University of Chicago.
- Pei, X. (Ed.) (2011) *พจนานุกรมจีน-ไทย(ฉบับใหม่)*. Nanning: Guangxi Education Press.
- Rujiwan, L. (2021). *การศึกษาเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยเชิงมโนทัศน์ของคำเรียกรสในภาษาไทยและภาษาเวียดนาม*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Xiao, S., & Gong, Y. (Eds.). (2020) *พจนานุกรมไทย-จีนฉบับทันสมัย*. Nanning: Guangxi Education Press.
- เอกรัตน์ อุดมพร. (2556). *5,000 คำนวนไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพิมพ์ พ.ศ.พัฒนา.
- กิตติมา พุ่มซ้อน. (2554). *การศึกษาอุปมาอุปไมย“น้ำ”ในสำนวนไทย*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิง ลู. (2553). *กลวิธีการตั้งชื่ออาหารและอุปมาอุปไมยในภาษาไทยและภาษาจีน*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชนิกานต์ วงศ์ปิยะ. (2555). *การศึกษาเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยเชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนที่พบในสำนวนฝรั่งและสำนวนไทย*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
- ชัยยุทธ ปริญญาภูมิชัย. (2543). *การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีนและภาษาไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชู เงินทอง. (2553). *การเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยเชิงมโนทัศน์ในข่าวเศรษฐกิจภาษาไทยและภาษาจีน*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนพล เอกพจน์. (2561). *อุปมาอุปไมยเชิงมโนทัศน์ความจนในภาษาไทย กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยบนเว็บไซต์พันทิปดอทคอม*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นครินทร์ สำเนาพล, & ศิริพร รักดีผาสุก. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทนบุคคลพันทิปในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันทิปในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย*.

คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นวรรตน์ เลิศสกุลณี. (2550). *การวิเคราะห์อุปลักษณ์ความรักในบทเพลงของมาราย แครี เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางด้านสังคมและวัฒนธรรม*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

นันทนา วงษ์ไทย. (2552). *อุปลักษณ์ประสาทมัมพัสในภาษาไทย การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน*: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปาไลตา ผลประดับเพชร. (2560). *บุคลาธิษฐาน อุปลักษณ์ในมุมมองทางภาษาศาสตร์ปริชาน*: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

พิมพ์ประไพ บุญสม. (2556). *อุปลักษณ์ในสำนวนภาษาอังกฤษเกี่ยวกับสัตว์*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มัทธนี ตุลาทร. (2533). *716 สำนวนไทย*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

รัชนีรญา กลิ่นน้ำหอม. (2551). *ปลักษณ์ที่นักการเมืองไทยใช้: การศึกษาตามแนวอรรถศาสตร์ปริชานและวัตรปฏิบัติศาสตร์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546a). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546b). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ศุภชัย ต๊ะวิชัย. (2549). *ปลักษณ์เชิงมโนทัศน์แสดงอารมณ์โกรธในภาษาไทย*: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สินีนามู วัฒนสุข. (2549). *ปลักษณ์แสดงอารมณ์รักในเพลงไทยสากลสำหรับวัยรุ่นไทย*: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุกัญญา รุ่งแจ้ง. (2548). *อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของการใช้คำว่า ใจ ในภาษาไทย*: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อันธิกา ดิษฐกิจ. (2555). *อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในบทเพลงที่ประพันธ์โดย นิตติพงษ์ ห่อนาค*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อำนาจ ปักษาสุข. (2559). *มโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับบุญในภาษาไทย: กรณีศึกษากลุ่มสาธารณชนในเฟซบุ๊ก*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือราชการ

ผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เลขที่ IRB4-271/2564

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาโครงการวิจัย

รหัสโครงการวิจัย : G-HU 208/2564
 โครงการวิจัยเรื่อง : การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงโมทัศน์ที่เกี่ยวกับคนในสวนไทยและสวนจีน
 หัวหน้าโครงการวิจัย : MISSCHUNLING LI
 หน่วยงานที่สังกัด : นิติระดับบัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ สวัสดิภาพ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ (ดูตามเอกสารตรวจสอบ)

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	ฉบับที่ 1 วันที่ 15 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2564
2. เอกสารโครงการวิจัยฉบับภาษาไทย	ฉบับที่ 1 วันที่ 15 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2564
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ - วันที่ - เดือน - พ.ศ. -
4. เอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ - วันที่ - เดือน - พ.ศ. -
5. เอกสารแสดงรายละเอียดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ฉบับที่ - วันที่ - เดือน - พ.ศ. -
6. เอกสารอื่นๆ	ฉบับที่ - วันที่ - เดือน - พ.ศ. -

วันที่รับรอง : วันที่ 15 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2564
 วันที่หมดอายุ : วันที่ 15 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2565

(ดร.ทิมลพวรรณ เลิศล้ำ)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา
 สำหรับโครงการวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษา และระดับปริญญาตรี
 ชุดที่ 4 (กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

ลงนาม

หนังสือตอบรับการเข้าร่วมการนำเสนอผลงานวิจัย ในการประชุมวิชาการ

ที่ อว ๘๑๑๐/๑๑๓๐

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง แจ้งผลการพิจารณาบทความ

เรียน Miss Chunling Li

ตามที่ท่านได้ส่งบทความเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบอุปถัมภ์เชิงมนโฑศน์ที่เกี่ยวกับคนใน
สำนวนไทยและสำนวนจีน” เพื่อนำเสนอในงานประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ
ครั้งที่ ๑๖ และระดับนานาชาติครั้งที่ ๓ ในหัวข้อเรื่อง การพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์: การยืนหยัดหลังยุคโควิด (Sustainable Development in Humanities and Social
Sciences: A Post-COVID Resilience) ในวันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖ ของคณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการกลั่นกรองคุณภาพบทความ ได้พิจารณาตอบรับบทความของท่านให้เข้าร่วม
นำเสนอบทความแบบบรรยาย (Oral Presentation) ในงานประชุมวิชาการดังกล่าว ทั้งนี้ บทความฉบับเต็ม
ของท่านจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในเอกสารรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (Proceedings)
ภายหลังเสร็จสิ้นงานประชุมวิชาการฯ ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสุชาดา รัตนวานิชย์พันธ์)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

สำนักงานคณบดี
กลุ่มงานวิชาการ วิจัย และนวัตกรรม
โทร. ๐ ๓๘๑๐ ๒๓๓๗

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	Chunling.Li
วัน เดือน ปี เกิด	28 April 1993
สถานที่เกิด	Guangxi.China
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	22/282 เลควัลเลย์ เฟส1 ม4.ต.บึง อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี
ตำแหน่งและประวัติการทำงาน	2016-2019 as a volunteer Chinese teacher at the Confucius Institute at Mahasarakham University
ประวัติการศึกษา	Graduated from Guangxi University for Nationalities and majoring in teaching Chinese as a foreign language.

